

Bankovní institut vysoká škola Praha

Zahraničná vysoká škola Banská Bystrica

Katedra Financí a finančných obchodov

**Vznik, vývoj a perspektíva vnútorného trhu Európskej
únie**

Diplomová práca

Autor:

Bc. Kristína Lenická

Finance / Finanční obchody

Vedúci práce:

Ing. Peter Trúchly

Banská Bystrica

Apríl, 2010

ČESTNÉ VYHLÁSENIE

Vyhlasujem, že diplomovú prácu som vypracovala samostatne, na základe vlastných teoretických a praktických poznatkov a s použitím uvedenej literatúry.

V Šali, 30.04.2010

.....
Lenická Kristína

Anotácia

V modernom svete so silnými globalizačnými tendenciami je spoločný trh Európskeho spoločenstva a jeho multisektorová integrácia jedným z majoritných určujúcich prvkov hospodárskej konkurencieschopnosti krajín európskeho kontinentu. Práca nás sprevádza obdobiami vzniku spoločného trhu, ako aj súčasným stavom a tendenciami, na základe ktorých sa pokúšame predikovať jeho budúcnosť. Požadované funkcie spoločného trhu zabezpečujú jeho 4 základné stavebné prvky, 4 slobody voľného pohybu. Aj keď ciele slobôd boli zadané pri ich vzniku, postupom času boli ich funkcie usmerňované smernicami, zabezpečujúc tak ich schopnosť reagovať na nové výzvy a prekážky vo fungovaní Spoločenstva. Práve na premenách základných slobôd spoločného trhu a očakávaných udalostí ovplyvňujúcich ich chod sa autor pokúša predpovedať smerovanie spoločného trhu ako aj jeho schopnosť udržať krok s inými úniami ako sú USA alebo gigantickými hospodárstvami ako sú krajiny tzv. BRIC (Brazília, Rusko, India a Čína).

Kľúčové slová: Európska únia, spoločný trh, vývoj slobôd spoločného trhu, sloboda pohybu tovaru, sloboda pohybu služieb, sloboda pohybu osôb, sloboda pohybu kapitálu, konkurencieschopnosť.

Anotation

In the modern world with strong globalizing tendencies, the free single market of European Union and its multisectoral integration are one of the most controlling elements, that determine economic competitiveness of the countries of the European continent. The work is accompanied by periods of our free single market, the current situation and trend on which author tries to predict its future. Required functions of the free single market provides the four basic buildings elements, four freedoms of movement. Although the objectives of freedoms were defined in their creation, over time they were guided by an office directions, ensuring their ability to respond to new challenges and obstacles in the functioning of the European Community. On the tranformations of the fundamental freedoms of the free single market and the expected events affecting their operations, the author tries to predict the direction of free single market and its ability to keep pace with other unions such as the USA or giant economies such as countries known as BRIC (Brazil, Russia, India and China).

Key words: European Union, free single market, genesis of single market freedoms, free movement of goods, free movement of services, free movement of people, free movement of capital, competitiveness.

Obsah

ÚVOD.....	6
1 EURÓPSKY INTEGRAČNÝ PROCES.....	8
1.1 ZAČIATKY ZJEDNOCOVANIA EURÓPY.....	8
1.2 MYŠLIENKY EURÓPSKEJ JEDNOTY.....	9
1.3 ZÁKLADY INTEGRAČNÉHO PROCESU PO 2. SVETOVEJ VOJNE.....	10
1.4 KONCEPCIE EURÓPSKEJ INTEGRÁCIE.....	11
1.4.1 Organizácia pre európsku hospodársku spoluprácu (OEEC).....	12
1.4.2 Dohoda o hospodárskej spolupráci a rozvoji (OECD).....	13
1.4.3 Zmluva o Západnej únii.....	13
1.4.4 Západoeurópska únia.....	13
1.5 RADA EURÓPY.....	14
1.6 EURÓPSKE INTEGRAČNÉ ZOSKUPENIA.....	14
1.6.1 Európske spoločenstvo uhlia a ocele (ESUO).....	15
1.6.2 Európske spoločenstvo pre jadrovú energiu (EURATOM).....	17
1.6.3 Európske hospodárske spoločenstvo (EHS).....	17
1.6.4 Európske združenie voľného obchodu (EZVO).....	18
1.6.5 Európsky hospodársky priestor (EHP).....	19
1.7 ZMLUVY UPRAVUJÚCE EURÓPSKU INTEGRÁCIU.....	19
1.7.1 Shengenská dohoda.....	19
1.7.2 Jednotný európsky akt (JEA).....	21
1.7.3 Maastrichtská zmluva.....	21
1.7.4 Amsterdamská zmluva.....	22
1.7.5 Zmluva z Nice.....	24
1.7.6 Ústavná zmluva.....	25
1.7.7 Lisabonská zmluva.....	25
2 JEDNOTNÝ TRH.....	27
2.1 POČIATOČNÉ FORMOVANIE SPOLOČNÉHO TRHOVÉHO PRIESTORU.....	28
2.2 CIELE A POLITIKY NA PODPORU SPOLOČNÉHO TRHU.....	28
2.3 BIELA KNIHA.....	31
2.4 JEDNOTNÝ EURÓPSKY AKT.....	32
2.5 SLOBODY JEDNOTNÉHO TRHU.....	34
2.5.1 Voľný pohyb tovaru.....	35
2.5.2 Voľný pohyb osôb.....	42
2.5.3 Voľný pohyb služieb.....	48
2.5.4 Voľný pohyb kapitálu.....	51
3 PERSPEKTÍVA JEDNOTNÉHO VNÚTORNÉHO TRHU EURÓPSKEJ ÚNIE.....	57
3.1 VÝVOJ VOĽNÉHO POHYBU TOVARU.....	58
3.2 VÝVOJ VOĽNÉHO POHYBU SLUŽIEB.....	61
3.3 VÝVOJ VOĽNÉHO POHYBU OSÔB.....	62
3.4 VÝVOJ VOĽNÉHO POHYBU KAPITÁLU.....	65
3.5 VZŤAHY EURÓPSKEJ ÚNIE VOČI OSTATNÝM KRAJINÁM.....	69
3.5.1 Vzťahy Európskej únie a USA.....	70
3.5.2 Vzťahy Európskej únie a BRIC.....	71
3.5.3 Proces rozširovania Európskej únie.....	74
ZÁVER.....	76
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY.....	80
PRÍLOHY.....	83

ÚVOD

Už od nepamäti sa ľudia zvyknú združovať do skupín s cieľom vytvorenia silnejšej, schopnejšej entity. Z európskej histórie azda najviac utkvieva v pamäti Rímska ríša. Tá zoskupila, či už pod vedením cisára, alebo senátu, mnoho európskych krajín a odolala tak mnohým vtedajším hrozbám, či už v hospodársko-ekonomickými podobách neúrodných rokov a následným hladomorom, alebo hrozbám vojenským a politickým, akými boli nájazdy barbarských kmeňov, ale aj iných vyspelých spoločenstiev. Preto v dobách, keď kmene a iné útvary vznikali a zanikali a zostali po nich, ak vôbec, len útržky informácií, je stáročné fungovanie Rímskej ríše, ako spoločenstva prekvapujúce a vhodné nielen povšimnutia aj v dnešnej modernej dobe.

Je pravdou, že väčšina zoskupení v starých dobách bola sformovaná hrubou silou a nátlakovou politikou, ale je tiež smutnou pravdou, že sa tak dialo aj v našej, nie tak dávnej histórii 60. rokov minulého storočia. V roku 2004 sa však Slovenská republika stala členom jedinečnej únie demokratických krajín Európy. Stalo sa tak, ako sa stávalo aj v spomínanej histórii Rímskej ríše, pre ľahšie a efektívnejšie odolávanie hrozbám modernej doby. Prvé kroky k vybudovaniu európskeho spoločenstva sa prešli po hrôzach druhej svetovej vojny, s cieľom zabrániť ďalšiemu podobnému konfliktu a obnoviť hospodárstvo. Na konečnú podobu európskej integrácie mali a dovoľme si tvrdiť, že stále majú, vplyv dve koncepcie s rozdielnym pohľadom na suverenitu členských štátov. Je samozrejmé, že sa nepodarilo stvoriť dokonalú integrovanú Európu hneď, tá sa formovala postupom času, vznikali organizácie potrebné na vyriešenie akútnych problémov a po zániku, či zmenšení problémov zanikali aj spomenuté organizácie.

Jedným z najdôležitejších produktov integračných procesov je spoločný vnútorný trh Európskej únie. Na ceste jeho vzniku boli uzatvárané dohody, zmluvy a pakty a takouto formou diskusia sa vyvíjala aj hospodárska integrácia až do podoby, v akej ju poznáme dnes. Nie je ideálna a nie je ani vo finálnej podobe, predsa sa však jej existencia pre nás javí, ako opodstatnená. Nielen v poslednom čase sa však objavujú pochybnosti o jej dôležitosti a samotnej budúcnosti.

Cieľom diplomovej práce je analýza vzniku, vývoja a perspektívy jednotného vnútorného trhu Európskej únie.

Práca je rozdelená na 3 časti. V prvej časti sa venujeme príčinám potreby integrácie povojnových európskych štátov, vzniku prvých spoločenstiev, dohôd, paktov a zmlúv a tiež ich dôsledkom.

V druhej časti sa venujeme formovaniu samotného integrovaného trhu a jeho zákonitostiam, hlavne jeho štyrom stavebným prvkom, štyrom slobodám, ktoré zabezpečujú voľný pohyb osôb, služieb, tovaru a kapitálu medzi členskými štátmi jednotného trhu.

V tretej časti na základe aktuálneho smerovania vývoja týchto slobôd sa pokúšame predpovedať ich budúce smerovanie, teda budúcnosť spoločného trhu. Zároveň sa pokúšame preskúmať jeho schopnosť konkurovať trhom iných hospodárskych gigantov, ako sú Japonsko, India a Brazília a iných spoločenstiev krajín, ako sú Spojené štáty americké, či Ruská federácia.

1 EURÓPSKY INTEGRAČNÝ PROCES

„Integrácia – tento pojem zaznamenáva čoraz väčšiu popularitu. Podľa slovníka je to „proces vznikania celku z častí“. Integrácia znamená, že vzniká niečo nové, ale prvky tvoriace nový celok neprestávajú existovať. Integrácii podlieha ekonomika, právny systém, administratíva a veľa ďalších oblastí života.“¹

1.1 Začiatky zjednocovania Európy

Snahu o zjednotenie preukazovali už starovekí Rimania, ktorí dokázali vytvoriť vo vtedajšom svete najväčšiu veľmoc. Ekonomika a obchod sa mohli rozvíjať vďaka vnútornému mieru, ktorý zabezpečoval pokoj a blahobyt obrovskej Rímskej ríše. Vybudovaná cestná sieť, jednotný právny systém a mena, ktorá platila na celom území, sa podpísali pod ekonomický rast ríše. Rimania si podmanili mnoho krajín. Poznali výhody tolerancie a preto nezasahovali do vnútorných záležitostí podmanených krajín. Krajčinám dovolili i naďalej uctievať miestnych bohov i zachovávať tradície a zvyklosti. Miestni panovníci si udržali svoju moc, pričom vládli v mene Ríma. Takmer po tisícročnej existencii podľahlo Rímske cisárstvo nájazdom barbarských kmeňov. Kmene barbarov si z Rímskej ríše vzali vzor, začali používať latinčinu, akceptovali normy rímskeho práva a budovali svoje štáty na obraz rímskych štátov.²

Franský kráľ Karol Veľký nazval svoj štát Svätou rímskou ríšou, ktorá zahŕňala len časť pôvodného územia niekdajšej ríše. Dedičstvo antiky s kresťanskou vierou spojila cirkevná a svetská moc a dosiahla v západnej časti Európy kultúrnu a náboženskú jednotu. Územia obývané germánskym a románskym obyvateľstvom, ale i západnými Slovanmi sa tak dostali pod vplyv vtedajšej západnej časti Európy. Po rozpade cisárstva Karola Veľkého sa pokúsil o podriadenie štátov kresťanskej Európy Oto I. v roku 962. O ideu zjednotenia Európy sa pokúsil tiež jeho vnuk, Oto III. Jeho vízia mala spočívať v spoločnej náboženskej viere a kultúre, opierajúc sa o antické a kresťanské tradície, pričom mal mať každý štát vlastného panovníka, spadajúceho pod cisára. Po smrti Ota III. uprednostňovali

---

¹ PANFIL, T.: Európska únia všetko, čo by sme mali vedieť. Bratislava: BARIMEX, 2003. 4 s., ISBN 80-89083-41-2

² PANFIL, T.: Európska únia všetko, čo by sme mali vedieť. Bratislava: BARIMEX, 2003. 6 s., ISBN 80-89083-41-2

vládcovia stredovekej Európy nezávislosť a samostatnosť pred jednotou a spoluprácou. Európa sa tak v priebehu storočí rozdrobila a rozdiely medzi jednotlivými národmi a štátmi sa prehľbovali. Myšlienku zjednotenia Európy iba čas od času pripomínali niektoré významné osobnosti.³

1.2 Myšlienky európskej jednoty

Niektorí politici a intelektuáli začali vnímať európsku jednotu po prvej svetovej vojne, ako prostriedok na udržanie mieru. Knieža Richard Coudenhove-Kalergi založil v 20. rokoch minulého storočia tzv. paneurópske hnutie. Z mnohých krajín ľudia hlásiaci sa k rozličným politickým prúdom deklarovali podporu myšlienky európskej jednoty. Po tom, ako sa k moci v Nemecku dostal Adolf Hitler, dospeli niektoré vlády k názoru, že dosiahnutie mieru sa podarí iba za podmienok, ak nemeckú agresiu usmernia proti iným krajinám. Hitler so súhlasom Veľkej Británie, Talianska a Francúzska obsadil Československo a Rakúsko. Hitler v septembri 1939 prepadol Poľsko, čím rozpútal najstrašnejšiu vojnu, ktorá zmenila tvár samotnej Európy, ale i sveta.

Aj počas 2. svetovej vojny mala myšlienka zjednotenia Európy svojich priaznivcov. Francúzsky politik a ekonóm, propagátor myšlienky zjednotenia Európy, Jean Monnet, navrhol vytvorenie britsko-francúzskej únie britskému premiérovi Winstonovi Churchillovi. Ten v roku 1943 navrhol vytvoriť po vojne Radu Európy a Francúzi pracovali na koncepcii európskej hospodárskej federácie. Vlády Belgicka, Luxemburska a Holandska prijali v roku 1944 plán zriadenia hospodárskej únie, ktorý plánoval zrušiť hranice medzi týmito krajinami. V plnom rozsahu sa tento plán podarilo zrealizovať až v roku 1958, kedy vzniklo regionálne zoskupenie Benelux. V strednej a východnej Európe sa tiež objavovali rôzne integračné koncepcie. Milan Hodža predniesol exilové koncepcie, ktoré boli najznámejšími federalistickými koncepciami. Nemohli sa však realizovať, pretože oblasť strednej a juhovýchodnej Európy sa ocitla po vojne pod vplyvom Sovietov. Na Európskom kongrese v holandskom Haagu sa v roku 1948 stretlo vyše 750 politikov, ktorí boli zástancami zjednotenia Európy. Politici, ktorí sa zúčastnili kongresu, vyzvali vlády európskych krajín, aby vytvorili hospodársku a politickú úniu, zriadili európsky parlament a tribunál pre ľudské práva. Výsledkom kongresu bol v máji 1949 vznik Rady

---

³ PANFIL, T.: Európska únia všetko, čo by sme mali vedieť. Bratislava: BARIMEX, 2003. 7 s., ISBN 80-89083-41-2

Európy, ktorej významným úspechom bolo v roku 1950 prijatie Európskeho dohovoru o ľudských právach a vzniklo aj Európske centrum kultúry.⁴

1.3 Základy integračného procesu po 2. svetovej vojne

Vzťahy medzi Francúzskom a Nemeckom v medzinárodnej konštelácii po druhej svetovej vojne nadobudli novú podobu. Európa bola rozdelená na dve časti, neexistovala ako celok. Rozdelenie kontinentu malo vplyv na ďalší osud skúmaných štátov. Konvergencia záujmov Francúzska a Nemecka svoju podobu našla v niečom, čo sa dnes nazýva európska integrácia.

Nemecko sa v roku 1947 javilo ako svetová hrozba až do takej miery, že Veľká Británia a Francúzsko vo francúzskom Dunkerque podpísali zmluvu o vojenskej aliancii proti Nemecku, a to pre prípad, že by ohrozovalo európsku bezpečnosť. Francúzsko, značne vyčerpané, zničené a psychicky podkopané, sa snažilo materiálne čo najviac vyťažiť z účasti na rozdelení Nemecka do okupačných zón. Nemecko muselo čeliť ustavičnej kontrole svojich ekonomických zón a demontáži vlastného priemyslu. Jeho hospodárska recesia by mohla znamenať potenciálnu hrozbu pre krehký mier. V politických kruhoch Nemecka a Francúzska sa našli osobnosti, ktoré mohli zvrátiť tento trend. Medzi ne patrili Francúz Róbert Schuman a Nemeck Konrád Adenauer, ktorí boli zakladateľmi tzv. Európskeho hnutia. Títo politici spolu so Jeanom Monnetom zohrali v začiatkoch európskej integrácie rozhodujúcu úlohu.

Postupné zjednocovanie Európy sa javilo ako základná podmienka mierového vývoja. Prejav Winstona Churchilla z 19. septembra 1946 v Zürichu vyzýval na francúzsko-nemecké zmierenie a jednotu na kontinente. Ďalšou iniciatívou boli Marshallov plán z roku 1947, ktorý predpokladal finančnú pomoc a nevyhnutnú spoluprácu medzi krajinami v americkej sfére vplyvu pri ich hospodárskej obnove a založenie Rady Európy v roku 1949, ktorá slúžila na komunikáciu mnohých európskych štátov.⁵

---

⁴ PANFIL, T.: Európska únia všetko, čo by sme mali vedieť. Bratislava: BARIMEX, 2003. 10., ISBN 80-89083-41-2

⁵ BILČÍK, V. a BRUNCKO, M.: Európska únia dnes, Súčasný trendy a význam pre Slovensko. Bratislava: Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku a Inštitút pre verejné otázky, 2001. 37 s., ISBN 80-88935-23-7

1.4 Konceptie európskej integrácie

Európska integrácia a medzinárodné organizácie neboli len výmyslom politikov po druhej svetovej vojne, ale boli aj produktom podmienok, v ktorých sa ocitli po vojne krajiny. Krajiny Európy boli zvyknuté, že sú svetové veľmoci, avšak po vojne sa ocitli v celkom inej situácii. Moc sa vytratila a vojna ich takmer úplne vyčerpala. Ak sa chceli stať súperom ZSSR a USA a chceli opäť získať svoje postavenie, museli sa spojiť. Nevyhnutnosťou pre európske štáty bola integrácia.

Vplyvom rozchádzajúcich sa názorov štátov a ich predstaviteľov v tom, aký by mala mať integrácia charakter, došlo k vzniku dvoch koncepcií európskej integrácie. Dodnes sa prejavuje súperenie týchto koncepcií, ktoré sú dôsledkom protirečivosti pojmov suverenity štátov a integrácia. Konceptie európskej integrácie:⁶

1. **federalistická koncepcia** – podľa ktorej má byť výsledkom integrácie supranacionálna organizácia, v rámci ktorej sa čiastočne vzdajú štáty suverenity. Táto organizácia ovláda členské štáty a väčšinovým hlasovaním prijíma svoje rozhodnutia,
2. **konfederalistická koncepcia (diplomatická)** – kde spolupráca sa má uskutočňovať v rámci klasickej medzinárodnej organizácie. Ovládajú ju členské štáty a neobmedzuje suverenitu členských štátov. Štáty takejto organizácie prijímajú rozhodnutia jednomyseľne, čiže právo veta má každý člen.

Významnými medzinárodnými organizáciami, ktoré vznikli po druhej svetovej vojne v Európe sú tri organizácie vychádzajúce z konfederalistickej koncepcie:⁷

1. Organizácia pre európsku hospodársku spoluprácu (ekonomické zoskupenie),
2. Západná únia (vojenské zoskupenie),
3. Rada Európy (politické zoskupenie).

Cieľom týchto troch organizácií bola spolupráca európskych štátov v určených oblastiach. Spôsob spolupráce sa neodlišoval od tradičných medzinárodných organizácií.

---

⁶ KLUČKA, J., MAZÁK, J. a kol.: Základy európskeho práva. Bratislava: IURA EDITION, 73. publikácia, 2004. 12 s., ISBN 80-8078-005-6

⁷ KLUČKA, J., MAZÁK, J. a kol.: Základy európskeho práva. Bratislava: IURA EDITION, 73. publikácia, 2004. 12 s., ISBN 80-8078-005-6

1.4.1 Organizácia pre európsku hospodársku spoluprácu (OEEC)

Vznikla ako reakcia po prednese Georgea Marshalla na Harvardovej univerzite 5. júna 1947. Návrhom prejavu bola hospodárska pomoc zo strany USA pre vojnu zničené európske štáty. Ponuka pomoci USA spočívala v splnení troch podmienok:⁸

1. pomoc musí mať systematický charakter, nie príležitostný,
2. štáty, ktoré ju chcú získať musia vypracovať spoločný plán jej využitia,
3. verejnosť musí byť o tomto pláne informovaná a musí ho akceptovať.

Marshallov plán bol určený všetkým európskym štátom, ktoré potrebovali po vojne pomoc. Po konferencii v Paríži, ktorá sa uskutočnila v septembri 1947, sa 16 európskych štátov rozhodlo prijať plán s názvom Európsky program obnovy. Vtedajší prezident USA Harry S. Truman súhlasil s prevodom vyše 5 miliárd dolárov do novovzniknutej Organizácie pre európsku a hospodársku spoluprácu, ktorá mala za úlohu kontrolovať investície financované z amerických zdrojov. Vďaka zdrojom financií sa západná Európa čoskoro spamätala z vojny a taktiež zaznamenala rozvoj priemyselnej výroby. Podstatným výsledkom pre Marshallov plán bola prehlbujúca sa integrácia západnej Európy, opierajúca sa o princípy liberalizmu a demokracie, taktiež aj o rešpektovanie prirodzených práv jednotlivca. Plán predstavoval príležitosť na hospodársky rozvoj a obnovu a na ekonomickú a politickú integráciu. Pre krajiny, ktoré boli pod sovietskou dominanciou, znamenalo odmietnutie plánu zavedenie neefektívneho a komplikovaného hospodárskeho systému nanúteného Moskvou. V dôsledku tohto systému sa socialistické krajiny rozvíjali v porovnaní s demokratickými krajinami pomalšie a ich technická zaostalosť sa postupom času ešte viac prehlbovala.⁹

V Paríži 16. apríla 1948 16 európskych štátov podpísalo Dohodu o európskej hospodárskej spolupráci, ktorou bola vytvorená aj organizácia s rovnomenným názvom (OEEC). Organizácia mala dve hlavné úlohy:¹⁰

1. byť európskym centrom pre koordináciu a aplikáciu americkej hospodárskej pomoci,

---

⁸ PANFIL, T.: Európska únia všetko, čo by sme mali vedieť. Bratislava: BARIMEX, 2003. 8-9 s., ISBN 80-89083-41-2

⁹ PANFIL, T.: Európska únia všetko, čo by sme mali vedieť. Bratislava: BARIMEX, 2003. 10 s., ISBN 80-89083-41-2

¹⁰ KLUČKA, J., MAZÁK, J. a kol.: Základy európskeho práva Bratislava: IURA EDITION, 73. publikácia, 2004. 13 s., ISBN 80-8078-005-6

2. realizovať ekonomickú spoluprácu členských štátov.

Členmi organizácie boli európske štáty, medzi ktorými bolo aj Turecko a orgánmi organizácie boli Rada, Výkonný výbor a Generálny tajomník. Štatút pozorovateľov mali USA a Kanada, pričom neboli členmi organizácie.

V roku 1961 nahradila Organizáciu pre európsku hospodársku spoluprácu Organizácia pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj (OECD).¹¹

1.4.2 Dohoda o hospodárskej spolupráci a rozvoji (OECD)

Dohoda o hospodárskej spolupráci bola podpísaná v roku 1960 v Paríži, nazýva sa tiež Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD). Jej úlohou je spolupráca štátov so zámerom zachovania mieru a podpora svetového obchodu, podpora rozvojových krajín a konkurencieschopnosti národných hospodárstiev.¹²

1.4.3 Zmluva o Západnej únii

Zmluva o Západnej únii, tiež nazývaná aj Bruselský pakt, vznikla logickým dôsledkom druhej svetovej vojny dňa 17. marca 1948. Zmluva bola uzavretá medzi Francúzskom, Veľkou Britániou a štátmi Beneluxu, kam patria štáty Belgicko, Holandsko a Luxembursko. Charakterovo to bola vojensko-politická organizácia, ktorej cieľmi boli ekonomické a vojenské ciele. V prípade, ak by bol napadnutý niektorý z členských štátov, boli by vytvorené spoločné vojenské sily pod spoločným vedením.¹³

1.4.4 Západoeurópska únia

Dôsledkom neúspešného vytvorenia Európskeho obranného spoločenstva v roku 1954 kedy do organizácie vstúpili noví členovia, Spolková republika Nemecko

---

¹¹ REICHBAUER, O.: Európska únia pre každého. Bratislava: ERUROLITERA, 2004, 1.vydnie, 2004, 27 s., ISBN 80-968520-8-6

¹² KLUČKA, J., MAZÁK, J. a kol.: Základy európskeho práva. Bratislava: IURA EDITION, 73.publikácia, 2004. 13 s., ISBN 80-8078-005-6

¹³ KLUČKA, J., MAZÁK, J. a kol.: Základy európskeho práva. Bratislava: IURA EDITION, 73.publikácia, 2004. 14 s., ISBN 80-8078-005-6

a Taliansko, vznikla premenovaním Západoeurópska únia. Úlohou organizácie mala byť kontrola nad opätovným vyzbrojením Nemecka, pričom sa malo napomôcť krajine k zapojeniu sa do systému spoločnej obrany. Prvoradou úlohou Západoeurópskej únie bola koordinácia obrannej politiky a obranných zariadení členov únie. Organizácia sa v súčasnosti považuje za európsky pilier NATO.¹⁴

1.5 Rada Európy

Rada Európy vznikla 5. mája 1949 a považuje sa za veľký úspech povojnového integračného procesu. Hlavnými úlohami Rady Európy sú napomáhanie uskutočňovania ľudských práv a uskutočňovanie sociálneho a hospodárskeho pokroku. Najdôležitejšie dokumenty, ktoré boli Radou Európy prijaté, je Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, Európska sociálna charta, Rámcový dohovor na ochranu národnostných menšín a Európska charta regionálnych alebo menšinových jazykov.

Ciele Rady Európy sú:¹⁵

- posilňovanie pluralitnej demokracie,
- rešpektovanie právneho štátu,
- ochrana ľudských práv,
- podpora a rozvíjanie európskej kultúrnej identity,
- hľadanie riešení problémov spoločnosti.

1.6 Európske integračné zoskupenia

Na začiatku bola Schumanova deklarácia, ktorá sa stala podnetom pre vznik troch supernacionálnych Európskych spoločenstiev. Táto deklarácia je vyhlásenie predložené Robertom Schumanom, francúzskym ministrom zahraničných vecí, 9. mája 1950. Deklarácia je označovaná za prvý oficiálny krok pri zakladaní súčasnej Európskej únie.¹⁶

---

¹⁴ KLUČKA, J., MAZÁK, J. a kol.: Základy európskeho práva. Bratislava: IURA EDITION, 73. publikácia, 2004. 14 s., ISBN 80-8078-005-6

¹⁵ HORVÁTH, Z.: Zastúpenie Európskej komisie v SR 2004. Bratislava: Slovak edition, 1. vydanie, 2004. 27 s., ISBN 80-89102-09-3

¹⁶ TREMEROVA-AMMINTZBØLLOVÁ, M.: 101 otázok a odpovedí o Európskej únii. Bratislava: Informačná kancelária Európskeho parlamentu na Slovensku, 1. vydanie, 2005. 19 s., ISBN 80-969241-1-7

Schumanova deklarácia bola návrhom francúzskej vlády. Schuman a Monnet predpokladali, že ak má byť Európa prínosom pre svet, pokladajú za nevyhnutné zachovať v nej mierové vzťahy.¹⁷

V povojnovom svete existovalo okrem politického napätia i nebezpečenstvo ekonomické, pretože kríza spôsobila nadprodukciu ocele. Francúzska vláda navrhla na základe Schumanovej deklarácie, riadiť francúzsko-nemeckú výrobu uhlia a ocele na základe pravidiel spoločného orgánu (Vysoký úrad) v organizácii, ktorá by bola otvorená pre vstup nových členov. Touto organizáciou sa stalo Európske spoločenstvo uhlia a ocele.¹⁸

Integrácia v tomto odvetví začala práve preto, že sú to suroviny rozhodujúce pre zbrojársky priemysel. Ak vznikne spolupráca vo výrobe uhlia a ocele medzi krajinami, spôsobí to, že vojna sa medzi zúčastnenými krajinami neuskutoční. Vytvorením organizácie vykonávajúcej kontrolu nad produkciou uhlia a ocele v členských krajinách, dôjde k spojeniu záujmov štátov, čím sa vytvorí predpoklad ďalšieho spoločenstva medzi krajinami. Podľa Francúzska vytvorenie spolupráce v oblasti uhlia a ocele má byť prvým krokom k vytvoreniu európskej federácie. Integrácia sa nekončí len vytvorením ekonomického zoskupenia štátov. Konečným cieľom integrácie je priestor na vytvorenie politickej únie, ktorý predstavuje silné ekonomické prepojenie väzby medzi členskými krajinami.¹⁹

1.6.1 Európske spoločenstvo uhlia a ocele (ESUO)

Róbert Schuman predložil 9. mája 1950 plán, ktorý sa považuje za začiatok budovania spoločenstva európskych štátov. Schuman skonštatoval, že ekonomická rivalita v minulosti medzi Nemeckom a Francúzskom bola zdrojom konfliktov a vojen. Jeho návrhom bola kontrola výroby uhlia a ocele týchto krajín nezávislou organizáciou. Krajiny návrh prijali.²⁰ Dôsledkom toho bola 18. apríla 1951 v Paríži podpísaná Zmluva o Európskom spoločenstve uhlia a ocele (nazývaná aj Montánná únia) na 50 rokov, ktorá

---

¹⁷ KLUČKA, J., MAZÁK, J. a kol.: Základy európskeho práva. Bratislava: IURA EDITION, 73. publikácia, 2004. 15 s., ISBN 80-8078-005-6

¹⁸ TREMEROVA-AMMINTZBØLLOVÁ, M.: 101 otázok a odpovedí o Európskej únii. Bratislava: Informačná kancelária Európskeho parlamentu na Slovensku, 1. vydanie, 2005. 19 s., ISBN 80-969241-1-7

¹⁹ KLUČKA, J., MAZÁK, J. a kol.: Základy európskeho práva. Bratislava: IURA EDITION, 73. publikácia, 2004. 16 s., ISBN 80-8078-005-6

²⁰ PANFIL, T.: Európska únia všetko, čo by sme mali vedieť. Bratislava: BARIMEX, 2003. 12 s., ISBN 80-89083-41-2

sa stala prvým krokom na ceste hospodárskeho zjednocovania západnej Európy.²¹ Signatármi Zmluvy o ESUO sa stali Francúzsko, Nemecko, Holandsko, Belgicko, Luxembursko a Taliansko. Táto zmluva, ktorá sa podľa miesta, kde bola podpísaná, nazýva Parížskou zmluvou, vstúpila do platnosti 27. júla 1952 po ratifikácii vo všetkých členských štátoch.²² Úlohou spoločenstva bolo vytvorenie predpokladov na spoločný trh produktov uhoľného a hutníckeho priemyslu, regulácia objemu výroby a dodávok, úroveň zamestnanosti a kontrola racionálneho využívania zdrojov nerastných surovín.²³

Očakávalo sa, že integrácia ťažby uhlia a ocele umožní racionálnejšiu deľbu práce, ktorá ďalej prispeje k rastu produktivity práce. Modernizácia odvetví mala nasmerovať obnovu povojnových krajín. Vznikol Vysoký úrad, ktorý mal právomoci rozhodovať o rekonštrukcii obidvoch odvetví, o investičnej výstavbe, o rozdelení produkcie, o spoločnom výskume a o sociálnych otázkach. Založením spoločenstva členovia sledovali ekonomické ciele, taktiež sa malo vytvoriť aj prostredie, v ktorom by medzi členmi nemohol vzniknúť vojnový konflikt. V konečnom dôsledku vznikom ESUO bol odstránený vzájomný konflikt medzi Francúzskom a Nemeckom.²⁴

Členským štátom vytvorenie Spoločenstva uhlia a ocele prinieslo pozitívne výsledky. Došlo k rozvoju obchodnej spolupráce medzi členmi, celkovému ekonomickému oživeniu a v konečnom dôsledku aj k zvýšeniu produkcie uhlia a ocele. Pozitívne výsledky podnietili členské štáty k tomu, aby sa integrácia rozšírila aj na ďalšie sektory. Z dôvodu poklesu významu sektora uhlia a ocele sa začal záujem sústreďovať na oblasť energetiky, poľnohospodárstva a dopravy. Záujem na integrácii z ekonomického dôvodu mali aj nečlenské krajiny, avšak odmietali účasť v integračnom zoskupení založenom na nadnárodnom modeli. Výsledkom rokovaní bola dohoda o paralelnom budovaní európskej organizácie na podporu a kontrolu jadrového výskumu a jednotného trhu. 27. marca 1957 členovia ESUO podpísali v Ríme dve zmluvy, a to Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva pre jadrovú energiu a Zmluvu o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva. Tieto zmluvy bol označené ako Rímske zmluvy a na rozdiel od Zmluvy o založení spoločenstva uhlia a ocele neboli časovo ohraničené.²⁵

---

²¹ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY: Evropské společenství: první pilíř Evropské unie, Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 15 s., ISBN 80-85864-38-X

²² LIPKOVA, L., Európska únia. Bratislava: Sprint vďaka, 2006, 99 s., ISBN 80-89085-65-2

²³ PANFIL, T.: Európska únia všetko, čo by sme mali vedieť. Bratislava: BARIMEX, 2003. 12 s., ISBN 80-89083-41-2

²⁴ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY: Evropské společenství: První pilíř Evropské unie, Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 14 s., ISBN 80-85864-38-X

²⁵ LIPKOVA, L., Európska únia. Bratislava: Sprint vďaka, 2006, 99 s., ISBN 80-89085-65-2

1.6.2 Európske spoločenstvo pre jadrovú energiu (EURATOM)

Svoju činnosť začalo 1. januára 1958. Poklesom významu uhlia a ocele vzrastal význam jadrovej energetiky pre rozvoj krajín. Cieľom spoločenstva bolo vytvoriť spoločný trh s nukleárnymi materiálmi a zabezpečiť ich mierové využitie. Najviac sa o rozvoj vlastného atómového priemyslu a taktiež o presadzovanie vlastného jadrového programu usilovalo Francúzsko.

Členské krajiny sa zaoberali potrebou úzkej spolupráce v oblasti mierového atómového výskumu a samotného využitia atómovej energie. EURATOM má s Európskym hospodárskym spoločenstvom spoločné nadnárodné orgány, ktorými sú Zhromaždenie, Rada, Komisia a Súdny dvor.²⁶

1.6.3 Európske hospodárske spoločenstvo (EHS)

Tak ako EURATOM, začalo aj Európske hospodárske spoločenstvo svoju činnosť 1. januára 1958. Snahou EHS bolo vytvorenie spoločného trhu, menovej a hospodárskej únie a to na základe vykonávania spoločných politík. V Zmluve o založení EHS členské štáty zdôrazňujú rozhodnutie zabezpečiť hospodársky a sociálny pokrok svojich krajín odstránením prekážok, ktoré Európu rozdeľujú. Zmluva nemá ustanovenie o možnosti členských krajín vystúpiť zo Spoločenstva, je časovo neobmedzená a v žiadnom článku sa so zánikom Spoločenstva nepočíta.²⁷

EHS si stanovila hlavné ciele, ktorými sú:²⁸

- odstraňovanie colných poplatkov a kvantitatívnych obmedzení pri dovoze a vývoze tovaru medzi členskými krajinami a ostatné opatrenia s rovnocenným účinkom,
- zavedenie spoločného colného sadzovníka a spoločnej obchodnej politiky voči tretím krajinám,
- zrušenie prekážok obmedzujúcich voľný pohyb osôb, služieb a kapitálu medzi členskými krajinami,
- zavedenie spoločnej politiky v oblasti poľnohospodárstva a rybolovu,
- zavedenie spoločnej politiky vo sfére dopravy,

---

²⁶ REICHBAUER, O.: Európska únia pre každého. Bratislava: ERUROLITERA, 2004, 1.vydnie, 2004, 31 s., ISBN 80-968520-8-6

²⁷ REICHBAUER, O.: Európska únia pre každého. Bratislava: ERUROLITERA, 2004, 1.vydnie, 2004, 30 s., ISBN 80-968520-8-6

²⁸ LIPKOVA, L., Európska únia. Bratislava: Sprint vďaka, 2006, 101 s., ISBN 80-89085-65-2

- vybudovanie systému voľnej súťaže na spoločnom trhu,
- vytvorenie postupov na koordináciu hospodárskych politík členov a riešenie nerovnováhy ich platobných bilancií,
- zblížovanie národných právnych poriadkov v rozsahu potrebnom pre správne fungovanie spoločného trhu,
- vytvorenie Európskeho sociálneho fondu s cieľom zabezpečenia zamestnanosti a prispievanie k zvyšovaniu životnej úrovne pracujúcich,
- založenie Európskej investičnej banky, ktorá uľahčí hospodársky rozvoj Spoločenstva mobilizáciou nových zdrojov,
- pridruženie zámorskej krajiny a územia s cieľom zvýšenia obchodu a podpory hospodárskeho rozvoja.

Z týchto cieľov, ktoré krajiny vstupom do EHS prijali, vyplýva ambícia ďalej prehĺbovať a rozširovať integračný proces v Európe. Ich záväzkom bolo vybudovanie colnej únie, ako aj posunutie integrácie do ďalšieho vyššieho levela, ktorým by bol jednotný trh s voľným pohybom kapitálu, služieb a osôb a na ktorom by platili pravidlá hospodárskej súťaže.

1.6.4 Európske združenie voľného obchodu (EZVO)

Dohoda o ustanovení Európskeho združenia voľného obchodu bola podpísaná 4. januára 1960 a ratifikovaná 3. mája 1960. Členmi tohto združenia sa stali Dánsko, Nórsko, Portugalsko, Rakúsko, Švédsko a Švajčiarsko a Veľká Británia. Výsledkom bolo zrušenie vnútorného cla na priemyselné tovary v oblasti voľného obchodu. EZVO tvorila len Rada zložená zo zástupcov členských krajín. Európska integrácia sa tak ocitla pred nutnosťou voľby medzi:²⁹

- Európskym hospodárskym spoločenstvom, ktoré nadviazalo na skúsenosti Európskeho spoločenstva uhlia a ocele a zabezpečilo postupné začlenenie ekonomík členov,
- Európskym združením voľného obchodu, ktoré uskutočňovalo spôsob voľnejšej spolupráce bez prvkov skutočného prepojenia a integrácie.

---

²⁹ REICHBAUER, O.: Európska únia pre každého. Bratislava: ERUROLITERA, 2004, 1.vydnie, 2004, 31 s., ISBN 80-968520-8-6

Lepšou voľbou sa javil spôsob integrácie cez Európske hospodárske spoločenstvo, ktoré im poskytovalo väčšie možnosti rozvoja obchodu.

1.6.5 Európsky hospodársky priestor (EHP)

Vzhľadom k tomu, že obchodnými partnermi Európskeho združenia voľného obchodu boli krajiny Spoločenstva, tento proces vyvrcholil do postupného začleňovania sa týchto krajín do aktivít Európskeho spoločenstva. Zmluva o vytvorení Európskeho hospodárskeho priestoru (EHP) bola podpísaná v Oporte 2. mája 1992. Do platnosti vstúpila v roku 1993.

Európsky hospodársky priestor predstavuje Rada EHP, Zmiešaný výbor EHP ako výkonný orgán, Zmiešaný parlamentný výbor a Konzultatívny výbor ako orgány poradné. Orgán pre dozor je dohliadajúcim orgánom a má podobné právomoci ako Európska komisia. V Ženeve má sídlo súdny orgán, ktorým je Dvor.³⁰

1.7 Zmluvy upravujúce európsku integráciu

Podobu dnešnej európskej integrácie formovali zmluvy už od začiatku 80. rokov. Snahou týchto zmluv je vybudovanie otvorených hraníc, vnútorný jednotný trh, vybudovanie hospodárskej a menovej únie a príprava Európskej únie na globalizáciu ekonomiky.

1.7.1 Shengenská dohoda

Shengenská problematika je označená ako druhý pilier integračného procesu. Za prvý podnet sa považuje Saarbruckenský dohovor z roku 1984, ktorý bol uzatvorený medzi Francúzskom a Spolkovou republikou Nemecko. K uzatvoreniu zmluvy došlo v dôsledku požiadaviek zo strany európskych vodičov pre diaľkovú dopravu, ktorí namietali proti dlhým zdržaniam na hraniciach. Dohovor obsahoval postupné rušenie kontrol na francúzsko-nemeckých hraniciach. Koncom roku 1984 sa k Francúzsku a Nemecku pridali

---

³⁰ REICHBAUER, O.: Európska únia pre každého. Bratislava: ERUROLITERA, 2004, 1.vydnie, 2004, 32 s., ISBN 80-968520-8-6

aj štáty Beneluxu. Vnikla tak medzivládna spolupráca časti členských krajín nad rámec Európskych spoločenstiev.

14. júna 1985 uzatvorilo päť členských krajín v luxemburskom Schengene tzv. Schengenskú dohodu (Schengen I.). Dohoda spočívala v postupnom odstraňovaní kontrol na spoločných hraniciach a dlhodobom uskutočňovaní opatrení. Európske štáty chceli schengenským systémom dosiahnuť tri ciele:³¹

1. zjednodušenie mobility občanov a odstránenie prekážok obchodu,
2. minimalizovanie rizík spojených so zrušením kontrol na vnútorných hraniciach. So schengenským systémom sú spojené riziká ako obchod s nedovolenými komoditami, únik stíhaných osôb z jedného členského štátu do druhého, nelegálna migrácia,
3. vyhnutie sa konfliktom s členmi Európskej únie, ktoré sa nechceli pridať k Schengenskej dohode.

Schengenskú dohodu možno porovnať z dvoch hľadísk:³²

- **krátkodobé hľadisko**, sem patrilo zjednodušenie kontrol na spoločných hraniciach, vytvorenie spoločných kontrolných bodov, zjednotenie vízovej politiky, spolupráca a postup v boji proti obchodu s drogami a zbraňami, nelegálna migrácia a obchodovanie s ľuďmi, daňové a colné podvody, kontrola prevozu tovaru, zníženie čakacej doby železničnej dopravy na hraniciach,
- **dlhodobé hľadisko**: odstránenie kontrol na vnútorných hraniciach a ich presunutie na vonkajšie hranice. Jednalo sa o prípravu dohôd pre policajnú spoluprácu pre prevenciu delikvencie, odstránenie problémov pri zavádzaní dohôd medzinárodnej právnej pomoci, prípravu práva cezhraničného prenasledovania pre políciu, harmonizáciu legislatívy v oblasti drog, výbušnín a zbraní, registráciu cestujúcich v hoteloch, harmonizáciu vízovej politiky, colnej politiky pri dovoze a vývoze tovarov a harmonizáciu dovozových daní.

19. júna 1990 boli zapracované a prijaté vo Vykonávacej dohode k Schengenskej dohode (Schengen II.) podrobné pravidlá pre fungovanie Schengenského systému a odstránenie nedostatkov Schengenskej dohody. Schengen II. vstúpil do platnosti po ratifikácii 1. septembra 1993. Dohoda mala vstúpiť do platnosti vtedy, keď budú

---

³¹ LIPKOVA, L., Európska únia. Bratislava: Sprint vfra, 2006,339 s., ISBN 80-89085-65-2

³² LIPKOVA, L., Európska únia. Bratislava: Sprint vfra, 2006,339 s., ISBN 80-89085-65-2

v členských štátoch vytvorené vhodné podmienky na uplatnenie dohody a na vonkajších hraniciach budú prebiehať kontroly. Francúzsku a Nemecku sa prispôsobovanie predĺžilo a tak dohoda stúpila do platnosti až 26. marca 1995.³³

1.7.2 Jednotný európsky akt (JEA)

Jednotný európsky akt nadobudol svoju platnosť 1. júla 1987. Mal za úlohu rozšíriť úlohy jednotlivých inštitúcií, posilniť právomoci Spoločenstva v oblasti financií, hospodárskej konvergencie, výskumu, sociálnej politiky a životného prostredia. Najväčším cieľom však bolo vybudovanie jednotného trhu. Úloha v legislatíve pripadla procedúre spolurozhodovania. Práca Európskeho parlamentu a Rady Európskej únie sa tak väčšmi prepojila. Namiesto zásady jednomyselnosti JEA do rozhodovania Rady zaviedol zásadu kvalifikovanej väčšiny pre značný počet právnych aktov. Zároveň bola inštitucionalizovaná Európska rada. Jednotný európsky akt znamenal dôležitý krok na ceste k Európskej únii. Cieľom JEA bolo zdôrazniť úsilie formulovať a uskutočňovať zahraničnú európsku politiku.³⁴

1.7.3 Maastrichtská zmluva

1. januára 1993 sa začala etapa vytvárania Európskej únie. Zmluva o Európskej únii je právnym základom tejto etapy európskej integrácie, podľa miesta podpisu nazvaná Maastrichtská zmluva.³⁵

Maastrichtská zmluva bola podpísaná 7. februára 1992 v holandskom meste Maastricht. Môžeme povedať, že medzi najdôležitejšie články Maastrichtskej zmluvy patria vytvorenie Hospodárskej a menovej únie a realizácia spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky. Svoje právomoci o kontrolnú a zákonodárnu silu si posilnil i Európsky parlament. Európske hospodárske spoločenstvo sa tak zmenilo na Európsku úniu.

---

³³ LIPKOVA, L., Európska únia. Bratislava: Sprint vŕa, 2006,340 s., ISBN 80-89085-65-2

³⁴ REICHBAUER, O.: Európska únia pre každého. Bratislava: ERUROLITERA, 2004, 1.vydnie, 2004, 32-33 s., ISBN 80-968520-8-6

³⁵ TÝČ, V., JÍLEK, D.: Základy práva Evropských společenství.Brno:Masarykova univerzita Brno,1993, 84. zväzok, ISBN 80-210-0776-1

1. novembra 1993 vstúpila Zmluva o Európskej únii do platnosti. Európska rada rozhodla v júni 1994, že do Európskej únie budú môcť vstúpiť aj štáty strednej a východnej Európy. Avšak iba za podmienok, že budú spĺňať stanovené politické a ekonomické podmienky. Tieto podmienky hovoria o stabilnom demokratickom systéme, dodržiavaní ľudských práv, trhovej ekonomike, schopnosti plniť povinnosti vyplývajúce z členstva v Únii a tieto podmienky sa nazývajú kodanské kritériá.³⁶

Súčasťou Maastrichtskej zmluvy je 17 protokolov a 33 deklarácií. Pre tri Európske spoločenstvá tvorí zmluva jednotný právny rámec, zmenila Zmluvy v týchto spoločenstvách a medzi členskými štátmi vytvorila predpoklady pre politickú jednotu. Zmluva zaviedla trojpilierové členenie členských štátov Európskej únie. Pričom:³⁷

1. pilier tvoria Európske spoločenstvá a európsky inštitucionálny systém. Prostredníctvom prvého piliera môžu členské štáty uplatňovať vlastnú suverenitu a to v oblastiach zahrnutých v zmluvách.

2. pilier tvorí spoločná zahraničná a bezpečnostná politika. Členovia túto politiku musia aktívne a bezvýhradne v duchu vzájomnej solidarity a lojality podporovať. Politika sa realizuje na medzivládnej úrovni a to prostredníctvom Rady Európskej únie.

3. pilier je spätý so spoluprácou v oblasti justície a vnútorných vecí. Cieľom 3. piliera je boj proti korupcii, obchodu s drogami a zbraňami, medzinárodnému terorizmu a kriminalite a harmonizácia trestnoprávných predpisov. Spolupráca medzi členmi je na medzinárodnej úrovni. Snaha spočíva v spoločných postupoch v uvedených rezortoch s cieľom zabezpečiť vysoký stupeň bezpečnosti v prostredí istoty, spravodlivosti a slobody.

1.7.4 Amsterdamská zmluva

Ďalšiu etapu vývoja európskej integrácie predstavuje Amsterdamská zmluva. Zmluva bola podpísaná v Amsterdame 2. októbra 1997 a do platnosti vstúpila 1. mája 1999.³⁸

---

³⁶ PANFIL, T.: Európska únia všetko, čo by sme mali vedieť. Bratislava: BALIMEX, 2003. 15 s., ISBN 80-89083-41-2

³⁷ <http://www.euroforum.nrsr.sk/euSection.aspx?location=1,13,44>

³⁸ REICHBAUER, O.: Európska únia pre každého. Bratislava: ERUROLITERA, 2004, 1.vydnie, 2004, 34 s., ISBN 80-968520-8-6

Výsledkom Medzivládnej konferencie vedúcich predstaviteľov členských krajín Európskej únie je Amsterdamská zmluva. Konferencia Európskej rady sa začala v Turíne v marci 1996 a jej koniec bol v júni 1997 v Amsterdame. Pre budúcnosť procesu integrácie v Európe mala zmluva rozhodujúci význam. Zmluva mala vytvoriť rámec pre Európsku úniu, ktorá je ľuďom prístupná, schopná konať a prijímať nových členov a je silná. Hlavným cieľom Amsterdamskej zmluvy bolo pripraviť Európsku úniu na globalizáciu ekonomiky a s tým súvisiace problémy, ako je boj proti terorizmu, obchod s drogami, medzinárodný zločin, ekologické a iné problémy. Problémy mali byť odstránené pomocou definitívneho odstránenia zostávajúcich prekážok týkajúcich sa posilnenia bezpečnosti, slobody pohybu a zefektívnenie inštitucionálnej štruktúry Európskej únie. Zmluva sa taktiež zaoberala pozíciou Európy pri riešení svetových otázok.³⁹

„Amsterdamská zmluva zjednotila tzv. „tri piliere“ (Európske spoločenstvá, spoločná zahraničná a bezpečnostná politika, spolupráca v rezortoch spravodlivosti a vnútra), tvoriace podstatu fungovania Európskej únie od prijatia Maastrichtskej zmluvy v roku 1993.“⁴⁰

Amsterdamská zmluva prečíslovala články Zmluvy o Európskej únii a Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva, čo predstavovalo dôležitý zásah do textu týchto zmlúv z formálneho hľadiska. Zmluva, takisto ako Maastrichtska zmluva, predpokladala, že v istom časovom období príde k zhodnoteniu jej pôsobenia, dôsledkom čoho sa vykoná revízia.

„Ustanovovala, že najmenej rok predtým, ako sa počet členov únie zvýši na dvadsať, sa musí zísť medzivládna konferencia, ktorej úlohou bude zhodnotiť pripravenosť únie na rozšírenie.“⁴¹

Dôsledkom toho sa štáty na medzivládnej konferencii, ktorá sa konala 7. až 9. decembra 2000 v Nice, dohodli na texte zmluvy, ktorou sa menia zakladajúce zmluvy Európskych spoločenstiev a Zmluva o Európskej únii v znení Amsterdamskej zmluvy, známej tiež ako Zmluva z Nice.

---

³⁹ <http://www.euroforum.nrsr.sk/euSection.aspx?location=1,13,16>

⁴⁰ <http://www.euroforum.nrsr.sk/euSection.aspx?location=1,13,16>

⁴¹ KLUČKA, J., MAZÁK, J. a kol.: Základy európskeho práva. Bratislava: IURA EDITION, 73. publikácia, 2004. 27 s., ISBN 80-8078-005-6

1.7.5 Zmluva z Nice

Zmluva z Nice bola podpísaná 26. februára 2001, avšak do platnosti vstúpila až 1. januára 2003. Zmluva bola orientovaná na inštitucionálne otázky. Snahou bolo pripraviť úniu a jej inštitucionálny systém na pristúpenie nových členov.⁴²

Svoju terajšiu podobu nadobudla Európska únia práve Zmluvou z Nice, ktorou sa dopĺňa a mení Zmluva o EÚ, Zmluva o založení ES a ďalšie súvisiace akty. Obsahom zmluvy sú Zmluva o EÚ, Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika, Spoločná európska bezpečnostná a obranná politika, ako aj Spolupráca v oblasti spravodlivosti a vnútorných záležitostí. Všetky tieto zmluvy, ktoré Zmluva z Nice obsahuje, vedú k trom pilierom:⁴³

- **Prvý pilier** – Európske spoločenstvá,
- **Druhý pilier** – Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika,
- **Tretí pilier** – Justičná a policajná spolupráca.

Cieľom zmluvy bola realizácia reformy Európskej únie, a to tak, aby zvládla rozšírenie o nové členské štáty. Prijatím zmluvy sa dopĺňajú a menia základné zakladajúce zmluvy, Maastrichtská zmluva o Európskej únii a Rímske zmluvy. Zmeny, ktoré Zmluva z Nice priniesla, sa týkajú zloženia Európskej komisie, ďalších orgánov a inštitúcií Európskej únie, počtu hlasov v Európskej rade a počtu miest v Európskom parlamente jednotlivých členských štátov. Zmluva taktiež zmenila mechanizmus hlasovania a rozšírila počet otázok, pri ktorých stačí súhlas kvalifikovanej väčšiny.⁴⁴

So zmluvou je spojený aj Protokol týkajúci sa finančných dôsledkov zániku Európskeho spoločenstva uhlia a ocele a Výskumný fond pre uhlie a oceľ. 27. júla 2002 skončila pôsobnosť ESUO. V súčasnej dobe sú len dve spoločenstvá, a to Európske hospodárske spoločenstvo a Európske spoločenstvo pre atómovú energiu. Práve preto vznikol Protokol. Celý majetok ESUO prešiel na Európske spoločenstvo a výnosy z neho tvoria Výskumný fond pre uhlie a oceľ. Tento fond je učený na výskum v oblastiach priemyslu uhlia a ocele.⁴⁵

---

⁴² KLUČKA, J., MAZÁK, J. a kol.: Základy európskeho práva. Bratislava: IURA EDITION, 73. publikácia, 2004. 27 s., ISBN 80-8078-005-6

⁴³ REICHBAUER, O.: Európska únia pre každého. Bratislava: ERUROLITERA, 2004, 1. vydanie, 2004, 34 s., ISBN 80-968520-8-6

⁴⁴ <http://www.euroforum.nrsr.sk/euSection.aspx?location=1,13,15>

⁴⁵ KLUČKA, J., MAZÁK, J. a kol.: Základy európskeho práva. Bratislava: IURA EDITION, 73. publikácia, 2004. 28 s., ISBN 80-8078-005-6

1.7.6 Ústavná zmluva

V decembri 2001 Európska rada zvolala tzv. konvent, aby pripravil návrh ústavnej zmluvy. Európska rada sa tak rozhodla v snahe zvládnuť zmeny, ktoré súviseli s rozširovaním Európskej únie o krajiny strednej a východnej Európy. V júni 2003 svoj návrh splnil a európski lídri v Ríme dňa 29. októbra 2004 zmluvu podpísali a následne bola zaslaná všetkým členom na ratifikáciu. Väčšina štátov s ratifikáciou súhlasila, no voliči vo Francúzsku a Holandsku ju zamietli.⁴⁶

1.7.7 Lisabonská zmluva

1. decembra 2009 vstúpila do platnosti Lisabonská zmluva., ktorá prináša inštitucionálne zmeny, ktoré posilňujú pozíciu Európskej únie vo svete a zjednodušuje postup rozhodovania.⁴⁷

„Celý názov Lisabonskej zmluvy znie: Zmluva, ktorou sa mení a dopĺňa zmluva o Európskej únii a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva.“⁴⁸

Hlavné ustanovenia zmluvy:⁴⁹

- Európsky parlament získa širšie zákonodarné a rozpočtové právomoci.
- Národné parlamenty budú mať svoju úlohu pri zabezpečovaní toho, že Európska únia dodržiava zásadu subsidiarity.
- Zvýši sa počet oblastí, o ktorých sa v Rade bude rozhodovať hlasovaním kvalifikovanou väčšinou.
- Úprava rozdelenia právomoci a zodpovednosti medzi Úniou a jej členskými krajinami bude prehľadnejšia.
- Charta základných práv, v ktorej sú garantované slobody a práva európskych občanov, bude právne záväzná.
- Predseda Európskej rady sa bude voliť na dva a pol roka funkčného obdobia a bude môcť byť opätovne zvolený.

---

⁴⁶ http://europa.eu/abc/12lessons/lessons_12/index_sk.htm

⁴⁷ http://ec.europa.eu/news/eu_explained/091201_sk.htm

⁴⁸ Lisabonská zmluva, 31.01.2010, http://www.euractiv.sk/buducnost-eu/zoznam_liniek/lisabonska-zmluva

⁴⁹ http://europa.eu/abc/12lessons/lessons_12/index_sk.htm

- Vznikne nová pozícia vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku s cieľom zvýšiť účinok a jednotnosť zahraničných krokov Únie a zároveň ich zviditeľniť.

Tri argumenty, ktoré stáli na strane prijatia Lisabonskej zmluvy:⁵⁰

- vyššia účinnosť rozhodovacieho procesu,
- viac demokracie vďaka posilnenej úlohe Európskeho parlamentu a národných parlamentov,
- výraznejší súlad krokov podniknutých smerom k zahraničiu.

Prijatím Lisabonskej zmluvy sa upevnila schopnosť Únie konať prostredníctvom posilnenej vonkajšej jednotnosti, efektívnejším dosahovaním výsledkov a výdobytkov politik pre občanov, rozšírenie možnosti vnútorných politik a modernizácie inštitúcií. Pre občanov na cestách mimo Európskej únie poskytuje praktickejšie diplomatické a konzulárne služby.⁵¹

---

⁵⁰ http://europa.eu/lisbon_treaty/faq/index_sk.htm#1

⁵¹ http://europa.eu/lisbon_treaty/faq/index_sk.htm#1

2 Jednotný trh

Budovanie jednotného trhu predstavovalo cieľ, ktorý z pozície ekonomickej integrácie predstavoval vysokú úroveň hospodárskeho zjednotenia. Členské štáty sa museli vzdať všetkých protekcionistických opatrení, ktoré im slúžili na ochranu národných trhov. Jednotný trh si vyžiadal spojenie záujmov agrárnych a priemyselných krajín. Z toho boli vyvedené určité kompromisy, vďaka ktorým bola účasť v integračnom procese zúčastnených krajín výhodná. Budovaniu jednotného trhu predchádzalo vytvorenie nižšieho stupňa integračného zoskupenia, akým je colná únia. Zmluva o EHS stanovila harmonogram vytvorenia colnej únie, ktorá mala byť vytvorená najneskôr do 31. 12. 1969. Možnosťou rýchlejšieho odbúravania ciel a kvalitatívnych obmedzení bola hospodárska situácia členských štátov. Vytvorenie colnej únie sa odzrkadlilo v zavedení spoločnej colnej tarify voči tretím krajinám.

V priebehu 70. rokov 20. storočia došlo k útlmu budovania jednotného trhu. Tento útlm bol vyvolaný ekonomickými problémami EHS a taktiež ako dôsledok politickej krízy Spoločenstva, ktorú vyvolalo v roku 1965 Francúzsko. Komisia sa i napriek tomu snažila o posilnenie svojej pozície a získanie nezávislých príjmov v podobe dovozných ciel a prirážok. Komisia musela myslieť aj na otázky spoločnej poľnohospodárskej politiky, ktorá medzi členmi vyvolávala spory. Agrárne štáty chceli uplatniť vysoké ceny poľnohospodárskych výrobkov, ktoré by pre farmárov znamenali dostatočné príjmy. Avšak priemyselné štáty chceli zaviesť nižšie ceny poľnohospodárskej produkcie, ktoré by sa priblížili s úrovňou cien vo svete. Komisia navrhla kompromis, ktorý spočíval v stanovení vysokých cien poľnohospodárskych výrobkov výmenou za získanie nezávislých príjmov.

Francúzske odmietanie prechodu na hlasovanie kvalifikovanou väčšinou a vytvorenie nezávislých príjmov Spoločenstva vyústilo 6. júla 1965 k odchodu jej predstaviteľov z rokovaní Rady. Toto obdobie sa nazýva obdobím politiky prázdnych kresiel. V januári 1966 v Luxemburgu sa konalo zasadnutie. Krajiny tu prerokovali otázky spojené so spoločnou poľnohospodárskou politikou a zvlášť prerokovali otázky zavedenia vlastných príjmov Spoločenstva. Uplatnilo sa aj väčšinové hlasovanie v Rade s možnosťou uplatnenia veta pri hlasovaní. Zasadnutie je označované ako „Luxemburský kompromis“.⁵²

Politická kríza Spoločenstva viedla k zhoršeniu komunikácie medzi členskými krajinami a Komisiou, taktiež aj medzi samotnými členskými štátmi. Kríza viedla

---

⁵² LIPKOVA, L., Európska únia. Bratislava: Sprint vfra, 2006, 105 s., ISBN 80-89085-65-2

k poklesu budovanie jednotného trhu a k uplatňovaniu netarifných obmedzení na ochranu národných trhov. Okrem politickej krízy muselo Spoločenstvo čeliť i ekonomickým problémom, ktorými boli ropné šoky a menová nestabilita. V roku 1973 sa zvýšila i nezamestnanosť, inflácia a vzrastal i deficit obchodnej bilancie s tretími krajinami. Rozpätie rokov 1973 až 1984 je označované ako obdobie eurosklerózy. V januári 1985 pod vedením Jacquesa Delorsa začala svoju činnosť Komisia. Delorovým zámerom bolo rozšírenie integrácie do ďalších oblastí a dosiahnutie vytvorenia hospodárskej a menovej únie.⁵³

2.1 Počiatkové formovanie spoločného trhového priestoru

V rámci novodobého integračného procesu predstavuje spoločný trh komplexný cieľ. Súčasťou spoločného trhu sú spoločné politiky a nadväzujúce aktivity v podobe sociálnej kohézie a regionálnej politiky. Budovanie spoločného trhu v rámci Európskeho hospodárskeho spoločenstva znamenalo z pohľadu všeobecných kategórií ekonomickej integrácie smerovanie k vysokému stupňu hospodárskeho zjednotenia. Proces hospodárskeho zjednotenia predstavuje základ európskeho integračného procesu a jeho zavŕšenie je hospodárska a menová únia. Spoločenstvo však mohlo k tomuto stupňu integrácie pristúpiť až po tom, čo bol vytvorený nižší stupeň integrácie a tým bol spoločný trh. Spoločenstvo sa v rokoch 1957 až 1993 sústredilo výlučne na vybudovanie spoločného vnútorného trhu.⁵⁴

2.2 Ciele a politiky na podporu spoločného trhu

Zmluva o Európskom spoločenstve uhlia a ocele zaviedla pojem spoločný trh. Významnými nástrojmi spoločného trhu sa považovali:⁵⁵

- zákaz zavádzania dovozných a vývozných ciel na výrobky z uhlia a ocele,

---

⁵³ LIPKOVA, L., Európska únia. Bratislava: Sprint vŕa, 2006, 105 s., ISBN 80-89085-65-2

⁵⁴ HRIVÍK, P., Spoločný a vnútorný trh Európskej únie. Banská Bystrica: Právnická fakulta UMB, 2006, 69s., ISBN 978-80-8083-358-9

⁵⁵ NOVÁČKOVÁ, D., Základy európskeho práva a vnútorný trh Európskej únie. Bratislava: EUROUNION, 2004, 115 s., ISBN 80-88984-58-0

- zákaz zavádzania akýchkoľvek poplatkov s podobným rovnocenným účinkom cla alebo kvantitatívnych obmedzení,
- zákaz zavádzania akýchkoľvek štátnych podpôr alebo subvencií na výrobky z uhlia a ocele.

Úlohy a ciele Spoločenstva sú zakotvené v článkoch 2, 3 a 4 Zmluvy o Európskych spoločenstvách. Podľa článku 2 Zmluvy o ES je úlohou Spoločenstva vytvorenie spoločného trhu, menovej a hospodárskej únie a uskutočňovaním spoločných politík a zodpovedajúcich činností podporovať v celom Spoločenstve:⁵⁶

- trvalo udržateľný, vyrovnaný a harmonický rozvoj hospodárskych činností,
- vysokú úroveň sociálnej ochrany a zamestnanosti,
- rovnaké postavenie mužov a žien,
- neinflačný a trvalo udržateľný rast,
- solidaritu medzi členskými štátmi,
- sociálnu a hospodársku súdržnosť,
- vysokú úroveň zblížovania hospodárskej výkonnosti a konkurencieschopnosti,
- vysokú úroveň zlepšovania kvality životného prostredia a ochrany.

V záujme vytvorenia spoločného trhu sú činnosti Spoločenstva vymedzené v ustanovení článku 3 Zmluvy o ES a zahŕňajú:⁵⁷

- zákaz ciel a kvantitatívnych obmedzení vývozu a dovozu tovaru medzi členskými štátmi ako aj všetkých ostatných opatrení s rovnocenným účinkom,
- spoločnú obchodnú politiku,
- vnútorný trh charakterizovaný zrušením prekážok voľného pohybu osôb, služieb, tovaru a kapitálu medzi členmi,
- opatrenia týkajúce sa pohybu a vstupu osôb podľa Hlavy IV., kam zaraďujeme vízovú, prísťahovaleckú a azylovú politiku a ďalšie politiky Európskej únie súvisiace s voľným pohybom osôb,
- spoločnú politiku v oblasti rybolovu a poľnohospodárstva,
- spoločnú politiku v oblasti dopravy,

---

⁵⁶ HRIVÍK, P., Spoločný a vnútorný trh Európskej únie. Banská Bystrica: Právnická fakulta UMB, 2006, 70s., ISBN 978-80-8083-358-9

⁵⁷ NOVÁČKOVÁ, D., Základy európskeho práva a vnútorný trh Európskej únie. Bratislava: EUROUNION, 2004, 116-117 s., ISBN 80-88984-58-0

- systém, ktorým sa zabezpečí, aby sa na vnútornom trhu nenarúšala hospodárska súťaž,
- zblížovanie vnútroštátnych právnych predpisov v rozsahu potrebnom na fungovanie vnútorného trhu,
- podporovanie koordinácie politík zamestnanosti členských štátov s cieľom posilňovať ich účinnosť rozvíjaním koordinovanej stratégie zamestnanosti,
- politiku v sociálnej oblasti zahrňujúcu Európsky sociálny fond,
- posilňovanie sociálnej a hospodárskej súdržnosti a konkurencieschopnosti Spoločenstva,
- politiku v oblasti životného prostredia a rozvojovej spolupráce,
- podporovanie technologického rozvoja a výskumu,
- podporovanie vytvárania a rozvoja transeurópskych sietí,
- prispievanie k dosiahnutiu vysokej úrovne ochrany zdravia a ku kvalitnej výchove a vzdelávaniu ako aj k rozvíjaniu kultúr všetkých členov,
- pridruženie zámorských krajín a území za účelom rastu obchodu a spoločnej podpory sociálneho a hospodárskeho rozvoja,
- prispievanie k posilňovaniu ochrany spotrebiteľa,
- opatrenia v oblasti cestovného ruchu, energie a civilnej ochrany.

Spoločenstvo sa usiluje o odstraňovanie nerovností a podporovanie rovnosti medzi mužmi a ženami. Na splnenie cieľov zahŕňajú činnosti členských krajín a Spoločenstva zavádzanie hospodárskej politiky. Táto hospodárska politika sa zakladá na úzkej koordinácii hospodárskych politík členov, vymedzení spoločných cieľov a uskutočňuje sa v súlade s princípmi otvoreného hospodárstva so slobodnou súťažou. Tieto fakty smerujú k stanoveniu menových kurzov, ktoré vedú k zavedeniu jednotnej meny na celom území Spoločenstva. Ďalej smerujú k určeniu a uskutočňovaniu jednotnej devízovej a menovej politiky, ktorých hlavnou úlohou je udržať cenovú stabilitu. Všetky tieto činnosti si vyžadujú rešpektovanie hlavných zásad, ktorými sú stabilita cien, zdravé verejné financie, menové podmienky a dlhodobo udržateľná platobná bilancia.⁵⁸

„Úlohou spoločného trhu je odstránenie prekážok v oblasti voľného pohybu tovaru, osôb, služieb a kapitálu. Pojem spoločný trh nie je jasne vymedzený v Zmluve o ES, ale podľa smernice 67/227/EHS o harmonizácii legislatívy členských krajín v oblasti dane

---

⁵⁸ HRIVÍK, P., Spoločný a vnútorný trh Európskej únie. Banská Bystrica: Právnická fakulta UMB, 2006, 72s., ISBN 978-80-8083-358-9

z obratu – DPH podstatným cieľom Zmluvy o EHS je vytvorenie spoločného trhu v rámci hospodárskej únie, ktorý bude mať charakteristické znaky podobné ako v prípade vnútorného trhu.⁵⁹

„Úlohy zverené Spoločenstvu vykonávajú tieto inštitúcie: Európsky parlament, Rada EÚ, Komisia, Súdny dvor ES a Dvor audítorov. Rade a Komisii pomáhajú Hospodársky a sociálny výbor a Výbor regiónov s poradnou funkciou. Na plnenie úloh ES sa ďalej zriadili Európsky systém centrálnych bánk, Európska centrálna banka a Európska investičná banka. Každá inštitúcia koná v medziach bankových inštitúcií, aj príslušným vlastným štatútom pripojeným k tejto zmluve.“⁶⁰

2.3 Biela kniha

V roku 1985 bola Európskym spoločenstvom prijatá Biela kniha o dobudovaní jednotného trhu. Biela kniha, nazývaná aj Dokončenie vnútorného trhu, obsahovala vymenovanie trvalých prekážok vo vzájomnom obchode medzi členskými krajinami a možnosti odstránenia týchto prekážok.

Tieto prekážky boli rozdelené do troch skupín:⁶¹

- **Fyzické prekážky** – obsahovali prekážky, ktoré existovali pri prechode tovaru a osôb na hraniciach členských krajín. Návrhom bolo odstrániť bariéry zrušením vnútorných hraníc a colných formalít.
- **Technické prekážky** – prekážky, ktoré boli dôsledkom rozdielnych národných predpisov. Patrili sem tiež aj štátne podpory, pomoc priradovania verejných objednávok.
- **Daňové prekážky** – predstavovali prekážky, ktoré vyplývali z negatívnych vplyvov daňových predpisov na voľný pohyb tovaru. Rozdielne sadzby nepriamych daní predstavovali nerovnaké konkurenčné prostredie pre podnikateľov. Návrhom bola harmonizácia spotrebných daní a hodnota DPH.

---

⁵⁹NOVÁČKOVÁ, D., Základy európskeho práva a vnútorný trh Európskej únie. Bratislava: EUROUNION,2004, 117 s., ISBN 80-88984-58-0

⁶⁰HRIVÍK, P., Spoločný a vnútorný trh Európskej únie. Banská Bystrica: Právnická fakulta UMB,2006, 73s., ISBN 978-80-8083-358-9

⁶¹LIPKOVA, L., Európska únia. Bratislava: Sprint vfra, 2006,106 s., ISBN 80-89085-65-2

Nástroje v Bielej knihe, ktoré by mali viesť k odstraňovaniu prekážok na jednotnom trhu.⁶²

- zaviesť harmonizáciu predpisov, jej cieľom bude zavedenie minimálnych štandardov na území Spoločenstva,
- prijať princíp vzájomného uznávania výrobkov, ktorý umožní ich pohyb na jednotnom trhu, ak spĺňajú podmienky v jednom členskom štáte,
- zaviesť stálu výmenu informácií medzi členskými krajinami za spolupráce Komisie.

Zrýchlenie voľného pohybu tovaru zrušením colných a hraničných formalít pri pohybe medzi členskými krajinami sú pozitívne výsledky, ktoré sa podpísali pri dokončovaní jednotného trhu. Vďaka dobudovaniu trhu došlo k nárastu produktivity práce a investícií, zníženiu cien a k miernemu nárastu HDP Spoločenstva.⁶³

2.4 Jednotný európsky akt

Európska rada na základe konceptu vypracovaného medzivládnu konferenciou schválila radu návrhov, ktoré sa dotýkali rôznych oblastí. Oblasťi mali byť spojené do Jednotného európskeho aktu, ktorý sa po schválení členskými štátmi mal stať súčasťou zmluvného základu Európskych spoločenstiev. V podstate išlo o návrat k pôvodným cieľom Európskeho hospodárskeho spoločenstva, ktorého zámerom bolo vytvorenie jednotného trhu.

Akt sa dotýkal Európskej politickej spolupráce, ako aj jednotného trhu. Hlavnou úlohou Jednotného európskeho aktu bola dohoda o vytvorení jednotného trhu do roku 1992. Európsky politici verili, že sa konkurencieschopnosť Európskych spoločenstiev na svetovom trhu prehĺbi. Dôsledkom aktu bolo vytvorenie Schengenskej dohody (uzatvorená v roku 1985), ktorej cieľom bolo zrušenie hraničných kontrol osôb a tovaru. Problémom Jednotného európskeho aktu boli jazykové a kultúrne bariéry medzi jednotlivými národmi, dôsledkom čoho bol pohyb pracovnej sily nižší s porovnaním so Spojenými štátmi. Úlohou aktu bolo mimo iného aj riešenie otázok v oblasti zvýšenia životnej úrovne, zdravia

---

⁶² LIPKOVA, L., Európska únia. Bratislava: Sprint v.fra, 2006, 107 s., ISBN 80-89085-65-2

⁶³ LIPKOVA, L., Európska únia. Bratislava: Sprint v.fra, 2006, 107 s., ISBN 80-89085-65-2

obyvateľstva, pracovných podmienok, životného prostredia, spolupráce vo vede a technológii, zmenšenie rozdielov jednotlivých regiónov Spoločenstva.⁶⁴

Vzhľadom k tomu, že Jednotný európsky akt preskúmal a doplňoval zmluvy, podliehal schváleniu národnými parlamentmi. Vedúci politici už na začiatku vyjadrovali svoje pochybnosti. Francúzi boli proti rozšíreniu EPS, Briti kritizovali predovšetkým sociálny rozsah aktu a Dáni mali výhrady takmer ku všetkým podstatným bodom. Zmluvu pôvodne nepodpísali Taliani s odôvodnením, že je nedostatočná a Gréci proces ratifikácie umelo naťahovali. Pre schválenie bol rozhodujúci vývoj v Dánsku, kde občania v referende svojim väčšinovým hlasovaním Jednotný európsky akt schválili. Následne sa k zmluve pripojili aj Gréci a Taliani a rozhodnutie súdu viedlo k referendu v Írsku, kde bol akt tiež schválený.⁶⁵

17. februára 1986 bol za účelom dokončenia jednotného vnútorného trhu prijatý dokument – Jednotný európsky akt. Do platnosti vstúpil 1. júla 1987, doplnil a rozvíjal Rímske zmluvy a upravil právny rámec pre realizáciu Programu 1992.⁶⁶

Vďaka Jednotnému európskemu aktu mal vzniknúť ekonomický priestor, ktorý by bol bez vnútorných hraníc.⁶⁷ Prijatím dokumentu bola schválená zmena mechanizmu hlasovania v Rade a hlasovanie malo prebiehať na princípe kvalifikovanej väčšiny. Veľká Británia žiadala, aby sa jednomyseľné hlasovanie zachovalo v oblastiach hraničných kontrol osôb, práv a záujmov osôb v zamestnaneckom pomere. Zmena, ktorá nastala v mechanickom hlasovaní, bola potrebná aj kvôli rozšíreniu Európskeho Spoločenstva o nové členské krajiny.⁶⁸

Ďalšie zmeny, ktoré Jednotný európsky akt priniesol:⁶⁹

- začlenenie Európskej rady do inštitučného rámca Európskych spoločenstiev,
- rozšírenie pôsobnosti ES o sociálnu politiku a znižovanie rozdielov v hospodárskej vyspelosti jednotlivých krajín,

---

⁶⁴ HORČIČKA, V., KOVAŘ, M., Dějiny evropské integrace II. Triton, 2006, 89 s., 1. vydanie, ISBN 80-7254-741-0

⁶⁵ HORČIČKA, V., KOVAŘ, M., Dějiny evropské integrace II. Triton, 2006, 90 s., 1. vydanie, ISBN 80-7254-741-0

⁶⁶ NOVÁČKOVÁ, D., Základy evropského práva a vnitřní trh Evropské unie. Bratislava: EUROUNION, 2004, 23 s., ISBN 80-88984-58-0

⁶⁷ BALLA, J., Evropská integrace. Ostrava: ADVERTIS, 2000, 11 s., 1. vydanie, ISBN 80-900907-0-2

⁶⁸ LIPKOVA, L., Evropská unie. Bratislava: Sprint vřra, 2006, 107-108 s., ISBN 80-89085-65-2

⁶⁹ BALLA, J., Evropská integrace. Ostrava: ADVERTIS, 2000, 11 s., 1. vydanie, ISBN 80-900907-0-2

- rozšírenie hospodárskej politiky o podporu výskumu a technického pokroku a o ochranu životného prostredia,
- snaha o zblížovanie menových a hospodárskych politík členských štátov,
- záujem o formulovanie zahraničnej politiky s cieľom, aby štáty ES mohli dôsledne, účinne a solidárne obhajovať svoje spoločné záujmy.

2.5 Slobody jednotného trhu

Budovanie jednotného trhu malo za cieľ vytvoriť oblasť, v ktorej sa budú medzi členmi realizovať ekonomické vzťahy prostredníctvom voľného tovaru, služieb, kapitálu a osôb. Uplatnenie slobôd voľného pohybu predstavuje priamy zásah do zvrchovanosti členských krajín, ktoré tieto zásahy musia prijať. Základom európskej integrácie sa stal jednotný trh Európskej únie. Štyri slobody jednotného trhu majú rovnaký predmet, a to odstránenie ekonomickej ochrany domáceho trhu medzi členskými krajinami navzájom. Žiadny zo štátov nemôže zvýhodňovať domáce subjekty nerovnakým zaobchádzaním s ich možnými konkurentmi z iných členských štátov.⁷⁰

Predpokladom základných slobôd jednotného trhu je otvorenie hraníc medzi jednotlivými členskými krajinami. V súčasnosti nemožno uvažovať tak, že žiadne hranice v rámci jednotného trhu neexistujú a že sa neuplatňuje jednotný právny poriadok. Práve naopak, hranice jestvujú, len sú priepustné a pre hospodársku činnosť nepredstavujú žiadnu prekážku. Proces rušenia hraníc stále pokračuje a to i napriek tomu, že dobudovanie vnútorného trhu bolo deklarované už v roku 1993. V skutočnosti to znamená, že medzi členskými štátmi v rámci jednotlivých základných slobôd boli prekážky zrušené z časti, ale nie úplne. S odstraňovaním prekážok by sa malo i naďalej pokračovať a do procesu by mali byť zapojení aj samotní občania a podnikateľské subjekty.

„Z článku 14 Zmluvy vyplýva, že vnútorný trh možno definovať ako priestor bez vnútorných hraníc, v ktorom je v súlade s ustanoveniami Zmluvy zabezpečený voľný pohyb tovaru, osôb, služieb a kapitálu.“⁷¹ Z týchto slov možno vymedziť štyri základné slobody, ktoré sú nevyhnutné na fungovanie vnútorného trhu. Každú slobodu treba definovať osobitne, pretože na každú sa vzťahuje samostatná právna úprava v Zmluve.

⁷⁰ LIPKOVA, L., Európska únia. Bratislava: Sprint vbra, 2006, 109 s., ISBN 80-89085-65-2

⁷¹ MOGYOROSIOVA, Z., Vnútorný trh Európskej únie. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2006, 18s., ISBN 80-7165-549-X

Zmluva v Hlave I. sa zaoberá voľným pohybom tovaru a o voľnom pohybe osôb, služieb a kapitálu sa píše v Hlave III. K tomuto rozdeleniu prišlo preto, že sa predpokladalo ľahšie odstraňovanie prekážok pre pohyb tovaru než pre pohyby v rámci ostatných troch slobôd. Obsahom Hlavy III. sú o taktiež aj ustanovenia pre pracovníkov, podnikanie, služby, kapitál a platby.⁷²

2.5.1 Voľný pohyb tovaru

„Podľa rozhodnutia Súdneho dvora ES v spore 7/68 Commission/Italy 1968ECR423, 1969 „za výrobky alebo tovar sa považuje čokoľvek, čo môže byť predmetom obchodnej transakcie“. Uvedené rozhodnutie bolo následne doplnené rozhodnutím Súdneho dvora C-2 (90/Commission) Belgium 1992, ECR I-4431,1993, 30 CMLR 351, ktoré prispieva k objasneniu pojmu tovar. Z rozhodnutia vyplýva, že pod pojmom *tovar* treba rozumieť výrobky, ktoré sú schopné byť predmetom obchodnej transakcie. Za tovar sa považujú nielen predmety spotreby, ale aj poľnohospodárske výrobky, elektrina, rôzne iné druhy energie, umelecké predmety a výrobky, ako aj mince, ktoré majú numizmatickú hodnotu, nosiče zvuku, lieky, pokiaľ sú určené na osobnú spotrebu jednotlivca. Z pojmu tovar sú vylúčené napríklad tovary, ako sú psychotropné látky, drogy, omamné látky a im podobné výrobky.“⁷³

Prvou ekonomickou slobodou jednotného trhu Európskej únie je voľný pohyb tovaru. Predstavuje nástroj na dosiahnutie hospodárskej integrácie a v danej členskej krajine má ekonomický vplyv na hospodársky rozvoj. Základným a univerzálnym znakom voľného pohybu tovaru je odstránenie neformálnych a formálnych prekážok, čiže obmedzenie regulačných zásahov a liberalizácia trhu. Medzi ďalšie znaky môžeme zahrnúť aktívnu konkurenciu na trhu a taktiež aj rozvoj obchodných vzťahov Európskej únie s tretími krajinami.⁷⁴

V rámci Európskej únie existujú aj výnimky pri uplatňovaní voľného pohybu tovaru. Týmito výnimkami sú obmedzenia a zákazy vývozu, dovozu a tranzitu, ktoré sú nevyhnutné pre zabezpečenie verejnej mravnosti, bezpečnosti a poriadku, ochrany života

---

⁷² MOGYOROSIOVÁ, Z., Vnútorý trh Európskej únie. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2006, 18s., ISBN 80-7165-549-X

⁷³ NOVÁČKOVÁ, D., Základy európskeho práva a vnútorný trh Európskej únie. Bratislava: EUROUNION,2004, 123 s., ISBN 80-88984-58-0

⁷⁴ HRIVÍK, P., Spoločný a vnútorný trh Európskej únie. Banská Bystrica: Právnická fakulta UMB,2006, 103s., ISBN 978-80-8083-358-9

a zdravia ľudí a zvierat, ochrany priemyselného a obchodného vlastníctva, ochrany národných kultúrnych, pamiatok, ktoré majú historickú, umeleckú a archeologickú hodnotu a ochrany rastlín. Výnimky však nemôžu slúžiť ako prostriedok svojvoľnej diskriminácie zo strany členskej krajiny alebo ako prostriedok na obmedzovanie obchodu medzi členskými krajinami Európskej únie.⁷⁵

Colná únia

Colná únia je najnižším stupňom integračného zoskupenia. Zmluva o EHS dopodrobna stanovovala harmonogram vytvorenia colnej únie, ktorá mala byť vybudovaná najneskôr do 31. 12. 1969. Zmluva uvádzala v prípade, že to umožní hospodárska situácia členských krajín aj možnosť rýchlejšieho odbúravania ciel a kvantitatívnych obmedzení. Na konci prvej etapy mali byť colné tarify znížené o 25%, na konci druhej etapy to predstavovalo 50% a v tretej etape mali byť clá úplne zrušené medzi členskými krajinami. Voči tretím krajinám vytvorenie colnej únie znamenalo zavedenie spoločnej colnej tarify. Harmonogram vytvorenia colnej únie sa podarilo dokončiť s jeden a pol ročným predstihom oproti pôvodnému plánu a to 1. júla 1968.⁷⁶

Politika colnej únie je založená na odstraňovaní ciel a colných poplatkov na vyvážené alebo dovážané tovary. Vstupom do EHS nemohli členské krajiny zrušiť clá, zmluvne sa preto zaviazali, že nebudú zvyšovať clá a zavádzať iné colné poplatky. Colná politika sa stala spoločnou politikou všetkých členských krajín, ktoré v nadväznosti na vytváranie vhodných podmienok správneho fungovania spoločného trhu začali národné predpisy zosúladiť s právnymi normami Spoločenstva v oblasti colného práva.⁷⁷

Zavedenie colnej únie je pre voľný pohyb tovaru nevyhnutné. Colná únia sa zakladá na:⁷⁸

- odstránení ciel na vývozy a dovozy medzi členmi – vnútorný aspekt,
- vzťahoch k tretím krajinám – vonkajší aspekt,
- prijatí jednotného colného tarifu,
- zákaze zavádzania opatrení s rovnocenným účinkom cla,

---

⁷⁵ LIPKOVA, L., Európska únia. Bratislava: Sprint vŕa, 2006, 109 s., ISBN 80-89085-65-2

⁷⁶ LIPKOVA, L., Európska únia. Bratislava: Sprint vŕa, 2006, 104 s., ISBN 80-89085-65-2

⁷⁷ HRIVÍK, P., Spoločný a vnútorný trh Európskej úni. Banská Bystrica: Právnická fakulta UMB, 2006, 74s., ISBN 978-80-8083-358-9

⁷⁸ NOVÁČKOVÁ, D., Základy európskeho práva a vnútorný trh Európskej únie. Bratislava: EUROUNION, 2004, 123-124 s., ISBN 80-88984-58-0

- odstránení všetkých kvantitatívnych obmedzení vývozu a dovozu,
- zákaze zavádzania opatrení s rovnocenným účinkom kvantitatívnych obmedzení.

„Clá sú dávky vyberané pri prechode tovaru cez štátne hranice, pričom nie je rozhodujúci účel, na ktorý je dávka vyberaná. Tým sú pokryté nielen clá slúžiace ako ochranný nástroj obchodnej politiky, ale aj fiškálne clá, teda clá, ktorých úlohou je zabezpečovať finančný príjem pre štátnu pokladnicu.“⁷⁹

Tovaru zaradenému do medzinárodných obchodných vzťahov je pridelené colné označenie, upravená colná sadzba a kód, ktoré slúžia colným tarifným a štatistickým účelom. Výnimkou z uplatňovania spoločného colného tarifu môže byť výrobok, ktorý je v rámci ES nedostačujúcim a následne sa dostane do voľného obehu bez zaplatenia cla. Zavádzaním colných taríf sa vytvárajú základné podmienky na zabránenie nekalých praktík v obchodnom styku. Získané colné poplatky sa stávajú príjmom do spoločného európskeho rozpočtu.

Nástrojmi colnej politiky Spoločenstva sú aj colné kvóty a colné sadzby. „Colná sadzba umožňuje dovoz určitého druhu tovaru na územie Únie so zníženou, až nulovou colnou sadzbou bez obmedzenia množstva. Colná kvóta umožňuje dovoz určitého tovaru na územie Európskej únie s preferenčnou colnou sadzbou, ak je tento dovoz nižší ako stanovená colná kvóta. Na každý ďalší dovoz nad kvótu sa už uplatňuje riadna colná sadzba podľa colného sadzobníka.“⁸⁰

Na príslušný rok stanovuje Rada aktuálny zoznam colných sadziieb a colných kvót. Prostredníctvom národnej organizácie môže členská krajina Európskej únie predložiť požiadavky na zmeny jestvujúcich colných kvót alebo autonómne zníženie colných sadziieb Európskej únie.

Colnú úniu môžeme označiť ako základ jednotného trhu Európskej únie. Colná únia sa formulovala z ustanovení Rímskych zmlúv, ktorými sú:⁸¹

- zákaz ciel a dávok s rovnocenným účinkom na vývozy a dovozy tovaru medzi členskými krajinami,
- prijatie spoločného colného sadzobníka pre obchod s tretími krajinami,

---

⁷⁹ MOGYOROSIOVÁ, Z., Vnútorý trh Európskej únie. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2006, 25s., ISBN 80-7165-549-X

⁸⁰ HRIVÍK, P., Spoločný a vnútorný trh Európskej únie. Banská Bystrica: Právnická fakulta UMB, 2006, 75s., ISBN 978-80-8083-358-9

⁸¹ LIPKOVA, L., Európska únia. Bratislava: Sprint vfra, 2006, 110 s., ISBN 80-89085-65-2

- zrušenie kvantitatívnych obmedzení vývozov a dovozov, taktiež aj opatrení s rovnocenným účinkom v obchode medzi členmi Európskej únie,
- zákaz daňovej diskriminácie importovaného a exportovaného tovaru.

Odstránenie fyzických kontrol na hraniciach

Do polovice 80. rokov 20. storočia boli medzi členskými krajinami na hraniciach zachované hraničné kontroly. Predovšetkým šlo o štatistické účely, daňové dôvody a potrebu zabránenia dovozu tovarov, ktoré nevyhovovali domácim predpisom. Odstránenie fyzických kontrol spočívalo hlavne v zrušení colných formalít, ktoré boli najskôr zjednodušené no od začiatku roku 1993 boli úplne zrušené. V členských krajinách bola zrušená štatistická kontrola obchodu na hraniciach, ako aj fyzická kontrola tovaru na hraniciach. Realizovať sa začala aj kontrola bezpečnosti výrobkov.⁸²

Odstránenie daňových prekážok

„K netarifným prekážkam voľného pohybu tovaru, ktoré Zmluva o ES zakazuje (čl. 90), patrí zákaz vyberania obdobných poplatkov, akými sú clá. Diskriminácia môže vyplývať predovšetkým z uplatňovania rôznych daňových poplatkov, t.j. z rôznych daňových sadzieb, rôznych daňových zákonov, či z daňového oslobodenia domácich spotrebiteľov. Rozdiely v sadzbách daní majú za následok narušovanie fungovania jednotného trhu.“⁸³

Predpokladom správneho fungovania vnútorného trhu v rámci Spoločenstva je zosúladowanie daňovej politiky. Zjednocovanie hospodárskej politiky je bez harmonizácie dane z pridanej hodnoty a nepriamych daní nemožne. Veľké rozdiely v sadzbách v nepriamych daniach by mohlo narušiť podmienky hospodárskej súťaže a vzájomných obchodných vzťahov medzi členskými krajinami. Harmonizácia nepriamych daní má za cieľ zbližovať nepriame dane a uplatniť rovnaké pravidlá pre všetkých účastníkov trhu. Harmonizácia daní odmieta zavádzanie diskriminačných opatrení, ktoré podmieňujú správne fungovanie a vytvorenie vnútorného trhu. Zákaz diskriminácie výrobkov sa týka nielen členských krajín, ale aj výrobkov z tretích krajín, ktoré sa nachádzajú na spoločnom trhu. Pri rozhodovaní v daňových otázkach je nutné jednomyselné schválenie v Rade, čo predstavuje problém pri prijímaní spoločných zásad a spoločnej koncepcie politiky

⁸² LIPKOVA, L., Európska únia. Bratislava: Sprint vfra, 2006, 112 s., ISBN 80-89085-65-2

⁸³ LIPKOVA, L., Európska únia. Bratislava: Sprint vfra, 2006, 112 s., ISBN 80-89085-65-2

nepriamych a priamych daní. Aby sa tomu predišlo, Komisia podporuje postup tzv. užšej spolupráce. Podstata je v tom, aby Komisia navrhla, že skupina najmenej ôsmich členov môže spolupracovať, iba ak dostala súhlas Rady založený na kvalifikovanej väčšine. Komisia podporuje členské krajiny, aby prijímali odporúčania, ktorých hlavným cieľom je odstránenie daňových prekážok.⁸⁴

Cieľom harmonizácie nepriamych daní je zabránenie tomu, aby firmy neboli poškodzované alebo ovplyvňované pri rozhodovaní o ich usadení tým, že v členských krajinách sa značne daňové systémy od seba odlišujú. Týmto odlíšením by v konečnom dôsledku mohla byť ovplyvnená obchodná výmena medzi členmi.⁸⁵

Harmonizácia DPH

Európska únia v roku 1992 stanovila, že členovia budú mať nasledovné sadzby DPH:⁸⁶

- štandardnú s minimálnou sadzbou 15%, členským štátom sa odporúča, aby sadzba DPH nepresiahla 25%,
- jednu alebo dve nižšie sadzby, ktoré členské krajiny môžu použiť pri sociálne citlivých tovaroch, kde sadzba nemôže byť nižšia ako 5%,
- niektorým krajinám možno výnimočne udeliť právo stanoviť nulovú sadzbu pokiaľ nebude prijatý rozhodujúci systém DPH,
- všetky štáty zrušia zvýšenú sadzbu, ktorou boli zdaňované luxusné výrobky.

Okrem približovania sadzieb je dôležité v harmonizácii nepriamych daní aj to, kde sa daň bude vyberať. V Bielej knihe boli odporúčané okrem iného aj zmeny v systéme vyberania DPH. Malo ísť o zrušenie princípu krajiny určenia nahradením princípu krajiny pôvodu.

1. Princíp krajiny určenia spočíval v tom, že pre zdanenie boli uplatnené sadzby krajiny, kde bol tovar spotrebovaný a daň bola pre krajinu príjmom do rozpočtu. Vývozom tovaru do inej členskej krajiny bola DPH, ktorú zaplatil vývozca vo svojej krajine refundovaná a tovar bol zdanený sadzbou krajiny určenia.

---

⁸⁴NOVÁČKOVÁ, D., Základy európskeho práva a vnútorný trh Európskej únie. Bratislava: EUROUNION,2004, 135-136 s., ISBN 80-88984-58-0

⁸⁵ LIPKOVA, L., Európska únia. Bratislava: Sprint vfra, 2006,113 s., ISBN 80-89085-65-2

⁸⁶ LIPKOVA, L., Európska únia. Bratislava: Sprint vfra, 2006,114 s., ISBN 80-89085-65-2

2. Princíp krajiny pôvodu sa zakladá na podstate, že predaj tovaru do iného štátu sa zhoduje s predajom vo vnútri danej krajiny. Podstatou je, že príjemca zaplatí cenu spolu s DPH podľa príslušnej sadzby platnej v krajine pôvodu. Príjemcova vláda uskutoční refundáciu a pri predaji tovaru účtuje DPH platnú vo svojej krajine. Clearingový systém má zabezpečiť prerozdelenie DPH inkasovaných v krajine pôvodu do rozpočtu krajiny určenia. Systém by mal zabezpečiť rovnaké postavenie pre platcov DPH, ako vo vlastnej národnej ekonomike, tak aj v rámci jednotného trhu a zabrániť nedorozumeniam medzi rozpočtovými príjmami členských krajín. Vzhľadom k tomu, že tento návrh neodsúhlasili všetky krajiny, uplatňuje sa prechodný systém DPH, ktorý určuje zásadu pôvodu krajiny len pre predaj konečnému spotrebiteľovi.⁸⁷

Harmonizácia spotrebných daní

Vo všeobecnosti sa spotrebné dane v členských krajinách Európskej únie uvažujú na alkoholické nápoje, tabakové výrobky a ropné produkty. Harmonizácia spotrebných daní prebiehala s ťažkosťami a v niektorých prípadoch dodnes nie je proces ukončený. Komisia sa snažila o zavedenie jednotnej sadzby na hlavné skupiny tovarov, avšak tento návrh členovia neprijali. Bola prijatá zásada stanovenia minimálnej sadzby spotrebných daní. Sadzby by sa mali zblížovať, aby neboli znevýhodnení výrobcovia vládnu daňovou politikou nižšími, či nulovými sadzbami. Spotrebné dane sa platia v krajine spotreby. Do roku 1993 sú minimálne sadzby harmonizované nasledovne:⁸⁸

- Tabakové výrobky – 57% maloobchodnej sadzby pre cigarety, 5% maloobchodnej ceny pre cigary a 20% maloobchodnej ceny pre fajkový tabak,
- Alkohol a alkoholické výrobky – pre alkohol je to 559 eur/hl, alkoholické medziprodukty 45 eur/hl, pivo 1,87 eur/hl piva z každého stupňa alkoholu a pre víno nebola stanovená sadzba z čoho vyplýva, že sa môže predávať aj s nulovou sadzbou.

Komisia sa usilovala o odstránenie konkurenčnej výhody niektorých členských krajín stanovením jednotnej spoločnej sadzby pre spotrebné dane na pohonné látky. Avšak prijatý bol len návrh na minimálnu sadzbu spotrebnej dane: bezolovnatý benzín 287 eur/10hl, dieselová nafta 245 eur/10hl a olovnatý benzín 337 eur/10 hl.

---

⁸⁷ LIPKOVA, L., Európska únia. Bratislava: Sprint vfra, 2006,114-115 s., ISBN 80-89085-65-2

⁸⁸ LIPKOVA, L., Európska únia. Bratislava: Sprint vfra, 2006,115 s., ISBN 80-89085-65-2

Odstránenie technických prekážok

Medzi členskými krajinami bolo vo vzájomnom obchode odstránenie technických prekážok komplikovaným a postupným procesom. Krajiny používali veľké množstvo technických noriem a predpisov na ochranu národných trhov. Predpisy a normy mali zabezpečiť bezpečnosť a zdravie spotrebiteľov. Často sa medzi krajinami odlišovali a vytvárali významnú prekážku v rozvoji vzájomného obchodu. Výrobcovia svoje tovary museli prispôbovať krajine, do ktorej mali byť vyvezené, dôsledkom čoho boli rôzne nepriaznivé ekonomické efekty – napr. vysoké náklady, špecializovaný servis, malé série výrobkov, obmedzenie konkurencie. Výhodiskom sa stalo uplatňovanie dvoch zásad:⁸⁹

- harmonizácia odlišných národných technických požiadaviek,
- zásada vzájomného uznávania národných technických požiadaviek.

Harmonizácia technických požiadaviek na výrobky

Vyskytujú sa prípady, kedy naráža vzájomné uznávanie národných predpisov na značné rozdiely medzi národnými legislatívami členských krajín. Aby sa tomu predišlo, bolo potrebné prijať spoločné pravidlá. Vznikla harmonizácia technických požiadaviek ES/EÚ, ktorá sa opiera o dva prístupy:⁹⁰

1. *starý prístup* – nazývaný aj odvetvový prístup, definovali sa požiadavky na určité tovary, u ktorých bolo potrebné dodržať prísne bezpečnostné a zdravotné požiadavky.
2. *nový prístup* – cieľom je ochrana spotrebiteľa, jeho bezpečnosť a zdravie, ochrana životného prostredia.

Zásada vzájomného uznávania výrobkov členskými krajinami

„Európsky súdny dvor uviedol, že výrobok legálne vyrobený a uvedený na trh v jednom členskom štáte musí mať voľnosť pohybu aj v ostatných členských štátoch Európskej únie bez ohľadu na to, či zodpovedá predpisom stanoveným týmito štátmi, či nie. Týmto rozhodnutím ESD vytvoril priestor na uplatňovanie zásady vzájomného uznávania výrobkov členskými štátmi Európskej únie.“⁹¹

---

⁸⁹ LIPKOVA, L., Európska únia. Bratislava: Sprint vfra, 2006,116 s., ISBN 80-89085-65-2

⁹⁰NOVÁČKOVÁ, D., Základy európskeho práva a vnútorný trh Európskej únie. Bratislava: EUROUNION,2004, 131-132 s., ISBN 80-88984-58-0

⁹¹ LIPKOVA, L., Európska únia. Bratislava: Sprint vfra, 2006,116 - 117s., ISBN 80-89085-65-2

Známy je prípad súdneho sporu Cassis de Dijon, kde nemecká strana nechcela predávať francúzsky likér. Dôvodom bol fakt, že na území Nemecka sa mohol predávať alkohol s minimálnym obsahom 32%. Avšak podľa francúzskych noriem bol povolený obsah alkoholu pre likéry od 15 do 20%. Predmetom sporu bol nemecký predpis, ktorý stanovil, že alkoholický nápoj musí mať obsah alkoholu 32%. Stanovisko Nemecka bolo odôvodnené tým, že zníženým obsahom alkoholu u likérov by sa vytvorili predpoklady na väčšiu konzumáciu týchto výrobkov, čo by mohlo následne spôsobiť závislosť na alkohole. Podľa zdôvodnenia Súdneho dvora ES požiadavka týkajúca sa minimálneho obsahu alkoholu nespĺňala kritériá ochrany verejného záujmu. Obmedzenie obsahu alkoholu v nápojoch je jednostrannou požiadavkou stanovenou prijímajúcim členským štátom. Neexistuje dôvod, aby predaj alkoholických nápojov, pokiaľ sú vyrobené v súlade s právom jednej členskej krajiny a sú na jej trhu. Členská krajina nemôže zakázať na svojom území predaj výrobkov, ktoré sú vyrobené v súlade s právnymi predpismi jednej členskej krajiny a s ktorými sa obchoduje na trhu v tejto členskej krajine.⁹²

„Z rozhodnutia Súdneho dvora ES vo veci Cassis de Dijon bola odvodená tzv. doktrína vzájomného uznávania, ktorej vecná podstata spočíva v tom, že tovaru vyrobenom v jednom členskom štáte v súlade s platnými technickými normami štátu pôvodu tovaru, nemôže byť odmietnutý prístup na trh v inej krajiny z dôvodu, že tovar nezodpovedá technickým normám štátu, kde sa má predávať, resp. kde má byť uvedený na trh.“⁹³

2.5.2 Voľný pohyb osôb

Voľný pohyb osôb je sloboda, bez ktorej by nebolo možné správne fungovanie spoločného trhu. Cieľom je, aby pracovníci členských krajín mali možnosť na lepšie pracovné a životné podmienky a hlavne, aby sa zlepšil ich celkový životný štandard. Sloboda sa vzťahuje na ekonomicky činné osoby a je dôležitou podmienkou prepojenia národných ekonomík všetkých členských krajín. Slobodu pohybu osôb môžeme chápať ako zlúčenie pracovných trhov jednotlivých krajín do jediného komunitárneho trhu pracovnej sily. Pracovníkom členských krajín sa zaručuje výkon odborových práv, čo sa

---

⁹²NOVÁČKOVÁ, D., Základy európskeho práva a vnútorný trh Európskej únie. Bratislava: EUROUNION,2004, 134-135 s., ISBN 80-88984-58-0

⁹³NOVÁČKOVÁ, D., Základy európskeho práva a vnútorný trh Európskej únie. Bratislava: EUROUNION,2004,135 s., ISBN 80-88984-58-0

týka legálnych foriem kolektívneho vyjednávania a účasti na štrajkoch a na demonstráciách. Takúto možnosť majú aj cudzinci, ktorí sa rozhodli ísť pracovať do niektorej z členských krajín.⁹⁴

„Voľný pohyb osôb zakladá právny nárok občana Európskej únie voľne sa pohybovať a zdržiavať na území členských štátov, t.j. voľný vstup, výstup, voľba miesta bydliska a pracovného miesta, usadenia sa a pohybu. V súčasnosti je sloboda voľného pohybu osôb zakotvená v článkoch 39 – 48 Zmluvy o ES, ktoré sa vzťahujú na pracovníkov a právo podnikania.“⁹⁵

Slobodu voľného obchodu môžeme vnímať z hľadiska:⁹⁶

- voľného pohybu fyzických osôb, ktorého sú ukotvené v článkoch 39 – 42 Zmluvy,
- voľného pohybu osôb samostatne zárobkovo činných, ktorého sa dotýkajú články 43 - 48 Zmluvy.

Atribúty voľného pohybu osôb

Zmluva o ES vymedzuje voľný pohyb osôb v nasledujúcich atribútoch:⁹⁷

- zákaz diskriminácie z dôvodu štátnej príslušnosti ak ide o diskrimináciu týkajúcu sa zamestnávania, odmeny za vykonanú prácu a iné podmienky práce a zamestnávania,
- zavedenie inštitútu euroobčianstva, na základe ktorého má každý občan únie právo slobodne sa pohybovať a zdržiavať sa na území členských krajín,
- rešpektovanie právneho rámca krajiny, kde sa osoba zdržiava,
- právo na pobyt, s ktorým súvisia aj isté administratívne náležitosti, ktorými sú žiadosť o povolenie na pobyt, dôkaz o zamestnaní, identifikačný doklad. Platnosť povolenia môže byť časovo obmedzená.

„V rámci Európskej únie sa voľný pohyb osôb vzťahuje iba na občanov členských krajín a na základe práva Európskej únie je za pracovníka považovaná osoba, ktorá počas určitého časového obdobia vykonáva služby pre inú osobu a pod jej vedením, za čo dostáva odmenu. Pojem európsky pracovník sa vzťahuje výlučne na osoby, ktoré sú

---

⁹⁴HRIVÍK, P., Spoločný a vnútorný trh Európskej únie. Banská Bystrica: Právnická fakulta UMB, 2006, 104s., ISBN 978-80-8083-358-9

⁹⁵LIPKOVA, L., Európska únia. Bratislava: Sprint v.fra, 2006,120s., ISBN 80-89085-65-2

⁹⁶NOVÁČKOVÁ, D., Základy európskeho práva a vnútorný trh Európskej únie. Bratislava: EUROUNION,2004, 148 s., ISBN 80-88984-58-0

⁹⁷NOVÁČKOVÁ, D., Základy európskeho práva a vnútorný trh Európskej únie. Bratislava: EUROUNION,2004,151 s., ISBN 80-88984-58-0

ekonomicky činné, a príjmy, ktoré osoba má, musia pochádzať z príjmov za vykonanú prácu.“⁹⁸

Charta základných práv Európskej únie

Charta základných práv Európskej únie bola prijatá v decembri 2000 na zasadnutí Európskej rady v Nice. Jej cieľom je vytvorenie všeobecného právneho rámca na ochranu základných práv občanov žijúcich v členských krajinách. Právomoc v oblasti základných práv sa delí medzi členské krajiny a Európsku úniu. Charta stanovuje v oblasti ochrany základných práv všeobecné zásady na dosiahnutie spoločného štandardu práv občanov Európskej únie. Občan Európskej únie je pri uplatňovaní svojich základných práv obmedzený právami a slobodami ostatných a povinnosťou rešpektovať morálku, všeobecnú prosperitu spoločnosti a verejný poriadok.⁹⁹

Základné práva, ktoré sú na úrovni Európskej únie chránené:¹⁰⁰

- ochrana vlastníckych práv,
- ochrana práv osobnosti,
- ochrana práv nedotknuteľnosti súkromia,
- sloboda prejavu,
- sloboda povolania,
- sloboda náboženského vyznania,
- sloboda združovania sa,
- úcta k súkromnému sa rodinnému životu,
- slobodná voľba obchodného spoločníka,
- nedotknuteľnosť obydlia,
- právo na riadny proces.

Voľný pohyb pracovníkov

Na základe nariadenia Rady o voľnosti pohybu pracovníkov v rámci členských krajín sa začala táto sloboda realizovať po roku 1968. Diskriminácia medzi pracovníkmi

---

⁹⁸HRIVÍK, P., Spoločný a vnútorný trh Európskej únie. Banská Bystrica: Právnická fakulta UMB, 2006, 111s., ISBN 978-80-8083-358-9

⁹⁹NOVÁČKOVÁ, D., Základy európskeho práva a vnútorný trh Európskej únie. Bratislava: EUROUNION, 2004, 174-175 s., ISBN 80-88984-58-0

¹⁰⁰HRIVÍK, P., Spoločný a vnútorný trh Európskej únie. Banská Bystrica: Právnická fakulta UMB, 2006, 112s., ISBN 978-80-8083-358-9

členských krajín založená na štátnej príslušnosti je zakázaná. Ide o rovnaké zaobchádzanie v otázkach dostupnosti zamestnania, pracovných a zamestnaneckých podmienok, odmeny za prácu, opätovné zamestnanie, výpoveď a sociálne výhody.¹⁰¹

Voľný pohyb pracovníkov zahŕňa tieto práva pracovníkov:¹⁰²

- právo opustiť domácu krajinu a vstúpiť na územie inej členskej krajiny,
- právo uchádzať sa o zamestnanie v inej členskej krajine,
- právo voľného pohybu na území členskej krajiny na účely zamestnania,
- právo zdržiavať sa v členskej krajine na účely zamestnania,
- právo zotrvať na území členskej krajiny po ukončení zamestnania.

Existujú však aj výnimky, ktoré pracovníkom z iných členských krajín nemajú rovnaké práva ako pracovníci hostiteľskej krajiny. Tieto výnimky sa môžu uplatniť v prípade požiadaviek na zabezpečenie verejného poriadku, verejnej bezpečnosti a ochrany zdravia. Výnimky súvisia s tým, že výkon určitej činnosti je vyhradený len občanom danej krajiny. Môžeme sem zaradiť povolania, ktorými sú pracovníci v armáde, v polícii, v súdnictve, vo finančnej správe, v diplomatických službách. Avšak tieto výnimky sa nevzťahujú na oblasti ako je školstvo, zdravotníctvo, podniky verejného sektora poskytujúce služby, kde má každý pracovník voľný prístup k výkonu práce. Osoby, ktoré pracujú v inom členskom štáte majú právo pobytu ich rodinných príslušníkov v danom štáte. Rodinní príslušníci majú právo u pracovníka bývať a venovať sa nesamostatnej pracovnej činnosti. Deti majú nárok zúčastňovať sa na všeobecnom vyučovaní, učňovskej a odbornej výchove. Pobyt pracovníkov na dobu činnosti je neobmedzený.¹⁰³

Právo podnikania

„Právo podnikania zahŕňa právo uskutočňovať samostatnú zárobkovú činnosť, ako aj zriaďovať a riadiť podniky za rovnakých podmienok, aké sú stanovené pre vlastných príslušníkov členského štátu, kde sa podnikanie uskutočňuje.“¹⁰⁴

---

¹⁰¹ LIPKOVA, E., Európska únia. Bratislava: Sprint vfra, 2006,120s., ISBN 80-89085-65-2

¹⁰² MOGYOROSIOVÁ, Z., Vnútorný trh Európskej únie. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2006, 61-62s., ISBN 80-7165-549-X

¹⁰³ LIPKOVA, E., Európska únia. Bratislava: Sprint vfra, 2006,121s., ISBN 80-89085-65-2

¹⁰⁴ LIPKOVA, E., Európska únia. Bratislava: Sprint vfra, 2006,122s., ISBN 80-89085-65-2

Sekundárne podnikanie

Spoločnosť z akejkoľvek členskej krajiny môže otvoriť svoje organizačné zložky, reprezentácie a dcérske spoločnosti v iných členských krajinách. Takáto forma podnikania je chránená právom ES a využitá môže byť aj pre založenie spoločnosti v krajine, ktorá kladie najmenej obmedzujúce podmienky. Právom sekundárneho podnikania môžeme chápať všetky činnosti, ktoré súvisia s organizáciou, založením a udržiavaním novej podstaty.¹⁰⁵

Primárne podnikanie

Spoločnosť sa smie so svojou hlavnou aktivitou alebo ústrednou správou presídliť do ktorejkoľvek členskej krajiny. V tomto prípade však nejde o formálnu preregistráciu z daňových dôvodov, pretože presun sídla nie je možný bez straty právnej subjektivity v krajine, ktorú organizácia opúšťa. Primárne podnikanie zahŕňa:¹⁰⁶

- zmenu bydliska, resp. sídla osoby, ktorá podniká,
- začatie činnosti v inom členskom štáte,
- vykonávanie činnosti v inom členskom štáte.

Občianstvo Európskej únie

„Podľa ustanovení článku 17 Zmluvy o EÚ: občanom Európskej únie je každá osoba, ktorá má štátnu príslušnosť členského štátu.“¹⁰⁷

Občan žijúci v Európskej únii má právo slobodne sa pohybovať a zdržiavať na území členských krajín, má právo byť volený a voliť v miestnych voľbách a do Európskeho parlamentu v tom štáte, v ktorom sa zdržiava a má na to rovnaké podmienky ako štátny príslušník tejto krajiny. Zásada rovnakého zaobchádzania sa vzťahuje aj na ochranu konzulárnymi a diplomatickými orgánmi príslušnej krajiny, v ktorej sa občan nachádza. Občanovi Európskej únie patrí právo obracať sa na ombudsmana, petičné právo k Európskemu parlamentu a taktiež aj právo obrátiť sa na ktorýkoľvek orgán alebo inštitúciu Európskej únie.

Pracovníkom, ktorí migrujú nestratia svoje práva, ktoré získali v domácom štáte. Sociálne zabezpečenie pre takéto osoby sa opiera o zásady:¹⁰⁸

---

¹⁰⁵ MOGYOROSIOVÁ, Z., Vnútorý trh Európskej únie. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2006, 84s., ISBN 80-7165-549-X

¹⁰⁶ MOGYOROSIOVÁ, Z., Vnútorý trh Európskej únie. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2006, 84s., ISBN 80-7165-549-X

¹⁰⁷ NOVÁČKOVÁ, D., Základy európskeho práva a vnútorý trh Európskej únie. Bratislava: EUROUNION, 2004, 171 s., ISBN 80-88984-58-0

- migrujúce osoby platia sociálne poistenie len v jednej členskej krajine,
- o práva, ktoré získali v predchádzajúcich obdobiach neprírodu, čiže dôchodky nadobudnuté v hociktorej členskej krajine im budú vyplácané, aj keď sa nachádzajú v inej členskej krajine,
- nároky, ktoré im vznikli v rôznych členských krajinách sa sčítajú na starobný dôchodok,
- dostanú rovnaké dávky v prípade onemocnenia, platenej dovolenky alebo príspevky na deti.

Uznanie kvalifikácie medzi členskými krajinami

Aby sa uľahčila realizácia voľného pohybu osôb, predpokladom je vzájomné uznávanie výsledkov odborného vzdelania migrujúcich osôb. V súčasnosti existuje len niekoľko harmonizovaných európskych úprav štandardnej kvalifikácie a jej preukazovania, napr. právnici, architekti, lekári, veterinári. Opakom sú však povolania napr. v oblasti stavebno-technických prác, kde si požiadavky na kvalifikáciu určujú samotné členské krajiny.

Zmluva o ES obsahuje ustanovenie, základom ktorého je realizácia uznania osvedčení, diplomov a iných obdobných dokladov o kvalifikácii medzi členskými krajinami. Migrujúca osoba predloží doklad poverenému príslušnému orgánu v prijímajúcej krajine a ten doklad posúdi. Potrebné povolenie je vydané v tom prípade, ak sú rozdiely medzi dokladovanou a požadovanou kvalifikáciou zanedbateľné. V prípade, ak príslušný orgán považuje za potrebné môže byť uznanie kvalifikácie podmienené rozdielovou skúškou alebo inou odbornou praxou.¹⁰⁹

Odstraňovanie kontrol na hraniciach

Zavedením schengenského systému sa uľahčil prechod osôb členských krajín cez hranice. Základom schengenského systému je Schengenská dohoda I. z roku 1985 a Schengenská dohoda II. Krajiny podpísaním Schengenskej dohody vykonávajú kontrolu osôb na hraniciach s cieľom ochrany územia Európskej únie pred terorizmom, obchodom s drogami a zbraňami. S ochranou hraníc súvisí aj zavádzanie opatrení pred nelegálnou migráciou a opatrení pre jednotnú azylovú a vízovú politiku voči osobám z tretích krajín.

---

¹⁰⁸ LIPKOVA, E., Európska únia. Bratislava: Sprint v.fra, 2006,123s., ISBN 80-89085-65-2

¹⁰⁹ LIPKOVA, E., Európska únia, Bratislava: Sprint v.fra, 2006,124s., ISBN 80-89085-65-2

Keďže na európsky pracovný trh vo väčšine vstupujú osoby z tretích krajín, členské krajiny zavádzajú medzi svojimi inštitúciami koordinovaný systém ochrany vonkajších a vnútorných hraníc. Odstraňovanie kontrol osôb na hraniciach zvyšuje pracovnú mobilitu osôb.¹¹⁰

2.5.3 Voľný pohyb služieb

Významnú časť národného hospodárstva členských krajín tvoria služby. Sú zdrojom zamestnanosti a tvorbou pracovných miest a zahŕňajú široké spektrum ekonomických činností. Poskytovatelia služieb čelia prekážkam, ktorých odstránením by bolo možné vytvoriť konkurenčné prostredie. Vhodným nástrojom prepojenia národných trhov sú liberalizačné opatrenia. Liberalizácia predpokladala otvorenie izolovaných a regulovaných národných trhov takým spôsobom, aby poskytovatelia mohli svoje služby ponúkať aj za hranicami svojich domovských štátov bez diskriminácie a obmedzení založenej na štátnej príslušnosti. Pre rozvoj jednotného trhu predstavuje uvoľnenie služieb veľký význam. Voľným pohybom služieb sa dopĺňa aj sloboda pohybu pracovníkov a sloboda podnikania, a to tým, že pohyb služieb zahŕňa zárobkové činnosti, pri ktorých poskytovateľ nemusí premiestniť svoje bydlisko.¹¹¹

Poskytovaním služieb cez hranice dochádza aj k pohybu osôb cez hranice do krajiny príjemcu poskytovaných služieb. V tomto prípade je právo poskytovania služieb podmienené tým, že organizácia musí mať sídlo v niektorej z členských krajín. Voľným pohybom služieb dochádza k umožneniu vstupu konkurencie na jednotlivé trhy členských krajín a dochádza k vytvoreniu priaznivého konkurenčného prostredia.¹¹²

Právny základ voľného pohybu služieb

Právny základ pre voľný pohyb služieb je vymedzený ustanoveniami článkov 49 – 54 Zmluvy o ES. „Článok 49 hovorí, že sú zakázané obmedzenia voľného poskytovania služieb vo vnútri Spoločenstva pre príslušníkov členských štátov, ktorí podnikajú

---

¹¹⁰NOVÁČKOVÁ, Daniela: Základy európskeho práva a vnútorný trh Európskej únie Bratislava: EUROUNION, 2004, 1. vydanie, 155 s., ISBN 80-88984-58-0

¹¹¹HRIVÍK, P., Spoločný a vnútorný trh Európskej únie. Banská Bystrica: Právnická fakulta UMB, 2006, 114s., ISBN 978-80-8083-358-9

¹¹²LIPKOVA, E., Európska únia. Bratislava: Sprint vfra, 2006, 125s., ISBN 80-89085-65-2

v niektorom inom členskom štáte Spoločenstva spôsobom iným ako príjemca služieb.“¹¹³ Podstatou tohto zámeru je, aby podnikatelia, živnostníci a osoby vykonávajúce činnosti slobodných povolání smeli slobodne vykonávať svoje podnikateľské činnosti.

Článkom 50 „, sa za služby v zmysle tejto zmluvy považujú plnenia poskytované spravidla za odplatu, pokiaľ nie sú upravené ustanoveniami o voľnom pohybe tovaru, kapitálu a osôb.“¹¹⁴ Pojem služba je náročné a zložité definovať z pohľadu vecného významu. Musíme si uvedomiť, že pojem služba a podnikanie nie je to isté, i keď ich spoločným znakom je hospodárska činnosť. Služby zahŕňajú:¹¹⁵

- činnosti priemyselnej povahy,
- činnosti obchodnej povahy,
- činnosti remeselnej povahy,
- činnosti v oblasti slobodných povolání.

Rada Európskej únie zabezpečuje liberalizáciu pohybu služieb vydávaním smerníc. Smernice sa zameriavajú na tie služby, ktoré v rámci členských krajín smerujú k rozvoju obchodu s výrobkami a k snahe znižovať náklady. „Povinnosťou členských štátov Európskej únie zavádzať liberalizačné opatrenia je stanovená v Zmluve o ES (čl. 53). Členské štáty Európskej únie na základe tohto ustanovenia liberalizujú služby v takom rozsahu, ako im to dovoľuje ich celková ekonomická situácia a situácia v príslušnom hospodárskom odvetví.“¹¹⁶

„Primárna právna smernica je doplnená smernicou Rady, podľa ktorej má poskytovateľ a príjemca služby právo na pobyt v čase, keď službu poskytuje alebo prijíma. Liberalizačné opatrenia sa nevzťahujú len na poskytovateľov a prijímateľov služieb, ale aj na rodinných príslušníkov (manželia, manželky a deti) a na príbuzných, ktorí sú od nich závislí, bez ohľadu na štátnu príslušnosť.“¹¹⁷

---

¹¹³NOVÁČKOVÁ, Daniela: Základy európskeho práva a vnútorný trh Európskej únie. Bratislava: EUROUNION, 2004, 1. vydanie, 184 s., ISBN 80-88984-58-0

¹¹⁴MOGYOROSIOVÁ, Z., Vnútorný trh Európskej únie. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2006, 105s., ISBN 80-7165-549-X

¹¹⁵ HRIVÍK, P., Spoločný a vnútorný trh Európskej únie. Banská Bystrica: Právnická fakulta UMB, 2006, 115s., ISBN 978-80-8083-358-9

¹¹⁶ LIPKOVA, E., Európska únia. Bratislava: Sprint vfra, 2006,126s., ISBN 80-89085-65-2

¹¹⁷ LIPKOVA, E., Európska únia. Bratislava: Sprint vfra, 2006,126s., ISBN 80-89085-65-2

Pri uplatňovaní slobody pohybu služieb môžu vzniknúť nasledovné situácie:¹¹⁸

- *aktívna sloboda poskytovania služieb* – poskytovateľ a príjemca sa nachádzajú v tej istej členskej krajine, ale môže nastať situácia, kedy poskytovateľ odíde do inej členskej krajiny za účelom poskytovania služby,
- *pasívna sloboda poskytovania služieb* – ak príjemca využije právo poskytovanej služby prijať ju v inej členskej krajine, než vo svojej domovskej krajine,
- *sloboda poskytovania služieb nezávislej na osobách* – vzniká pri poskytovaní služieb z územia jednej členskej krajiny na územie inej členskej krajiny, pričom nedochádza k prechodu hraníc u poskytovateľa ani u príjemcu, čiže nedochádza k pohybu osôb.

Smernica o službách

Smernica o službách bola s konečnou platnosťou schválená Radou 12. decembra 2006 a do platnosti vstúpila 27. decembra 2006. Zámerom návrhu smernice je vlastne vymedzenie právneho rámca, ktorý má za cieľ odstrániť prekážky brániace poskytovateľom služieb zakladať prevádzkarne obmedzujúce voľný pohyb služieb medzi členskými krajinami. Návrh pre odstránenie prekážok voľného pohybu služieb stanovuje:¹¹⁹

- používanie zásady krajiny pôvodu,
- právo spotrebiteľa využívať služby pochádzajúce z iných členských krajín,
- spôsob poskytovania pomoci príjemcom, ktorí využívajú službu poskytovanú subjektom založeným v inej členskej krajine,
- v prípade vysielania pracovníkov v súvislosti s poskytovaním služieb uvádza rozdelenie povinností medzi členskou krajinou určenia a platné postupy pri dohľade.

V návrhu smernice je zabezpečená ochrana všeobecného záujmu v otázkach ako je ochrana spotrebiteľa, hlavne ak ide o povinnosti poskytovateľa služieb týkajúce sa poskytnutia informácií, výmeny informácií o kvalite služieb a riešenia sporov.

Cieľom smernice je vytvorenie právneho rámca, ktorá poskytovateľovi služby poskytne slobodu usadiť a voľný pohyb služieb medzi členskými krajinami, čím sa poskytovateľovi a príjemcovi zabezpečí zlepšená právna istota. Zámerom je zjednodušenie

---

¹¹⁸NOVÁČKOVÁ, Daniela: Základy európskeho práva a vnútorný trh Európskej únie. Bratislava: EUROUNION, 2004, 1. vydanie, 186-187 s., ISBN 80-88984-58-0

¹¹⁹ <http://www.privatiz.gov.sk/smernica-o-sluzbach-na-vnutornom-trhu-6141/127826s>

administratívnych postupov v realizácii a prístupe služieb. Členská krajina nebude môcť komplikovať poskytovateľovi služieb jeho činnosť množstvom administratívnych prekážok a zdĺhavými administratívnymi postupmi. Smernica sa vzťahuje len na poskytovateľov služieb žijúcich v niektorej členskej krajine. Smernica o službách pokrýva väčšinu poskytovaných služieb, výnimkou sú napríklad dopravné, finančné a telekomunikačné služby.¹²⁰

2.5.4 Voľný pohyb kapitálu

Štvrtou základnou slobodou spoločného vnútorného trhu je voľný pohyb kapitálu. Do zjednocovania spoločného vnútorného trhu prináša koordináciu a zjednocujúce prvky. Voľný pohyb tovaru, osôb a služieb je možné uskutočňovať len za prítomnosti voľného pohybu kapitálu. Pri voľnom pohybe tovarov a služieb je neoddeliteľnou súčasťou uskutočňovanie platieb. Bez voľného pohybu kapitálu by sa nezaobišiel ani rozvoj podnikania v členských krajinách. Kapitál spolu s pôdou a prácou sú základné výrobné faktory. Veľmi dôležité je, aby sa kapitál voľne presúval pri hľadaní optimálnej alokácie a najvyššieho zhodnocovania.¹²¹

„Pojem voľný pohyb kapitálu zahŕňa pohyb vecného kapitálu (práva k nehnuteľnostiam, podnikateľské činnosti) a pohyb peňažného kapitálu (cenné papiere, úvery). Komplementárnou slobodou k voľnému pohybu kapitálu je voľný pohyb platieb. V súčasnej dobe je voľný pohyb kapitálu a platieb realizovaný na základe ustanovení Zmluvy o ES (č. 56 – 60).“¹²²

Pohyb kapitálu predstavujú:¹²³

- priame investície - do tejto skupiny môžeme zaradiť založenie alebo zvýšenie imania organizácie, ktoré sú vo vlastníctve osoby poskytujúcej kapitál, majetková účasť, dlhodobé pôžičky, reinvestícia zisku v nových alebo existujúcich podnikoch,
- investície do nehnuteľností,

---

¹²⁰ <http://www.privatiz.gov.sk/seminar-k-implementacii-smernice-o-sluzbach-na-vnutornom-trhu-do-narodnej-legislativy-sr-6143/127828s>

¹²¹ MOGYOROSIOVÁ, Z., Vnútorný trh Európskej únie. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2006, 124s., ISBN 80-7165-549-X

¹²² LIPKOVA, E., Európska únia. Bratislava: Sprint vfra, 2006, 127s., ISBN 80-89085-65-2

¹²³ HRIVÍK, P., Spoločný a vnútorný trh Európskej únie. Banská Bystrica: Právnická fakulta UMB, 2006, 126s., ISBN 978-80-8083-358-9

- operácie na vkladových a bežných účtoch vo bankách a iných finančných organizáciách,
- operácie s cennými papiermi ako sú akcie, zmenky, dlhopisy, podielové listy, pokladničné poukážky,
- obchodné úvery,
- finančné pôžičky a úvery ako spotrebné úvery, leasing, hypotéka,
- transfery plynúce z poisťných zmlúv, napr. platba poisťného, poisťné plnenie pri životnom poistení a poistení úverov,
- fyzický vývoz a dovoz finančných aktív – cenné papiere a platobné prostriedky,
- osobné kapitálové pohyby ako dary, pôžičky, dedičstvá,
- ostatné kapitálové pohyby, napr. autorský honorár, dedičská daň, odškodné.

Prijatie Zmluvy o Európskej únii a Amsterdamská zmluva dali voľnému pohybu kapitálu súčasnú podobu. Zmluvou o Európskej únii sa prijali ustanovenia o hospodárskej a menovej únii, kde liberalizácia kapitálových a peňažných tokov bola očakávaná. Amsterdamskou zmluvou sa zrušili niektoré prechodné ustanovenia, avšak pre súčasné ustanovenia majú význam i pôvodné ustanovenia.¹²⁴

Voľný pohyb kapitálu a voľný pohyb platieb

V Zmluve o EÚ je samostatné ustanovenie pre voľný pohyb kapitálu a voľný pohyb platieb, preto môžeme obidve tieto slobody chápať ako samostatné slobody. Avšak právna úprava oboch slobôd je zhodná a dokonca platí, že ak nastanú nezrovnalosti v jednej slobode, je potrebné riadiť sa tým, čo je platné pre druhú slobodu.¹²⁵

Súdny dvor pohyb kapitálu definoval ako „finančnú operáciu s cieľom umiestňovať a investovať kapitál platbami v jednotlivých menách, ktoré sú transferom finančných zdrojov ako protihodnoty za súvzťažnú transakciu (službu). Zmyslom voľného pohybu kapitálu je, aby sa slobodne pohyboval v rámci členských štátov Európskej únie ako aj

---

¹²⁴ MOGYOROSIOVÁ, Z., Vnútrotrh Európskej únie. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2006, 126s., ISBN 80-7165-549-X

¹²⁵ MOGYOROSIOVÁ, Z., Vnútrotrh Európskej únie. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2006, 126s., ISBN 80-7165-549-X

v tretích krajinách a aby spoločný liberalizovaný trh bol trhom so zdravou konkurenciou a transparentnými finančnými vzťahmi.¹²⁶

V zmysle článku 56 Zmluvy o ES sa za voľný pohyb platieb považuje „súbor všetkých platieb, t.j. transfer platobných prostriedkov medzi osobami rôznych štátov Európskej únie. Vzhľadom na to, že voľný pohyb platieb nie je systematicky začlenený do spoločného trhu, á táto sloboda špeciálne postavenie a pôvod v medzinárodnom platobnom styku. V podmienkach Európskej únie ide o cezhraničné finančné operácie.“¹²⁷

Liberalizácia voľného pohybu kapitálu

Tak ako pre zabezpečenie voľného pohybu služieb bolo potrebné vypracovať projekt jednotného trhu pre liberalizáciu voľného pohybu kapitálu. Zmluva o EHS obsahovala iba podmienené nariadenie liberalizácie voľného pohybu kapitálu. Zmluvou sa v oblasti voľného pohybu kapitálu mala docieľiť koordinácia politik členských krajín a odstránené mali byť devízové obmedzenia. Radou mali byť jednomyseľne prijímané smernice, ktoré by zabezpečili pohyb kapitálu. Zmluva obsahovala taktiež aj ustanovenie, ktorého cieľom bolo zabezpečenie prijatia ochranných opatrení v liberalizácii pohybu kapitálu. Predpokladom bolo, že pokrok liberalizácie pohybu kapitálu bude v značnej miere závisieť od hospodárskej situácii členských krajín, hlavne od možnosti ich platobnej bilancie. Boli prijaté určité ochranné opatrenia v prípade poruchy vo fungovaní na kapitálovom trhu v členských krajinách. Členská krajina, ktorá sa dostala v dôsledku liberalizácie kapitálu do problémov, mohla prijať niektoré z opatrení. V 70. rokoch 20. storočia kedy vypukla ekonomická kríza (pád bretton-woodskeho systému, ropné šoky) prijímali členské krajiny opakovanie ochranné opatrenia. V dôsledku ekonomickej krízy sa proces postupnej liberalizácie do polovice 80. rokov 20. storočia zastavil. Našli sa však aj krajiny, ktoré na rozhodnutie Rady nečakali a prekážky voľného pohybu kapitálu odstránili skôr.¹²⁸

„Pokrok v liberalizácii pohybu kapitálu je teda spojený s prijatím projektu dokončenia jednotného trhu, ktorý súvisel so snahou členských štátov o reformu Spoločenstva a ďalšie prehĺbenie integrácie, ktoré malo smerovať k vytvoreniu HMÚ.“¹²⁹

---

¹²⁶ HRIVÍK, P., Spoločný a vnútorný trh Európskej únie. Banská Bystrica: Právnická fakulta UMB, 2006, 127s., ISBN 978-80-8083-358-9

¹²⁷ HRIVÍK, P., Spoločný a vnútorný trh Európskej únie. Banská Bystrica: Právnická fakulta UMB, 2006, 127-128s., ISBN 978-80-8083-358-9

¹²⁸ LIPKOVA, E., Európska únia. Bratislava: Sprint vfra, 2006, 127-128s., ISBN 80-89085-65-2

¹²⁹ LIPKOVA, E., Európska únia. Bratislava: Sprint vfra, 2006, 128s., ISBN 80-89085-65-2

Výnimky voľného pohybu kapitálu

Hlavným zámerom udeľovania výnimiek vo voľnom pohybe kapitálu a platieb je zavedenie osobitného režimu. Výnimky však možno použiť iba v osobitných prípadoch, pričom aplikovaním výnimiek nebude ovplyvnený liberalizovaný trh. Výnimky nesmú byť využívané za účelom prekonávania hospodárskych ťažkostí alebo uzdravovanie ekonomickej politiky štátu. Členské krajiny zavádzajú opatrenia v obmedzenom rozsahu a nevyhnutné je, aby existovali len skutočné dôvody na výnimky a aby bola špecifikovaná naliehavosť a nevyhnutnosť situácie.¹³⁰

Výnimky z voľného pohybu kapitálu a platieb môžeme zaradiť do jednej z nasledujúcich kategórií:¹³¹

- obmedzenia vyplývajúce z kategorických požiadaviek vo verejnom záujme,
- výnimky z dôvodu ťažkostí v platobnej bilancii členských krajín,
- obmedzenia voči tretím krajinám,
- opatrenia členských krajín podľa čl. 58 Zmluvy,
- individuálna výnimka týkajúca sa Dánska.

Obmedzenia v rámci voľného pohybu kapitálu

Základnými zásadami vnútorného trhu sú voľné trhové hospodárstvo a odstraňovanie bariér medzi členskými štátmi. Faktom je, že politické a národné snahy členských krajín sú stále viac obmedzované právom Európskej únie. Hlavnými obmedzeniami môžu byť rôzne administratívne opatrenia, napr.:¹³²

- ochrana práv klientov,
- poskytovanie služieb,
- emisia cenných papierov,
- pripustenie cenných papierov na kapitálový trh.

---

¹³⁰ HRIVÍK, P., Spoločný a vnútorný trh Európskej únie. Banská Bystrica: Právnická fakulta UMB, 2006, 128s., ISBN 978-80-8083-358-9

¹³¹ MOGYOROSIOVÁ, Z., Vnútorný trh Európskej únie. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2006, 131s., ISBN 80-7165-549-X

¹³² HRIVÍK, P., Spoločný a vnútorný trh Európskej únie. Banská Bystrica: Právnická fakulta UMB, 2006, 128s., ISBN 978-80-8083-358-9

Dané obmedzenia sa môžu zavádzať len so zámerom ochrany verejného záujmu a nemali by slúžiť ako nástroje diskriminácie. Verejný záujem môžeme chápať, ako opak súkromného záujmu a cieľom je záujem spoločnosti, čiže verejnosti.

Význam voľného pohybu kapitálu

Pre podniky sa otvorila možnosť efektívnejšieho získavania a vkladania kapitálu v hociktovej členskej krajine. Pre občanov ma voľný pohyb kapitálu význam v tom, že môžu neobmedzene využívať služby vo finančnom sektore na celom území Európskej únie. Oba subjekty majú oveľa väčšiu možnosť výberu na obrovskom finančnom trhu v rámci Európskej únie, čo na opačnej strane núti domáce firmy, aby svoju činnosť zefektívňovali. Uvoľnením pohybu kapitálu sa dosiahli výsledky, ako sú optimálna alokácia úspor, investícií a kapitálu v rámci Európskej únie, možnosť rozširovania investičných aktivít za rámec daný objemom domácich zdrojov a v konečnom dôsledku nesmieme vynechať i konvergenciu úrokových mier. V Európskej únii liberalizácia voľného pohybu kapitálu urýchlilo i budovanie menovej únie, ako i internacionalizácia finančných trhov, ako dôsledok procesu globalizácie.¹³³

Lamfalussyho proces

Pod vedením baróna Alexandra Lamfalussyho Skupina múdrych mužov predstavila vo februári 2001 Európskej rade Správu o regulácii európskych trhov s cennými papiermi. V prvej časti správy uviedli dôvody, prečo je nevyhnutná zmena v európskych legislatívnych a právnych štruktúrach a postupoch. Jasne nazvali ekonomické výhody ďalšej integrácie finančných trhov v Európe, zvýraznili kľúčové faktory, ktoré spomaľujú integračný proces a dospeli k záveru, že právny systém nebol schopný vyrovnáť sa zo zrýchľujúcim sa tempom zmien na trhu. V druhej časti uviedli novátorský prístup k procesu európskej legislatívy a právnych úprav, tzv. Lamfalussyho proces. Lamfalussyho proces je vlastne štvorúrovňový prístup k vytváraniu zákonov, ktorý čiastočne vychádza z existujúcich, ale málo využívaných postupov v ústavnom rámci Európskej únie, čiastočne zo skúseností členských krajín. Úrovne Lamfalussyho procesu predstavujú:¹³⁴

- rámcové zásady, o ktorých sa rozhoduje v normálnych legislatívnych procesoch Európskej únie,

---

¹³³ LIPKOVA, E., Európska únia. Bratislava: Sprint vfra, 2006,131s., ISBN 80-89085-65-2

¹³⁴ ŠČEVOVICHOVÁ M., Činnosť subjektov kapitálového trhu v systéme európskeho pasu, 03.05.2004, http://hn.hnonline.sk/2-21835085-k10000_detail-ef

- implementačná legislatíva komisie na návrh Výboru európskych regulátorov pre oblasť cenných papierov po porade s členskými krajinami prostredníctvom Výboru pre cenné papiere,
- intenzívna spolupráca a kontakty medzi tvorcami predpisov v rámci CESR s cieľom zabezpečiť dôsledný a ekvivalentný prevod legislatívy z úrovni I a II,
- posilnené presadzovanie prostredníctvom aktov komisie v spolupráci s členskými krajinami, tvorcami predpisov a súkromným sektorom.

Lamfalussyho proces sa v oblasti legislatívy finančného trhu po prvýkrát uplatnil pri tvorbe nových smerníc o zneužívaní trhu a prospektoch.

3 Perspektíva jednotného vnútorného trhu Európskej únie

Európa by mala v dnešnom globalizovanom, neustále sa meniacom svete hľadať riešenia na vznikajúce problémy moderného prostredia. Iba spoločné úsilie na európskej úrovni umožní členským štátom postaviť sa voči hospodárskym konkurenčným výzvam ostatných únií vo svete a reagovať na rôzne obavy obyvateľov Európskej únie. Ak má Európska únia tieto problémy vyriešiť, musí sa zmodernizovať a pokračovať smerom k úplnej integrácii v rámci všetkých troch pilierov EU v súčinnosti s účinnými a komplexnými nástrojmi prispôbenými fungovaniu spoločenstva. My si myslíme, že najmä v časoch globálnej hospodárskej krízy a pokračujúcej globalizácie patrí posilňovanie a integrovanie trhovej ekonomiky a hospodárenia v rámci jednotného európskeho trhu medzi priority európskeho spoločenstva.

Jose Manuel Barroso, prezident Európskej komisie, v rámci jej vízie vnútorného trhu EU začiatkom roka 2007 povedal: „Jednotný trh je srdcovou snahou Európy. Pre obyvateľov to znamená právo žiť a pracovať v inej krajine EU a pristupovať k širšiemu výberu kvalitných výrobkov a služieb pri nižších cenách“ ... „Jednotný trh je dôležitejší než kedykoľvek predtým. Teraz ho chcem ja vidieť posilnený a prispôbený globalizujúcemu sa svetu 21. storočia“.¹³⁵ Pre nás je zaujímavé sledovať napĺňanie prezidentovej vízie na vývoji jednotného trhu, pričom perspektívu jednotného trhu môžeme predikovať hlavne na jeho aktuálnom stave a následných tendenciách jeho štyroch stavebných prvkov - štyroch slobôd jednotného trhu.

V tretej časti našej práce sa teda budeme bližšie venovať práve perspektívam ďalších integračných procesov jednotného vnútorného trhu v rámci jeho štyroch slobôd a ich možných dôsledkov na spoločnú zahraničnú politiku. V predikcii perspektív jednotného trhu EU nemôžeme opomenúť aj budúcnosť prijímania nových členov a takisto ani vývoj postoja EU k ostatným ekonomickým gigantom a úniám, ako sú USA, Brazília, Ruská federácia, India a Čína.

---

¹³⁵ <http://www.eu4journalists.eu/index.php/dossiers/slovakian/C44/45/>

3.1 Vývoj voľného pohybu tovaru

Európska únia dosiahla v tejto oblasti „najjasnejšie“ úspechy vďaka zrušeniu významnej časti beztarifných bariér v rokoch 1986 – 1992. Výsledkom týchto snáh je výroba tovaru podľa spoločných štandardov, ktoré uznávajú všetky členské štáty a v neposlednom rade jednoduchšie testovanie a certifikácia tovaru a taktiež jeho vzájomné uznávanie členmi únie, ktoré Európsky súdny dvor dopodrobna rozpracoval už v prípade Cassis de Dijon z roku 1979. Harmonizáciou pravidiel znemožnila členským štátom uvažovať na tovary ďalšie pravidlá mimo pravidiel EÚ a týmto tak zabránila firmám získavať nespravodlivé výhody a odradiť tak spotrebiteľa od nákupu konkurenčného výrobku, čím sa EÚ podarilo zrušiť niektoré nepotrebné, obchod obmedzujúce bariéry.¹³⁶

Predaj tovaru v iných členských krajinách ale môže limitovať rad iných bariér, jednak na strane výrobcu, ako aj na strane spotrebiteľa. Z pohľadu spotrebiteľa môže odradzovať od nákupu tovaru mimo jeho domovského štátu napríklad nemožnosť uplatniť záruku, či absencia manuálu na použitie v materinskom jazyku spotrebiteľa. Nákup alebo predaj môže podporiť alebo naopak odradiť napríklad aj sadzba dane na zvláštne druhy tovaru, ako je napríklad alkohol a tabak.¹³⁷

Za bariéry na strane výrobcu považujeme problémy pri uplatňovaní zásady vzájomného uznávania výrobkov na základe výnimky kvôli bezpečnosti zdravia či život ohrozujúcemu tovaru, napríklad čo sa týka problematiky geneticky modifikovaných organizmov.¹³⁸

Takzvané geneticky modifikované organizmy sú organizmy, ktorých genetická informácia bola pozmenená metódami genetického inžinierstva, teda tzv. *in vitro*, v laboratóriu. Dôvodom týchto modifikácií je možnosť preniesť želanú funkciu jedného organizmu do organizmu druhého. Výsledkom takýchto krížení sú napríklad odrody kukurice, ktoré sa dokážu brániť voči škodcom, paradajky so spomaleným dozrievaním či ryža so zvýšenými nutričnými hodnotami, to všetko v oblasti flóry. V oblasti fauny poznáme napríklad baktérie produkujúce lieky či potrebné proteíny alebo napríklad aj kozy, ktoré produkujú mlieko s obsahom lieku proti malárii, určené pre africký kontinent.

---

¹³⁶<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?language=SK&type=IMPRESS&reference=20070611ST007714>

¹³⁷ <http://www.eu4journalists.eu/index.php/dossiers/slovakian/C44/47/>

¹³⁸ http://europa.eu/abc/12lessons/lesson_6/index_sk.htm

Tieto genetické modifikácie vyvolávajú otázky nad možnosťami ďalšej nekontrolovateľnej modifikácie, či až mutácie jedného organizmu, ale hlavne aj organizmu, ktorý požije zmodifikovaný organizmus, alebo možné spôsobenie alergií a podobne. Spomenuté možnosti však neboli doteraz jednoznačne potvrdené ani definitívne zamietnuté.¹³⁹

Samotné výnimky o bezpečnosti a normách jednak nie sú jednoznačne definované, umožňujú teda rozdielny výklad výnimky a následne výrazné brzdenie vzájomného uznávania. V prípade geneticky modifikovaných potravín (GMO) Európska komisia definovala dňa 2.2.2000 princíp predbežnej opatrnosti, záväzný pre všetky členské štáty. Tento princíp dopĺňa Bielu knihu o bezpečnosti potravín z januára 2000 a stanovuje prípady, kedy sa tento princíp uplatňuje, teda ak:¹⁴⁰

- tam, kde sú vedecké údaje nedostatočné, nepreukázateľné alebo neisté,
- tam, kde z predbežného vedeckého hodnotenia vyplýva, že je možné dôvodne sa obávať potenciálne nebezpečných vplyvov na zdravie človeka, zvierat a rastlín.

Únia tento princíp uplatnila na GMO v roku 1999, kedy vstúpilo do platnosti moratórium na GMO.

Podľa vyjadrenia profesora Prírodovedeckej fakulty Karlovej Univerzity Jaroslava Drobníka na našich trhoch sa už niekoľko desaťročí pohybujú potraviny modifikované radiáciou, geneticky modifikované potraviny sú však limitované alebo úplne zakázané. Pritom podľa jeho slov: „Podrobná analýza ožiarenej a geneticky modifikovanej (GM) ryže však preukázala, že ožiarená spôsobuje viac zmien“.¹⁴¹

Momentálne je v EÚ povolený len jeden druh GMO. A tou je tzv. BT kukurica, ktorá sa vďaka preneseným génom dokáže sama brániť proti škodcom, šetrí teda našu zem pred insekticídmi, výfukovými plynmi a šetrí palivo vynakladané pri potrebnom ošetrovaní rastlín. Jej pestovanie je ale zakázané v štyroch štátoch únie, v Rakúsku, Maďarsku, Grécku a Francúzku. Európska legislatíva takúto výnimku dočasného zákazu preverených a schválených plodín umožňuje, maximálne na 7 rokov, článkom 16 smernice 220/1990 EEC a smernicou 2001/18 EC za podmienky, že „je dôsledkom nových alebo dodatočných informácií ovplyvňujúcich zhodnotenie rizika pre životné prostredie, dôsledkom novej

---

¹³⁹ <http://www.gmo.sk/sk/?page=107>

¹⁴⁰ http://ec.europa.eu/ceskarepublika/information/glossary/term_226_cs.htm

¹⁴¹ DROBNÍK J., Politika: Vláda prodáva anarchii jako liberalizmus, 16.03.2009, http://neviditelnypes.lidovky.cz/politika-vlada-prodava-anarchii-jako-liberalizmus-fsz-/p_politika.asp?c=A090314_221412_p_politika_wag

vedeckej informácie a poskytuje podrobný dôvod pre to, že GMO sám alebo ako súčasť iného produktu, predstavuje riziko pre zdravie ľudí a životné prostredie.¹⁴²

Koncom mája 2009 vydalo Biologické centrum Akadémie vied Českej republiky knihu White Book – Genetically modified crops, ako reakciu na dokument rady ministrov životného prostredia z roku 2008 odvolávajúci sa na výzvu Komisie, aby Európsky úrad pre bezpečnosť najneskôr do marca 2010 vytvorila nové pravidlá pre hodnotenie rizika GMO pre životné prostredie. Podľa profesora Františka Sehnala, kandidáta vied, riaditeľa Biologického centra AV ČR, ktorý zosumarizoval spomínanú Bielu knihu, vedci členských krajín, zapojených do stanovenia nových pravidiel pre posudzovanie rizika GMO, by mali vytvoriť podobné prehlásenia ako napr.:¹⁴³

- legislatíva EÚ je založená prevažne na predsudkoch a politických kalkuloch,
- regulácie GM potravín podobné tým, ktoré regulujú omamné látky, jedy a výbušniny, vysielajú k verejnosti signál, že výrobky biotechnológií predstavujú porovnateľný stupeň nebezpečenstva pre zdravie zvierat a ľudí,
- súčasné regulácie GM plodín obmedzujú poľnohospodárov a poľnohospodársku produktivitu, znižujú konkurencieschopnosť EÚ na globálnom trhu a z dlhodobého hľadiska ohrozujú životné prostredie.

Táto bariéra podľa nás nielen obmedzuje právo voľby hospodára vybrať si, ktorý druh napríklad obilniny bude pestovať, či výrobcu možnosť voľby použitia suroviny na výrobu konečného produktu a v neposlednom rade obchodníka obchodovať s touto komoditou, a to bez priamych dôkazov o jej škodlivosti na zdravie či život spotrebiteľa, navyše ak je používanie GM technológie jednoznačne odporúčané vedeckou komunitou. Zákaz používania GM potravín v spomenutých členských štátoch nepriamo ovplyvňuje zahraničnú hospodársku politiku EÚ, keďže konzervatívnosť alebo rozdielne názory na bezpečnosť GMO ovplyvňuje jej konkurencieschopnosť voči ostatným veľkým hospodárstvám sveta, akými sú napríklad USA, India a Čína.

---

¹⁴²DROBNÍK J., Politika: Vláda prodava anarchii jako liberalismus, 16.03.2009, http://neviditelnypes.lidovky.cz/politika-vlada-prodava-anarchii-jako-liberalismus-fsz-/p_politika.asp?c=A090314_221412_p_politika_wag

¹⁴³White Book – Genetically modified crops. Akadémie věd České republiky, 2009. ISBN: 978-80-86668-05-03

3.2 Vývoj voľného pohybu služieb

Snaha o zabezpečenie slobodného voľného pohybu služieb je badateľná v Európskom spoločenstve od jeho vzniku či už aplikáciou primárneho práva, ale aj ako bolo už spomenuté, harmonizáciou legislatívy členských štátov. Ale už samotné definovanie pojmu služby nie je jednoduché. Stáva sa, že Európsky súdny dvor musí posudzovať či problematická aktivita spadá do kategórie služieb. Podľa Daniela Futeja a Andreja Králika pojem voľný pohyb služieb „zahŕňa vykonávanie ekonomickej aktivity počas určitej, časovo obmedzenej doby v členskom štáte, kde buď poskytovateľ služby alebo jej prijímateľ nemajú prevádzku. Dočasný charakter poskytovania služieb odlišuje tieto činnosti od podnikania, ktoré charakterizuje atribút sústavnosti.“¹⁴⁴

Pre európsku ekonomiku sú služby kriticky dôležité a predstavujú približne 70% celkového obratu EÚ. Ich vykonávanie je však viazané na určitú lokalitu. Z tohto dôvodu sa otváranie sektoru služieb konkurencii z iných štátov uskutočňuje pomalšie (tamtiež). EÚ sa článkom 49 ZES (aktuálne článok 56 ZES/2008) postaralo o zrušenie diskriminácie poskytovateľov služieb na základe štátnej príslušnosti ako aj o zrušenie obmedzení pohybu služieb z dôvodu, že poskytovateľ služby má sídlo v inom členskom štáte ako je štát, v ktorom má byť služba poskytnutá.¹⁴⁵

Pri uplatňovaní komunitárneho práva, ako už bolo spomenuté vyššie na str. 50, môžu nastať situácie aktívnej a pasívnej slobody služieb a slobody nezávislej na osobách. V rámci slobodného pohybu služieb je možnosť obmedzenia tejto slobody zo strany členského štátu výnimkou z dôvodu ohrozenia verejného poriadku, bezpečnosti a ochrany zdravia. Obmedzenia voľného pohybu služieb môžu mať rozličné formy a môžu byť nasmerované ako na poskytovateľov služieb, ale aj na služby samotné. Vo všeobecnosti môžeme povedať, že nastupujúca koncepcia je porovnateľná s koncepciou s prehodnocovaním bariér slobody pohybu tovaru a jej myšlienkou vzájomného uznávania tak, ako ho definoval rozsudok ESD vo veci Stichling Collective Antennevoorziening Gouda. Teda ak boli požiadavky vnútroštátnej legislatívy splnené v členskom štáte sídla poskytovateľa služby, jej obmedzenie v členskom štáte s miestom poskytovania služby je neprípustné, ak jej povolenie nie je v rozpore s prevažujúcim verejným záujmom. Samozrejme pri posudzovaní sa berie do úvahy aj časové hľadisko z dôvodu definície

---

¹⁴⁴FUTEJ D., KRÁLIK A., Voľný pohyb služieb,
http://www.kbdesign.sk/cia/eu_pravo_na_slovensku/original/13%20VPsluziebPJK.htm

¹⁴⁵<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:12008E056:SK:HTML>

služby ako časovo obmedzeného aktu. Pri dlhodobom poskytovaní služieb v inom členskom štáte si poskytovateľ musí požiadať o podnikateľské oprávnenie príslušnej právnej normy v danom štáte, teda napríklad otvorenie živnosti, založením spoločnosti alebo otvorením pobočky. Pravdou je, že v legislatíve EÚ, podľa článku 11, bodu 1 Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2006/123/ES z 12. Decembra 2006, nie je uvedená žiadna konkrétna časová hranica, ktorá by oddeľovala pojem poskytovania služby od pojmu sústavná podnikateľská činnosť. Každá krajina si túto hranicu definuje sama, konkrétne v Španielsku je táto hranica 3 mesačná, v Holandsku už ale 6 mesačná, prípadne nie je definovaná vôbec, ako je tomu napríklad na Slovensku. Preto je potrebné si túto hranicu zisťovať osobitne pre každý členský štát, a pre každú službu zvlášť. Na druhej strane, spomínaná smernica v článku 6, bode 1 udeľuje členským štátom povinnosť zriadiť tzv. miesta jednotného kontaktu, na ktorých môže poskytovateľ získať potrebné informácie ako aj dokončiť postupy a formálne náležitosti spojené s prístupom k činnostiam v oblasti služieb. To problém získavania informácií zo strany poskytovateľa uľahčuje. Aj napriek tomu, podľa autorky tejto práce, je rozdielne časové obmedzenie vykonávania služby v jednotlivých členských štátoch zavádzajúce a zmätočné. Navyše by takéto rozdielne pravidlá v členských štátoch mohli byť v rozpore s právom Európskeho Spoločenstva. Podrobnejšia definícia podmienok, kedy si poskytovateľ musí zažiadať o podnikateľské oprávnenie (teda už nemôže vykonávať službu) je uvedená v dohodách o zamedzení dvojitého zdanenia.¹⁴⁶

3.3 Vývoj voľného pohybu osôb

V priebehu rozširovacieho procesu vyjadrili členské krajiny Európskej únie isté obavy z možného masívneho prílivu žiadateľov o prácu z nových členských štátov. Pracovníkom boli uplatňované prechodné obdobia, ktoré limitovali ich prístup na trh práce pre nových členov EÚ. Členským štátom, ktoré vstúpili do EÚ 1. mája 2004 bola uplatnená reštrikcia najdlhšie na obdobie 7 rokov. Po uplynutí prvého dvojročného obdobia, 1. mája 2006, bol postoj krajín EÚ-15 rôzny. Niektoré krajiny sa rozhodli ísť po stopách Británie, Írska a Švédska a svoj trh práce otvorili už v roku 2004. Iné krajiny iba uvoľnili regulácie a uľahčili vstup na svoj pracovný trh v špecifických sektoroch trpiacich

---

¹⁴⁶FUTEJ D., KRÁLIK A., Voľný pohyb služieb,
http://www.kbdesign.sk/cia/eu_pravo_na_slovensku/original/13%20VPsluziebPJK.htm

nedostatkom pracovnej sily. Našli sa i krajiny, ktoré sa rozhodli pokračovať v pôvodnom systéme reštrikcií. V máji 2009 sa prechodné obdobia skončili, avšak v krajinách, kde by migrácia spôsobovala vážnejšie narušenie pracovného trhu, bola možnosť predĺženia o ďalšie dva roky. Takúto možnosť si uplatnili iba dve krajiny, a to Nemecko a Rakúsko. Pri uplatňovaní prechodných opatrení na voľný pohyb pracovníkov sú ich pozície nasledovné:

- Rakúsko si predĺžilo uplatňovanie prechodných opatrení do 30. apríla 2011. Občania Slovenskej republiky majú možnosť zamestnať sa v Rakúsku na základe bilaterálnych zmlúv.
- Nemecko si predĺžilo uplatňovanie prechodných opatrení do 30. apríla 2011. Výnimkou sú vysokoškolsky vzdelaní odborníci na vybraných pozíciách, pre ktorých bol trh práce otvorený 1. novembra 2007. Taktiež ako v prípade Rakúska majú možnosť občania Slovenskej republiky zamestnať sa v Nemecku na základe bilaterálnych zmlúv.¹⁴⁷

V roku 2011 už nebude žiadna členská krajina oprávnená žiadať pracovné povolenia od občanov Európskej únie a tí sa budú môcť voľne zamestnávať kdekoľvek.

Pre Európsku úniu je v súčasnosti jedným z hlavných výziev narastajúci počet migrantov, ktorí sa tak rozhodli najmä z ekonomických dôvodov. Členské štáty postupne prijímajú nové úpravy pobytového režimu cudzincov, ktoré sledujú i cieľ sprísniť podmienky imigrácie cudzincov. Krajiny EÚ pre potrebu eliminácie negatívnych javov spojených s medzinárodnou migráciou vytvárajú nadnárodné mechanizmy v podobe jednotnej vízovej politiky a rôznych dohôd. Pre každú členskú krajinu predstavujú posilňovanie vonkajších hraníc, imigrácia a udeľovanie azylu citlivé politické otázky. Krajiny sú presvedčené o ich priamom pôsobení na obyvateľstvo, suverenitu, či bezpečnosť. Čo sa týka politickej kultúry, právnych poriadkov a zaužívaných administratívnych postupov, sú v členských krajinách často veľmi odlišné. To vedie k tomu, že sa zladenie postupov, porozumenie a dialóg vo sfére vnútorných vecí a spravodlivosti javí nevyhnutným. Krajiny Európskej únie by sa mali dohodnúť na presnej definícii politického utečenca, aby sa zamedzilo situácii, v ktorej by jedna členská krajina udelila azyl v prípade, ak by iná členská krajina azyl zamietla. Malo by sa zabrániť

---

¹⁴⁷ <http://www.employment.gov.sk/index.php?SMC=1&id=16381>

situácii, aby žiadosti o azyl boli podané súčasne vo viacerých krajinách. Členovia by mali spolupracovať v rámci vypracovania minimálnych záruk, ktoré majú byť žiadateľovi o azyl poskytnuté v prípade vyhostenia a počas preskúmania žiadosti alebo odvolania sa proti rozhodnutiu.¹⁴⁸

Žiadatelia o azyl vo väčšine prípadov unikajú pred prenasledovaním, vojnou a konfliktom. Povinnosťou Únie je predovšetkým chrániť takého osoby. Táto povinnosť je stanovená v Charte základných práv a iných medzinárodných textoch. Počet žiadateľov o azyl je nízky v porovnaní s počtom nelegálnych alebo legálnych prisťahovalcov. Tieto čísla sa zvyšovali v období rokov 1999 – 2003 v dôsledku udalostí v Kosove, Iraku a Afganistane. Najviac žiadateľov o azyl prichádza najmä na Cyprus, Maltu a Švédsko. Väčšina žiadateľov o azyl pochádza z Ruska, Afganistanu, Iraku, Pakistanu, Srbska, Turecka, Iránu, Somálska a Číny.¹⁴⁹

Tabuľka č. 1: Nové žiadosti o azyl, 1999 – 2008 (27 členských štátov EÚ)

Rok	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Počet žiadateľov o azyl	380000	40700 0	42400 0	421000	345000	27700 0	23500 0	19700 0	22300 0	23800 0

Zdroj: Eurostat.sk

Existencia jednotného vnútorného trhu spôsobuje, že členské krajiny musia vo väčšine prípadov postupovať spolu. Na to je nutné zabezpečiť, aby cudzí príslušníci v jednej krajine mohli využívať rovnaké práva sociálneho zabezpečenia ako obyvatelia Únie, ak sa presťahujú do iného štátu. Odstránením hraníc v rámci jednotného trhu musia členské krajiny pomáhať tým krajinám, ktoré majú zodpovednosť za kontrolu príchodov a odchodov na svojich vonkajších hraniciach. Samostatné rozhodnutia jedného štátu Európskej únie udeliť amnestie a zlegalizovať pobyt nelegálnych prisťahovalcov, by mohli spôsobiť oslabenie snahy susedných štátov o obmedzenie nelegálneho prisťahovalectva

Prisťahovalectvo predstavuje jeden z 10 najdôležitejších záujmov európskych občanov. V záujme Európskej únie je ukázať, že vyvíja celkovú stratégiu na riadenie

¹⁴⁸ IVANOVÁ-ŽILÁKOVÁ D., Migrácia a azyl v SR a v EU, 03.12.2004, <http://www.euractiv.sk/socialna-politika/analyza/migracia-a-azyl-v-sr-a-v-eu>

¹⁴⁹ ec.europa.eu/publications/booklets/move/81/sk.doc

prist'ahovalecťva v prospech všetkých zúčastnených strán, ktorými sú EÚ, občania EÚ, migranti a krajiny pôvodu. Snahou Únie je aj rázne riešenie negatívnych aspektov, predovšetkým nelegálne prist'ahovalecťvo.

Na samite v októbri 2008 lídri Európskej únie prijali nový Európsky pakt o prist'ahovalecťve a azyle. Pakt má za úlohu poskytnúť základ pre spoločnú stratégiu, ktorá štátom EU umožňuje spolupracovať s cieľom aktívneho a konštruktívneho riadenia migračných tokov a zachovať líniu v čoraz väčšom počte spoločných stratégií a pravidiel. V pakte sa lídri zaviazali k nasledujúcim politickým záväzkom:¹⁵⁰

- legálne prist'ahovalecťvo sa bude riešiť spôsobom, ktorý bude zohľadňovať priority, potrebu a prijímacie kapacity každej členskej krajiny Únie a bude sa podporovať integrácia,
- nelegálni prist'ahovalci sa budú repatriovať do svojej domácej krajiny alebo posielat' do krajiny tranzitu,
- zvýši sa účinnosť hraničných kontrol na vonkajších hraniciach EÚ,
- Únia sa bude snažiť o partnerstvá s krajinami pôvodu a tranzitu s cieľom podporiť obojstranné výhody prist'ahovalecťva,
- vytvorí sa celoeurópsky rámec na vybavovanie žiadateľov o azyl.

3.4 Vývoj voľného pohybu kapitálu

Štáty s vyspelou trhovou ekonomikou zaznamenali v poslednom období na finančných trhoch podstatné zmeny, ktoré boli zapríčinené ekonomickými, demografickými a sociálnymi zmenami, ako i technickými a technologickými inováciami. Pod budovanie nových trendov sa podpísali moderné informačné technológie, satelity, počítače a iné automatizované elektronické systémy. Ďalšími dôvodmi boli i zmeny v oblasti ekonomických podmienok, pod ktoré patria:¹⁵¹

- inflácia, ktorá nastala koncom 70. rokov a začiatkom 80. rokov. Inflácia spôsobila výkyvy úrokových sadzieb, prechod od pevných devízových kurzov k pohyblivým, nadmernú volatilitu akciových kurzov,

---

¹⁵⁰ ec.europa.eu/publications/booklets/move/81/sk.doc

¹⁵¹ <http://www.euroekonom.sk/financie/financny-trh/hlavne-trendy-vo-vyvoji-financnych-trhov/>

- enormný rast zadlženosti firiem, vlád a domácností vzhľadom na ich príjmy a nesplácanie pôžičiek,
- medzinárodná kríza zadlženia, pričom sa pristúpilo k zmrazeniu mnohých pohľadávok bánk,
- zníženie platobných prebytkov krajín vyvážajúcich ropu,
- pomalá obnova slobodnej trhovej konkurencie a obmedzovanie štátnych zásahov do ekonomiky v hospodárskom mechanizme vyspelých, ale i rozvojových štátov.

Výsledkom týchto zmien je vznik a vývoj nových finančných nástrojov a to v podobe opcí, swapov, futures atď. Tieto finančné nástroje obmedzujú riziká zmien úrokových sadzieb a menových rizík. Nové moderné informačné technológie predstavujú konštrukciu zložitých finančných nástrojov. Pomocou týchto technológií možno realizovať veľmi komplikované a dômyselné prepočty.

Za dôležitú zmenu na finančných trhoch považujeme sekuritizáciu. Pri tomto trende dochádza k zväčšovaniu objemu alokovaných prostriedkov prostredníctvom cenných papierov a k znižovaniu významu alokácie finančných prostriedkov prostredníctvom úverov. Obmedzovaním poskytovania úverov podnikom na investovanie bankami bolo do značnej miery spôsobené rozvojom neregulovaného eurodlhopisového trhu. Nadmerní príjemcovia úverov začali banky obchádzať a potrebné zdroje si získavali priamo od investorov na medzinárodnom trhu. V dôsledku tohto správania nastal odklon od syndikátnych pôžičiek, ktoré strácali na ziskovosti a oslabovali bilancie bánk. Taktiež došlo k presunu ziskovosti bánk na sprostredkovaní emisií cenných papierov a využívaní nových finančných nástrojov. Tým bol časť bankových operácií sekuritizovaná, čiže prevedená do cenných papierov a tým sa stala likvidnejšia. V ostatných rokoch bol proces sekuritizácie podporovaný komerčnými bankami aj ako reakcia na bankovú reguláciu. V bankách musí byť prírastok úverov sprevádzaný nárastom vlastného kapitálu a to kvôli tomu, že sa na banky vzťahujú pravidlá kapitálovej primeranosti. Vo vyspelých trhových ekonomikách je vlastný kapitál v porovnaní s cudzím kapitálom drahší a požiadavky na minimálnu výšku vlastného kapitálu zvyšujú marginálne náklady financovania.

Udalosti zo 70. a 80. rokov viedli banky a finančné inštitúcie k reštrukturalizácii, ktorá sa prejavuje v procese konsolidácie bánk, vo vytváraní finančných supermarketov, vo zvýšenej pozornosti venovanej znižovaniu nákladov a v novej modernej marketingovej orientácii. Konsolidáciu bánk môžeme chápať ako znižovanie počtu bánk operujúcich na

finančných trhoch a zvýšenie ich priemernej veľkosti. Trhovými príčinami, ako sú úspory z rozsahu bankového podnikanie, prežitie veľmi silnom konkurenčnom boji, zvýšenie bezpečnosti diverzifikácie, sa však nepotvrdili dôkazy empirického výskumu. Podporu upevňovacieho procesu bánk vidí výskum v nevhodnej štátnej regulácii. Ak sa banka príliš veľká na bankrot dostane do vážnejších problémov, vláda jej veriteľom vyplatí a banku sanuje zo štátnych prostriedkov.

Pod pojmom finančné supermarketky chápeme spoločnosti, ktoré poskytujú diverzifikované finančné produkty a služby, napr. vkladové, úverové, sprostredkovateľské, poisťovacie obchody. Môžeme povedať, že do finančného priemyslu sa dostávajú aj nefinančné spoločnosti, napr. General Motors, General Electric. Hlavným dôvodom vzniku finančných supermarketov je dosahovanie úspor z ponuky rôznych finančných produktov, diverzifikácia rizika, dosahovanie synergického efektu pri spojení bánk, poisťovní a iných finančných inštitúcií.

Zo silného konkurenčného prostredia vyplývajú zmeny foriem marketingu v bankách. Banky sa tak snažia vytvárať finančné produkty, ktoré by vyhovovali potrebám zákazníkov a životného cyklu. Ďalšou snahou bánk je hľadanie nových metód predaja finančných produktov, opúšťajú klasické papierové a stacionárne bankovníctvo a nahrádzajú ho elektronickým bankovníctvom. Súčasťou moderného marketingu bánk je aj strategická kontrola a plánovanie.¹⁵²

K internacionalizácii a globalizácii finančných trhov v súčasnosti vedie aj rozvoj satelitov, počítačových terminálov a iných automatizovaných elektronických systémov. Možnosť uskutočňovania obchodu s akciami, obligáciami a inými cennými papiermi jednotlivých spoločností je takmer bez časového obmedzenia. Napríklad v USA a v Japonsku sa neobchoduje približne len 3 hodiny denne. Niektoré americké burzy otvorili i nočnú prevádzku na vybrané finančné nástroje. Sú známe aj investičné fondy, ktoré sú v prevádzke 24 hodín, kde investori môžu svoje objednávky zadať a tie budú vybavené ihneď pri otvorení burzy.

S globalizáciou a internacionalizáciou súvisí i ďalšia tendencia, ktorou je postupná deregulácia finančných inštitúcií a služieb vyspelých štátov. Cieľom deregulácie je presun dozoru nad finančným trhom z rúk štátnych úradov do právomocí samoregulačných profesijných organizácií, ponechanie čoraz väčšieho priestoru na fungovanie voľného trhu v rámci celosvetového finančného trhu, liberalizácia toku kapitálu cez hranice. Viaceré

---

¹⁵² <http://www.euroekonom.sk/financie/financny-trh/hlavne-trendy-vo-vyvoji-financnych-trhov/>

krajiny začali s postupnou harmonizáciou regulačných opatrení a organizovania dozoru nad finančným trhom takým spôsobom, aby spoločnosti, ktoré finančné služby poskytujú, mohli pracovať za podobných podmienok. Výsledkom je rast konkurencie, znižovanie nákladov, rozvoj služieb, rast, ale aj rast rizika na strane finančných inštitúcií a na strane investorov.

Medzi ďalší trend na finančných trhoch môžeme zaradiť inštitucionalizáciu. Je to vlastne získavanie dominantného postavenia inštitucionálnymi investormi, ktoré rozhodujúcu časť finančného majetku spravujú a taktiež realizujú väčšinu obchodov. Investičné fondy realizujú rôzne kombinované účty, ktoré investorom umožňujú uskutočňovať aj bežné platobné operácie. Vo vyspelých trhových ekonomikách sa penzijné fondy stávajú najväčšími vlastníkami akcií. Demografická štruktúra vyspelých krajín a očakávaný vývoj v tejto oblasti nás vedie k záveru, že význam penzijných fondov bude v budúcnosti rásť.

V súčasnej dobe zmenou vývoju trhov sa kladú vysoké nároky na kvalitu práce, či už ide o vedomosti, znalosti alebo informácie. Finančné trhy sa intelektualizujú. Silné postavenie majú vysokokvalifikovaní, tvoriví pracovníci, ktorí sú schopní budovať nové finančné nástroje, uskutočňovať finančné analýzy a na ich základe vytvárať investičné stratégie a strategické plány.¹⁵³

V oblasti finančných trhov sa očakávajú zmeny v nových technologických a technických inováciách, či už v oblasti optických vlákien, faxových prístrojov, laserových technológiách, umelých inteligenčných systémoch a vo vreckových telefónoch.

Vplyv na budúcnosť finančných trhov, ako aj jeho inštitúcií, nástrojov a regionálnej orientácie budú mať i demografické a sociálne faktory, napr. starnutie populácie, skorší odchod do dôchodku, spomaľovanie spotrebiteľských výdavkov, zvyšovanie počtu pracujúcich žien, zvyšovanie plátov, rozvoj v oblasti služieb a podobne.

Vplyvom týchto faktorov sa očakáva rast záujmu o nové finančné nástroje a služby, napr. nové formy úverov, sporenia, ochrana proti riziku. Bude sa vyžadovať vyššia finančná flexibilita od finančných inštitúcií a manažmentu. Musia byť schopní reagovať na rýchlo meniace sa požiadavky klientov, meniť svoje portfóliá a prevádzkové stratégie tak, aby udržali krok s požiadavkami súčasnej doby.

---

¹⁵³ <http://www.euroekonom.sk/financie/financny-trh/hlavne-trendy-vo-vyvoji-financnych-trhov/>

Avšak na opačnej strane, má značná liberalizácia na súčasných finančných trhoch aj svoje úskalia. Dôsledkom rastu konkurenčných subjektov na trhu a prebudovaním systémov čoraz často prichádza ku konfliktom záujmov, ktoré je potrebné legislatívne upraviť a určiť mnohé kontrolné orgány s rôznymi právomocami. Javí sa, že pri malej ochrane investorov sa začnú objavovať na trhu rôzne podvody. Podvody môžu odradiť možných veľkých investorov, ako i menších investorov, ktorí si vyžadujú väčšiu ochranu. Samotným problémom môže byť i výpočtová technika, na základe ktorej sú vybudované rôzne systémy obchodovania. I malý výpadok na niekoľko minút môže spôsobiť vážne problémy celému finančnému trhu a viesť tak k vysokým stratám. Z toho vyplýva, že obchodné systémy založené na najvyspelejšej výpočtovej technike prinášajú do obchodovania v prípade výpadku obrovské riziko.

Na jednej strane vývojové trendy na finančných trhoch podporujú finančnú nezávislosť, výkonnosť finančného systému, rozvoj ekonomík vďaka efektívnej alokácii voľného peňažného kapitálu. Avšak na strane druhej, zvyšujú riziko krachu burzy, ktoré sa v kratších intervaloch budú pravdepodobne vyskytovať, tak ako to bolo aj v minulosti.

3.5 Vzťahy Európskej únie voči ostatným krajinám

Svojou veľkosťou je Európska únia svetovým hráčom v ekonomickom, finančnom, ako i obchodnom zmysle. S prevažnou väčšinou krajín a regiónov na svete má uzavretú sieť dohôd. Únia venuje na rôzne projekty pomoci na všetkých piatich kontinentoch mesačne 500 miliónov eur. Pomocou spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky sa Európska únia snaží vysvetliť, aby členské štáty pôsobili spoločne vo svete, ako jednotná sila stability, porozumenia a spolupráce. Snahou Únie je taktiež rozvoj obranyschopnosti, angažovanie v boji proti terorizmu a uskutočnila prvé mierové misie. Únia prispieva budovaním stability a bezpečnosti na celom svete k vytvoreniu bezpečnejšieho života obyvateľov v rámci svojich hraníc. Európska únia je činná v podpore ľudských aspektov medzinárodných vzťahov, ako sú demokracia, solidarita a ľudské práva.¹⁵⁴

---

¹⁵⁴ec.europa.eu/publications/booklets/move/47/sk.doc

3.5.1 Vzťahy Európskej únie a USA

USA sú momentálne svetovou veľmocou, sú rozhodujúcimi aktérmi na politickej i ekonomickej scéne. Za úspech vďačia tomu, že neprebehli na ich vlastnom území svetové vojny a najmä svojmu prepracovanému politickému systému s dlhoročnou demokratickou tradíciou. Cieľom ich politiky je angažovanosť v boji proti terorizmu a pomoc rozvojovým krajinám. Vo svete panuje v súčasnosti vlna „antiamerikanizmu“, ako reakcia na radikálne zásahy na Blízkom východe, za ktorými vidia mnohí honbu za ropou a ziskom.¹⁵⁵

Za počiatky vzťahu medzi Úniou a USA môžeme považovať angažovanie sa USA v protihitlerovskej koalícii a následnom budovaní západnej Európy prostredníctvom Marshallovoho plánu. Vzťahy sa ďalej vyvíjali v prvých dňoch studenej vojny a to vytvorením Američanmi vedenej vojenskej aliancie NATO. Európa bola závislá na vojenskej sile USA a mnohým sa možno tento fakt nepozdával, no v princípe ho spochybňoval málokto z európskych sociálnych a kresťanských demokratov. Po páde Berlínskeho múru nastala komplikovanejšia doba vzájomných vzťahov. Kontrola nad strednou a východnou Európou Sovietskym zväzom sa rozpadla, čo viedlo k rozšíreniu Európskej únie. Súčasne sa stratil dovtedy základný dôvod existencie NATO. Počas vojen na Balkáne sa preukázala nedostatočná európska samostatná vojenská sila, kedy Európa iba čakala na rozhodnutia USA. Vojny na Balkáne prispeli k vzniku politickej vôle k nezávislým vojenským kapacitám Európy. Obranné ambície EÚ vnímal Washington zo začiatku so zmiešanými pocitmi. USA sa báli duplikácie svojich obranných iniciatív a oslabenia NATO. Avšak na opačnej strane videl Washington prvý možný krok k tomu, aby európske štáty vydávali na obranu väčšie množstvo prostriedkov, z čoho v konečnom dôsledku mohlo vyťažiť i NATO.¹⁵⁶

V oblasti obchodu sú všeobecné ciele EÚ a USA rovnaké, ide najmä o liberalizáciu svetového obchodu prostredníctvom WTO. Najväčšími blokmi v oblasti obchodu sú napríklad už spomínané geneticky modifikované potraviny, používanie rastových hormónov u hospodárskych zvierat a opatrný prístup Európy s využívaním prekážok dovozu niektorých produktov ako ochrany spotrebiteľa. Orgány, ktoré regulujú konkurenciu na jednotnom európskom trhu, presadzovali svoje práva v prípadoch, do

---

¹⁵⁵<http://www.europskaunia.sk/usa>

¹⁵⁶EÚ a USA – transatlantické vzťahy, 01.02.2010, http://www.euractiv.sk/obrana-a-bezpecnost/zoznam_liniek/eu-a-usa---transatlanticke-vztahy

ktorých boli zapojené i veľké americké firmy. Išlo napríklad o prípady zlúčenia Boeingu a McDonnell Douglas v roku 1997, fúzia Honeywell a General Electric v roku 2001 a protimonopolné konanie voči Microsoftu a rekordne vysoká sankcia (497 miliónov eur) v marci 2004.¹⁵⁷

Vzťahy medzi Európskou úniou a USA sa neustále vyvíjajú a stávajú sa kvalitnejšími, čo si môžeme všimnúť i na čoraz častejších dohodách, ako aj na rastúcom počte organizácií s transatlantickou pôsobnosťou.

3.5.2 Vzťahy Európskej únie a BRIC

Krajiny BRIC by podľa investičnej banky Goldman Sachs mohli okolo 2050 konkurovať USA. Východiskom je, že v súčasnosti majú krajiny závideniahodné makroekonomické ukazovatele a podarilo sa im ťažiť z aktuálneho globálneho rastu. Okrem očakávaných ekonomických rozmachov disponuje každá z krajín niečím výnimočným. India sa môže popýšiť vyvinutým softvérovým a farmaceutickým priemyslom a anglicky hovoriacou pracovnou silou. V prípade Ruska sú to kapacity v podstate všetkých surovín a obrovské uhl'ovodíkové ložiská. Čína ohuruje svet svojou elektrotechnikou a spotrebným priemyslom. Rast týchto krajín pochádza prevažne z exportu, obchodnú bilanciu majú prebytkovú a ich meny sa neustále zhodnocujú. Rast hospodárstiev pomáha i ďalšiemu vývoju a investovaniu do infraštruktúry a vedy. Na opačnej strane si musíme všimnúť aj ich horšiu tvár. Krajiny bojujú s nedostatkami typickými pre rozvojové krajiny, s úplatkárstvom, slabou vymožitelnosťou práva, slabou demokraciou, úzkou strednou vrstvou a nepovšimnutelným podielom čiernej ekonomiky.

158

Vzťah Európskej únie a Ruskej federácie

Rusko je najväčším susedom Európskej únie a je jej významným partnerom. Európska bezpečnostná stratégia označuje Rusko za kľúčového hráča v geopolitických a bezpečnostných záležitostiach na globálnej i regionálnej úrovni. Rusko predstavuje najväčšieho dodávateľa energie pre Úniu a je veľkým odberateľom európskych produktov

---

¹⁵⁷ EÚ a USA – transatlantické vzťahy, 01.02.2010, http://www.euractiv.sk/obrana-a-bezpecnost/zoznam_liniek/eu-a-usa---transatlanticke-vztahy

¹⁵⁸HORBULÍK Z., Krajiny BRIC v historických súvislostiach, 22.01.2008 <http://hn.hnonline.sk/c1-22805440-krajiny-bric-v-historickyh-suvistostiach>

a služieb. Rusko predstavuje pre Úniu i kľúčového spojenca v boji proti hrozbám ako je terorizmus, zločin, nelegálne prisťahovalectvo, ale i znečisťovanie. Základom spolupráce medzi Európskou úniou a Ruskom je „Dohoda o partnerstve a spolupráci“, s platnosťou od 1. 12. 1997. Spolupráca sa uskutočňuje v politike, ale i v oblasti obchodu tovarov a služieb, legislatívy, vedy a techniky, investícií, financií, vzdelávania, energií, dopravy, životného prostredia, kultúry, boja proti zločinu, jadrovej energie, či vesmírneho výskumu.¹⁵⁹

Vzťahy Európskej únie a Indie

Vzťahy medzi Úniou a Indiou siahajú do 60. rokov 20. storočia kedy India nadviazala medzi prvými krajinami diplomatické vzťahy s Európskym hospodárskym spoločenstvom a následne v rokoch 1973 a 1981 uzatvorili bilaterálne dohody. Od roku 1994 platí dohoda o spolupráci, ktorá je dohodou tretej generácie a nezahŕňa iba obchodnú a hospodársku spoluprácu. Súčasne bolo podpísané aj Spoločné politické vyhlásenie, ktoré predstavuje základňu politického dialógu medzi Európskou úniou a Indiou. Vzťah medzi Úniou a Indiou posilnila ešte väčšia dohoda na Haagskom summite v novembri 2004. Dohodou sa začalo Strategické partnerstvo a akčný plán odsúhlasený na šiestom summite EÚ-India v septembri 2005. Cieľom plánu bolo, že by sa India mala stať aktívnym a vplyvným spoločníkom v oblasti medzinárodných politických, hospodárskych a spoločenských vývojových trendov.¹⁶⁰

Vzťahy Európskej únie a Číny

Čína predstavuje dôležitého obchodného partnera Európskej únie, i keď Únia s ňou má negatívne saldo obchodu. Ekonomické vzťahy medzi EÚ a Čínou nie sú bezproblémové. Únia obviňuje Peking z dumpingových praktík pri exporte niektorých tovarov. Číne sa nepozdáva, že Brusel kladie podľa nej nezákonné prekážky slobodnému obchodu. Súčasný stav upravuje dokument Komisie nazvaný „Dozrievajúce partnerstvo: spoločné záujmy a výzvy vo vzťahoch EÚ – Čína“, ktorý bol schválený Radou 13. 10. 2003.

---

¹⁵⁹ <http://www.europskaunia.sk/rusko>

¹⁶⁰ <http://www.europskaunia.sk/india0>

V Číne má európska politika štyri základné ciele:¹⁶¹

- zapojiť Čínu viac do bilaterálnych rozhovorov, ako aj na celosvetovej scéne pomocou politických dialógov,
- podporovať prechod Číny k otvorenej spoločnosti založenej na právnom systéme a dodržiavaní ľudských práv,
- povzbudiť integráciu Číny do svetovej ekonomiky a podporovať proces ekonomických a spoločenských reforiem,
- zlepšiť imidž Európskej únie v Číne.

Španielsko začiatkom roka 2010 prekvapilo Európsku úniu po tom, ako jej veľvyslanec v Číne Carlos Blasco Villa vyhlásil, že Madrid využije prostredníctvom svojho predsedníctva vplyv na to, aby sa prehĺbili rokovania o zrušení embarga na predaj zbraní do Číny. Brusel bol týmto krokom prekvapený, čo sa prejavilo ohlasom, že ani po Lisabonskej zmluve nemá Únia jednotný hlas v oblasti zahraničnej politiky. Niektoré štáty, ako napríklad Španielsko a Francúzsko by privítali zrušenie zákazu predaja zbraní do Číny. No na opačnej strane, ako je to napríklad v prípade Veľkej Británie nepripadá takýto krok do úvahy. Zrušenie embarga musia odsúhlasiť všetky členské krajiny a v dôsledku toho je zrušenie nepravdepodobné. Únia uvalila na Čínu embargo po tom, čo v roku 1989 čínska vláda krvavo potlačila povstanie študentov v Pekingu. Odvtedy sa síce o jeho zrušení diskutovalo, no vďaka nejednotnému postoju i naďalej zostáva sporným bodom vo vzťahu EÚ – Čína. Veľkú nevôľu Číny vyvolalo rozhodnutie po tom, čo USA oznámili, že Taiwanu dodajú vojenské vybavenie v hodnote 6,4 miliardy dolárov. Čína ostrov považuje za súčasť svojho teritória a vyhlásila, že voči spoločnostiam dodávajúcim vojenské vybavenie Taiwanu zavedie tvrdé sankcie. Predaj vojenského vybavenia by mohol oddialiť podpísanie určitej dohody o voľnom obchode medzi Čínou a Taiwanom, ku ktorému by malo dôjsť v roku 2010. USA podľa Číny, ohrozujú týmto krokom spoluprácu v kľúčových medzinárodných a regionálnych otázkach. Čínska strana označuje rozhodnutie USA za hrubý zásah do vnútorných záležitostí Číny, ktorý vážne ohrozuje čínsku národnú bezpečnosť a poškodzuje snahy o mierové znovu zjednotenie krajiny. USA i napriek tomu zostávajú najväčším partnerom Taiwanu. V roku 1979 podpísali medzi

---

¹⁶¹ <http://www.europskaunia.sk/cina0>

sebou dohodu Taiwan Relations Act, ktorá zaväzuje USA k predaju zbraní na obranu Taiwanu.¹⁶²

Vzťahy Európskej únie a Brazílie

V oznámení zvanom „V ústrety strategickému partnerstvu medzi EÚ a Brazíliou“ je navrhnutá užšia spolupráca a partnerstvo v širokej škále odvetví a oblastí. Prvoradými oblasťami spolupráce patrí posilnenie multilaterálnosti pri spoločnom úsilí zameranom na zefektívňovanie práce OSN, ako i presadzovanie ľudských práv. Komisia navrhuje užšiu spoluprácu pri riešení globálnych problémov a oblastí, akými sú chudoba vo svete, životné prostredie, energetika, upevnenie stability a prosperity v Latinskej Amerike a spolupráca pri regionálnej integrácii. Brazília predstavuje najdôležitejšieho trhového partnera Únie v rámci Latinskej Ameriky. Komisia preto odporúča iniciatívu pri riešení investičných a obchodných problémov v dôležitých bilaterálnych oblastiach dopĺňajúcich diskusiu medzi Úniou a Mercosurcom.¹⁶³ Ďalej Komisia navrhuje prehĺbiť spoluprácu v oblastiach a odvetviach so spoločnými záujmami, ktorými sú finančná a hospodárska oblasť, informačná spoločnosť, námorná a letecká doprava, veda a technológie, sociálne záležitosti a regionálny rozvoj.¹⁶⁴

3.5.3 Proces rozširovania Európskej únie

Európsku úniu tvorí v súčasnosti 27 členských štátov. Tento počet sťažuje rozhodovací proces v rámci jednotlivých orgánov a inštitúcií EÚ a má negatívny vplyv na akcieschopnosť a pružnosť Únie.

Potreba reforiem stála aj za prijatím Lisabonskej zmluvy. V súčasnosti sú otvorené rokovania o vstupe s Chorvátskom a Tureckom. V dôsledku finančnej a hospodárskej krízy

---

¹⁶² EÚ rozdeľuje názor na zrušenie embarga voči Číne, 02.02.2010, <http://www.euractiv.sk/obrana-a-bezpecnost/clanok/eu-uvazuje-ci-zrusi-cine-embargo-na-zbrane-014433>

¹⁶³ Mercosur alebo Mercosul (skratka zo španielskeho Mercado Común del Sur, resp. portugalského Mercado Comum do Sul, slovensky sa dá preložiť ako Spoločný južný trh) je colnou úniou medzi Brazíliou, Argentínou, Paraguajom, Uruguajom a Venezuelou, ktorá má slúžiť ako protiváha štátov Južnej Ameriky k združeniu podobného charakteru NAFTA, ktoré spája štáty Severnej Ameriky.

¹⁶⁴ <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/07/725&format=HTML&aged=1&language=SK&guiLanguage=en>

záujem o vstup prejavil aj Island. Prístupový proces v prípade Chorvátska prebieha bez väčších komplikácií. V prípade Islandu, ako člena Európskeho spoločenstva voľného obchodu (USVO) sa neočakávajú väčšie prekážky. Island je už v súčasnosti v mnohom kompatibilný s vnútornými pravidlami Európskej únie. Odlišná situácia je v Turecku. Vzájomné vzťahy a úspešné zavŕšenie prístupového procesu komplikuje otázka Cypru, otázka ľudských práv v Turecku (Kurdska menšina) a hlavne dilema členských štátov Únie, či Turecko vôbec patrí do Európskej únie.

Pred dverami Európskej únie sa nachádzajú ešte ďalšie štáty Balkánu (Srbsko, Bosna a Hercegovina, Čierna hora, Macedónsko). Na druhej strane sú tu štáty, ktoré sú členmi Európskeho spoločenstva voľného obchodu (Švajčiarsko, Nórsko), ktorých obyvatelia odmietli v referendách členstvo ich krajiny v Európskej únii.

Osobitnú kapitolu predstavujú bývalé krajiny republiky Sovietskeho zväzu (Ukrajina, Bielorusko, Moldavsko, Arménsko, Azerbajdžan, Gruzínsko).

Záver

V záverečnej časti práce sme jednotlivo skúmali aktuálny stav štyroch základných slobôd vnútorného trhu Európskej únie, ako jeho základných stavebných prvkov. Od smerovania týchto slobôd sa bude uberať aj samotné smerovanie slobodného trhu, jeho funkcie a dopady na spoločné hospodárenie členských štátov únie. Ako bolo spomenuté v úvodnej časti tretej kapitoly slovami prezidenta Európskej komisie, jednotný trh je srdcovou snahou Európskej únie. Od jeho vývoja sa budú uberať práva obyvateľov únie, ako aj čiastočne závisieť smerovanie Európskej únie ako takej, jej funkcií a schopnosti udržateľnej konkurencieschopnosti voči novým nastupujúcim hospodárskym gigantom.

V oblasti slobody pohybu tovarov vidíme problém v nejednoznačnosti definovania výnimiek, na základe ktorých je možné zrušiť inak povinnú zásadu vzájomného uznávania členskými štátmi a obmedziť tak obchodovanie napríklad so spomenutými geneticky modifikovanými rastlinami. GMO rastliny sa javia ako zdravie neohrožujúce a ich pestovanie je z rôznych aspektov celkovo menej nákladné a náročné, ako pestovanie bežných odrôd. V tomto bode vidíme riziko, keďže hlavní hospodárski konkurenti, USA a Brazília pestovanie GMO rastlín v plnej miere odsúhlasili.

V oblasti slobody pohybu služieb, ktoré predstavujú až 70% celkového obratu EÚ, vidíme problém v legislatíve, jednak v problémovej definícii služby, kde sa Európsky súdny dvor často krát pri sporoch musí zaoberať posudzovaním, či problematická aktivita vôbec spadá do pojmu služba, jednak v nejednotnej hranici oddeľujúcej služby od sústavnej podnikateľskej aktivity. Takéto nejednoznačné ohraničenia môžu byť mätúce a slobodu pohybu služieb obmedzujúce. Naopak, ako kladný prvok v tejto oblasti hodnotíme udelenie povinnosti členským štátom vybudovať miesta jednotného kontaktu, ktoré vo významnej miere znížia hranicu byrokracie, tak často vytýkanej vlastnosti Európskej únie.

V oblasti slobody pohybu osôb je tiež viditeľný nesúlad členských štátov pri otváraní pracovného trhu pre prístupujúcich členov. Niektoré krajiny, ako Írsko, Švédsko a Veľká Británia, otvorili svoje pracovné trhy pre nových členov Únie okamžite, iné zmenili svoje stanovisko po dvoch rokoch prechodného obdobia. Dve krajiny, Rakúsko a Nemecko, však neotvorili svoj trh ani po 7 rokoch trvania reštrikcie a požiadali o jej predĺženie o ďalšie dva roky. V tejto oblasti je viditeľná snaha o zachovanie suverenity členských štátov. Mohlo by dôjsť k poškodeniu pracovných trhov následkom masívneho

prílivu pracovnej sily zo štátov s nižšou životnou úrovňou. Preto sa ohrozené štáty bránia voči tejto možnosti reštrikciou. Ďalším problémom v tejto oblasti je otázka imigrácie. K hlavným výzvam Európskej únie patrí aj táto otázka, keďže vo väčšine prípadov ide o nelegálne prisťahovalectvo. Počet nových žiadostí o azyl medziročne klesá, čo môže byť zapríčinené sprísnením pravidiel udeľovania. Aj tu je podľa nás kritickou nejednotnosť podmienok členských štátov. Je dôležité vytvoriť jednotné podmienky imigrácie cudzincov, keďže už v rámci Únie je možné pohybovať sa prevažne bez kontrol. V roku 2008 lídri únie prijali Európsky pakt o prisťahovalectve a azyle. Tým Únia prijala jednoznačný postoj k imigrácii, stanovila ciele a členovia sa ním zaviazali plniť všetky záväzky. Toto vnímame, ako pozitívny krok k ďalším procesom integrácie. V budúcnosti sa samozrejme, aj vplyvom rozširovania EÚ, objavia dosiaľ nepoznané problémy, na ktoré bude musieť spoločenstvo pružne reagovať.

Aj v oblasti slobody pohybu kapitálu musí Európska únia reagovať na stále nové úskalia, ktoré sa objavujú v procese ekonomických zmien. Ako príklad môžeme uviesť už spomínanú medzinárodnú krízu zadlženia, či znižovanie platových prebytkov krajín vyvážajúcich ropu. Výsledkom sú stále nové finančné nástroje, ktorých finálny dopad na celkovú ekonomiku nie je ľahké presne predpovedať. K zmenám dochádza nielen na úrovni štátov. Aj banky zaznamenávajú zmeny v marketingu na úrovni občana z dôvodu zmien v potrebách zákazníkov. Integrácia spoločného trhu tak ovplyvňuje aj životný cyklus populácie. Samozrejmosťou je v dnešnej dobe prehlbovanie elektronizácie a komputerizácie väčšiny činností obyčajného človeka. Aj to má dopad na bankovníctvo a finančné služby. Dovoľujeme si tvrdiť, že oblasť slobody voľného pohybu kapitálu v súčasnej dobe zažíva obdobie s najväčším počtom zmien spomedzi ostatných slobôd, pričom dôvody zmien sú multifaktorové. Ďalšie kroky v prehlbovaní integrácie spoločného trhu v oblasti voľného pohybu kapitálu budú závisieť nielen na rozhodnutiach predstaviteľov európskeho spoločenstva krajín, rozhodnutiach iných, neeurópskych krajín, ale aj iných, v súčasnosti nepredvídateľných príčinách a v neposlednom rade aj na diele náhody, bude však rozhodne zaujímavé tento proces sledovať.

To, ako sa budú vyvíjať jednotlivé slobody spoločného trhu, bude zaiste aj formovať vzťahy s konkurenčnými hospodárstvami, akými sú Spojené štáty americké, Rusko, India, Brazília a Čína. Spojené štáty americké a Európska únia s vedúcim postavením v celosvetovej ekonomike majú veľmi dobré vzťahy aj vďaka spoločným všeobecným cieľom, najmä v oblasti obchodu. Tieto dobré vzťahy môžeme sledovať na aktuálnych a stále pribúdajúcich dohodách a organizáciách s transatlantickou pôsobnosťou.

Problematickou môže byť dohoda USA s Taiwanom o predaji zbraní, ktorá naštrbuje vzťahy medzi USA a Čínou a súčasne takto ohrozuje mnohé aktivity medzinárodného charakteru, čím nepriamo ohrozuje aj aktivity EÚ. S Čínou samotnou má Európska únia vzťahy ovplyvnené uvalením embarga na predaj zbraní do Číny, ako aj dumpingovými praktikami Číny pri exporte určitých tovarov. Budúcnosťou vzťahov EÚ s Čínou sa zaoberá dokument Európskej komisie, ktorý má za cieľ zapojiť Čínu viac do bilaterálnych rozhovorov, povzbudiť jej integráciu do svetovej ekonomiky a v neposlednom rade podporovať prechod Číny k otvorenej spoločnosti. Imidž EÚ, ako jednotného systému, začiatkom roka 2010 naštrbilo vyhlásenie Španielska o snahe zrušiť embargo na predaj zbraní. Takto sa zasa dostávame k problematike nejednoznačných postojov členských krajín na veci zásadného charakteru. Samotné zrušenie embarga je silne nepravdepodobné, z dôvodu potreby jednoznačného odsúhlasenia zrušenia embarga všetkými členskými štátmi. Toto vyhlásenie však ukázalo svetú, že Európska únia nemá ani po podpise Lisabonskej zmluvy jednotný hlas v oblasti zahraničnej politiky. Aj keď je samozrejmé, že dosiahnutie ideálnych vzťahov so všetkými ekonomicky konkurenčnými krajinami spomenutými vyššie je nemysliteľné, na príklade Brazílie a Indie môžeme vidieť, že je možné dosiahnuť stav bezproblémovej komunikácie a obchodu. Vzťahy s Ruskom by sme mohli označiť tiež za bezproblémové. V živej pamäti však máme obraz z roku 2009, kedy Rusko s cieľom odstaviť od dodávok plynu neplatiacu Ukrajinu odstavilo od dodávok aj niekoľko členov EÚ, čím priamo ohrozilo priemysel týchto krajín. Tiež pri otázkach ďalšieho rozširovania EÚ o krajiny bývalého Sovietskeho zväzu by nás zaujímalo, aký postoj k tomuto rozširovaniu zaujme Rusko. V procese rozširovania EÚ o ďalšie krajiny nevidíme problém v pripojení Islandu, ktorý už teraz spĺňa mnohé požiadavky o členstvo v EÚ a o takúto možnosť sa začal zaujímať v dôsledku finančnej a hospodárskej krízy. Problematiku prijatia Turecka s jeho problémami by bolo možné opísať v samostatnej práci. Nateraz považujeme túto problematiku za komplikovanú a to hlavne z dôvodu otázky ľudských práv kurdskej menšiny.

Záverečnou analýzou sme splnili ciele predkladanej diplomovej práce, a to na základe vzniku, aktuálneho stavu a tendencií vypracovať perspektívu európskeho spoločného trhu a jeho vplyvu na ostatné, pre EÚ konkurenčné ekonomiky sveta. Za hlavný problém aktuálneho stavu považujeme pretrvávajúcu nejednotu názorov na zásadné otázky jednak spoločného hospodárenia, ako aj zahraničnej politiky. Rozdiely v ponímaní definícií prvkov obchodu, jeho cieľov, ako aj v otázkach spoločného smerovania členských štátov vidíme ako limitujúce prvky spoločného efektívneho hospodárenia. Na jednej strane chápeme rozdielne postavenia jednotlivých členských štátov v Únii a nejednoznačnosť názorov týchto krajín na niektoré spomenuté otázky, na druhej strane na základe prevažujúcich tendencií predpokladáme správne spoločné smerovanie k prehĺbovaniu integrácie. Európska únia existuje v historických meradlách len veľmi krátky čas, za ktorý prešla dlhú cestu a myslíme si, že spoločným pokračujúcim úsilím členských štátov a stále sa rozvíjajúcim potenciálom sa dokáže Európska únia stať lídrom vo svete nielen v ekonomickej oblasti.

Zoznam použitej literatúry

Knižné publikácie

1. BALÁŽ, Vladimír. *Kapitálový trh Európskej únie*. Bratislava: VEDA Vydavateľstvo akadémie vied, 1997, 1. vydanie, 336 s., ISBN 80-224-0491-8
2. BALLA, Jaromír. *Evropská integrace*. Ostrava: EXIMPOS, 2000, 1. vydanie, 88 s., ISBN 80-900907-0-2
3. BILČÍK, Vladimír, BRUNCKO, Martin. *Európska únia dnes Súčasné trendy a význam pre Slovensko*. Bratislava: Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku a Inštitút pre verejné otázky, 2001, 160 s., ISBN 80-88935-23-7
4. GAŠPARÍKOVÁ, Jana. *Stav MSP v EÚ a jednotný trh*. Bratislava: Prognostický ústav SAV, 1999, 23 s.
5. HAD, Miroslav. *Evropské spoločenství*. Praha: Ústav medzinárodných vzťahů, 1997, 1. vydanie, 152 s., ISBN 80-85864-38-X
6. HORČIČKA, Václav, KOVÁŘ, Martin. *Dějiny evropské integrace II.* Praha: TRITON, 2006, 1. vydanie, 159 s., ISBN 80-7254-741-0
7. HOREHÁJ, Jozef. *Západoeurópska integrácia*. Banská Bystrica: VÁDIM, 1995, 1. vydanie, 28 s., ISBN 80-88825-24-5
8. HOREHÁJ, Jozef. *Západoeurópska integrácia*. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta Univerzity Mateja Bela, 1995, 1. vydanie, 28 s., ISBN 80-88825-24-5
9. HORVÁTH, Zoltán. *Príručka Európskej únie*. Bratislava: Zastúpenie Európskej komisie v SR, 2004, 1. vydanie, 520 s., ISBN 80-89102-09-3
10. HRIVÍK, Pavol. *Spoločný a vnútorný trh Európskej únie*. Banská Bystrica: Právnicka fakulta UMV, 2006, 351 s., ISBN 978-80-8083-358-9
11. CHOVANCOVÁ, Božena, BAČIŠIN, Vladimír. *Kolektívne investovanie*. Bratislava: IURA EDITION, 2005, 1. vydanie, 219 s., ISBN 80-8078-062-5
12. JAKŠ, Jaroslav. *Jednotný vnitřní trh evropských společenství*. Praha: Ediční oddělení VŠE, 1991, 1. vydanie, 123 s., ISBN 80-7079-192-6
13. KITTOVÁ, Zuzana. *Jednotný európsky trh*. Bratislava: Zastúpenie Európskej komisie na Slovensku, 2007, 77 s., ISBN 978-80-969951-6-5
14. KLUČKA, Ján, MAZÁK, Ján a kol.. *Základy európskeho práva*. Bratislava: IURA EDITION, 2004, 1. vydanie, 536 s., ISBN 80-8078-005-6

15. KOTLEBOVÁ, Jana, CHOVANCOVÁ, Božena. *Medzinárodné finančné centrá*. Bratislava: IURA EDITION, 2010, 1. vydanie, 484 s., ISBN 978-80-8078-299-3
16. LIPKOVÁ, Ľudmila a kol.,. *Európska únia*. Bratislava: Sprint vфра, 2006, 402 s., ISBN 80-89085-65-2
17. LIPKOVÁ, Ľudmila. *Európska únia Praktikum*. Bratislava: EKONÓM, 2007, 1. vydanie, 282 s., ISBN 978-80-225-2316-5
18. MCCORMICK, John. *Poznávame Európsku úniu*. Pezinok: SLOVAK EDITION, 2000, 257 s., ISBN 80-89005-00-4
19. MOGYOROSIOVÁ, Zuzana. *Vnútrotný trh Európskej únie*. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2006, 152 s., ISBN 80-7165-549-X
20. NOVÁČKOVÁ, Daniela. *Základy európskeho práva a vnútrotný trh Európskej únie*. Bratislava: EUROUNION, 2004, 1. vydanie, 293 s., ISBN 80-88984-58-0
21. PANFIL, Tomáš. *Európska únia všetko, čo by sme mali vedieť*. Bratislava: BARIMEX, 2003, 48s., ISBN 80-89083-41-2
22. REICHBAUER, Ondrej. *Európska únia pre každého*. Bratislava: EUROLITERA, 2004, 1. vydanie, 155 s., ISBN 80-968520-8-6
23. ŠÍBL, Drahoš. *Európska únia I.* Bratislava: Edičné stredisko EUBA, 1995, 135 s., ISBN 80-225-0602-8
24. ŠÍBL, Drahoš. *Európska únia*. Bratislava: Sprint, 2005, 1. vydanie, 288 s., ISBN 80-88848-40-7
25. TREMEROVA AMMINTZBØLLOVÁ, Marianne. *101 otázok a odpovedí o Európskej únii*. Bratislava: Slovak edition, 2005, 1. vydanie, 120s., ISBN 80-969241-1-7
26. TÝČ, Vladimír, JÍLEK, Dalibor. *Základy práva Evropských společenství*. TISK – Sýkora, 1993, zväzok 84, 194 s., ISBN 80-210-0776-1

Internetové stránky

www.ec.europa.eu

www.employment.gov.sk

www.etrend.sk

www.eu4journalist.eu

www.euractiv.sk

www.eur-lex.europa.eu

www.euroekonom.sk
www.euroforum.nrsr.sk
www.euroforum.sk
www.euroforum.sk
www.euroinfo.gov.sk
www.europa.eu
www.europarl.europa.eu
www.europskaunia.sk
www.gmo.sk
www.hn.hnoline.sk
www.kbdesing.sk
www.neviditelnypes.lidovky.cz
www.privatiz.gov.sk
www.sme.sk
www.vasaeuropa.sk

Iné zdroje

1. MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY: Evropské společenství: první pilíř Evropské unie, Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 14 s., ISBN 80-85864-38-X
2. White Book – Genetically modified crops. Akademie věd České republiky, 2009. ISBN: 978-80-86668-05-03

Prílohy

Zoznam príloh:

Príloha 1: Eulerov diagram znázorňujúci vzťahy medzi rôznymi mnohonárodnými európskymi telesami

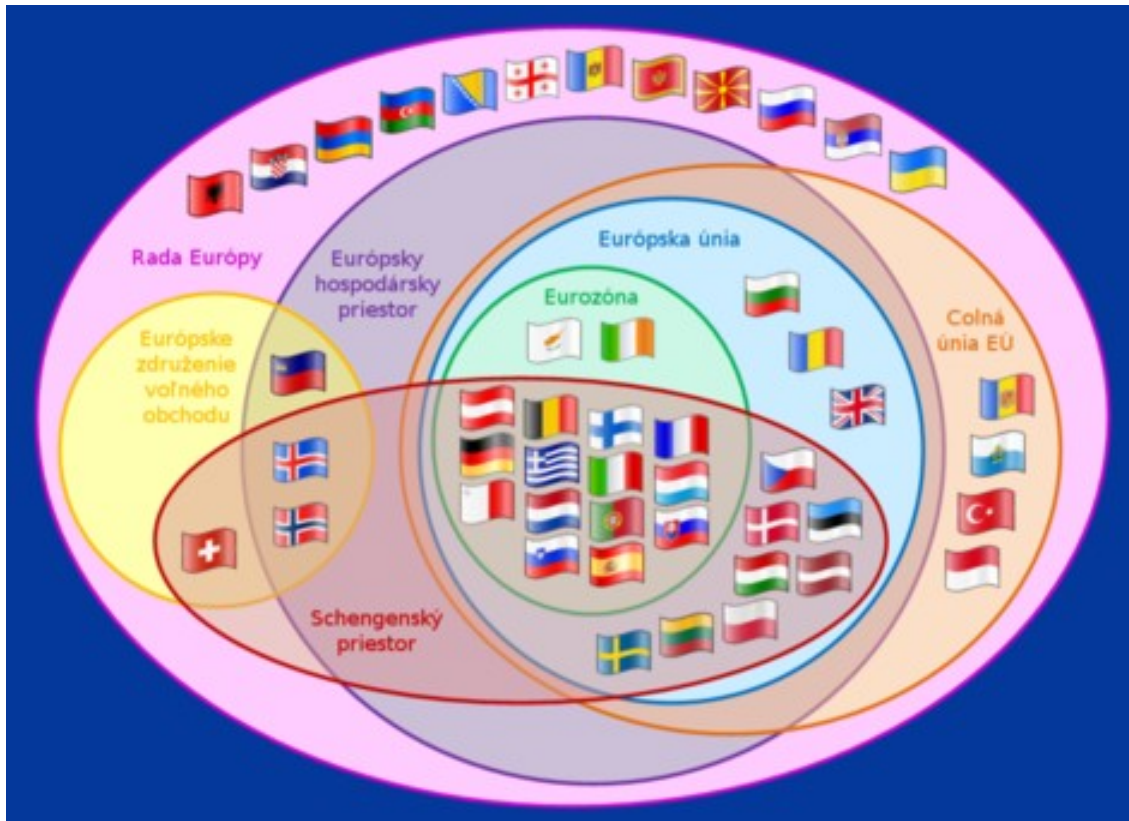
Príloha 2: Členské štáty Európskej únie

Príloha 3: Členské štáty eurozóny

Príloha 4: Vývoj HDP za obdobie 2004 – 2009

Príloha 5: Vývoj HDP per capita za obdobie 2004 - 2009

Príloha 1: Eulerov diagram znázorňujúci vzťahy medzi rôznymi mnohonárodnými európskymi telesami

Zdroj: http://sk.wikipedia.org/wiki/Eur%C3%B3pske_zdru%C5%BEenie_vo%C4%BEn%C3%A9ho_obchodu

Príloha 2: Členské štáty Európskej únie

Slovenský názov	Anglický názov	Akronym	Prijatie za člena Európskej únie	Počet poslancov Európskeho palamentu
1. Belgicko	Belgium	BE	1950	22
2. Francúzsko	France	FR	1950	72
3. Holandsko	Netherlands	NL	1950	25
4. Luxembursko	Luxembourg	LU	1950	6
5. Nemecko	Germany	DE	1950	99
6. Taliansko	Italy	IT	1950	72
7. Dánsko	Denmark	DK	1973	13
8. Írsko	Ireland	IE	1973	12
9. Spojené kráľovstvo	United Kingdom	GB	1973	72
10. Grécko	Greece	GR	1981	22
11. Portugalsko	Portugal	PT	1986	22
12. Španielsko	Spain	ES	1986	50
13. Fínsko	Finland	FI	1995	13
14. Rakúsko	Austria	AT	1995	17
15. Švédsko	Sweden	SE	1995	18
16. Cyprus	Cyprus	CY	2004	6
17. Česko	Czech	CZ	2004	22
18. Estónsko	Estonia	EE	2004	6
19. Litva	Lithuania	LT	2004	12
20. Lotyšsko	Latvia	LV	2004	8
21. Maďarsko	Hungary	HU	2004	22
22. Malta	Malta	MT	2004	5
23. Poľsko	Poland	PL	2004	50
24. Slovensko	Slovakia	SK	2004	13
25. Slovinsko	Slovenia	SI	2004	7
26. Bulharsko	Bulgaria	BG	2007	17
27. Rumunsko	Romania	RO	2007	33

Zdroj: www.raca.sk/dokumenty/ostatne/23b19387_eu_states.xls

Príloha 3: Členské štáty eurozóny

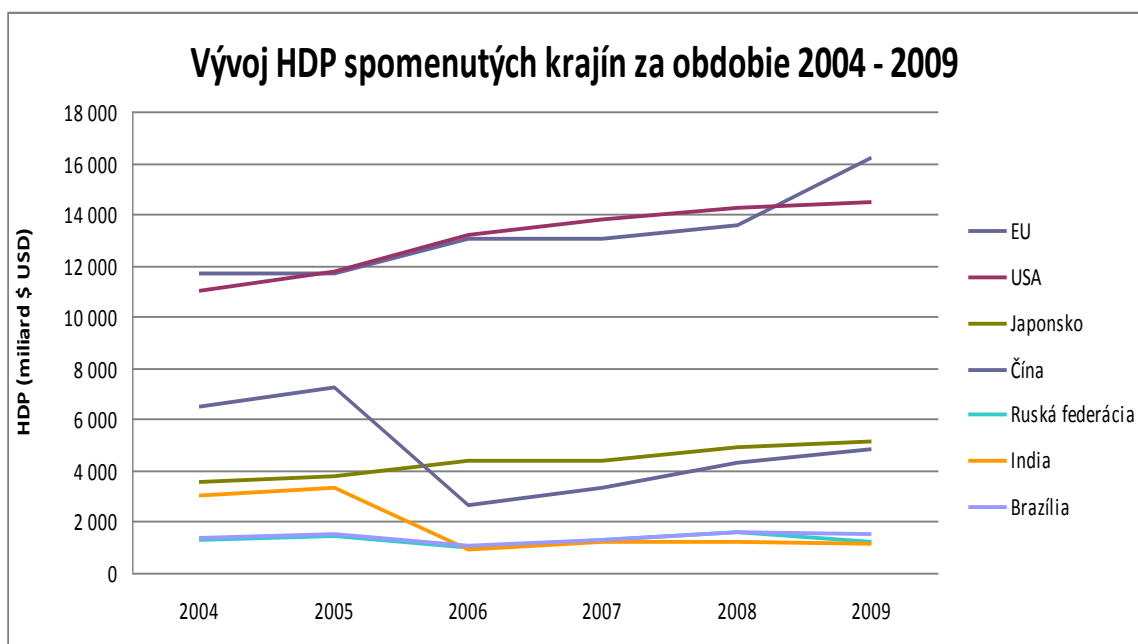
Pôvodné meny členských krajín eurozóny		
Členská krajina eurozóny	Pôvodná mena	Dátum prijatia eura
Belgicko	Belgický frank	1. januára 1999
Holandsko	Holandský gulden	1. januára 1999
Luxembursko	luxemburský frank	1. januára 1999
Nemecko	nemecká marka	1. januára 1999
Taliansko	talianska líra	1. januára 1999
Francúzsko	francúzsky frank	1. januára 1999
Írsko	írska libra	1. januára 1999
Grécko	Grécka drachma	1. januára 2001
Španielsko	španielska peseta	1. januára 1999
Portugalsko	portugalské escudo	1. januára 1999
Rakúsko	rakúsky šiling	1. januára 1999
Fínsko	fínska marka	1. januára 1999
Slovinsko	slovinský toliar	1. januára 2007
Cyprus	cyperská libra	1. januára 2008
Malta	maltská líra	1. januára 2008
Slovensko	slovenská koruna	1. januára 2009

Zdroj: <http://www.finance.sk/eu-a-euro/informacie/eurozona/clenske-krajiny/>

Príloha 4: Vývoj HDP za obdobie 2004 – 2009

HDP/USD	2004	2005	2006	2007	2008	2009
EU	11 652	11 650	13 060	13 000	13 565	16 180
USA	10 980	11 750	13 163	13 811	14 204	14 430
Japonsko	3 567	3 745	4 368	4 376	4 909	5 108
Čína	6 449	7 262	2 657	3 280	4 326	4 814
Ruská federácia	1 287	1 408	990	1 291	1 607	1 232
India	3 022	3 319	916	1 170	1 217	1 095
Brazília	1 379	1 492	1 067	1 314	1 612	1 499

Zdroj: CIA World Factbook in www.photius.com/rankings/economy/

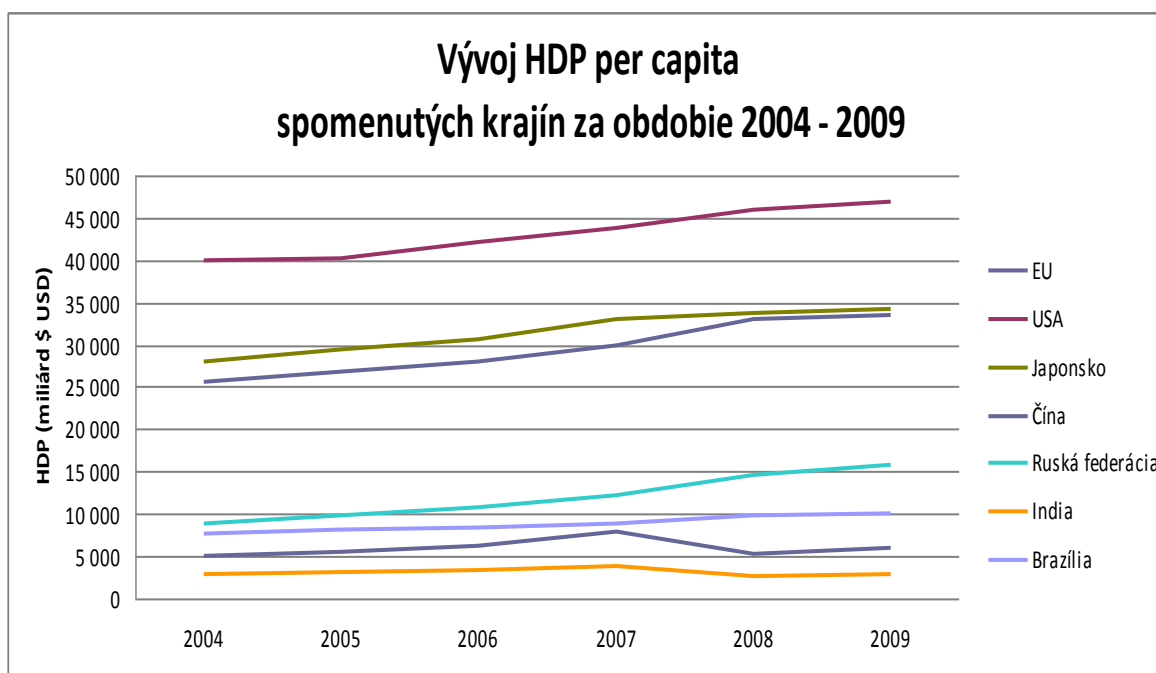

Zdroj: autor spracoval na základe CIA World Factbook in www.photius.com/rankings/economy/

Príloha 5: Vývoj HDP per capita za obdobie 2004 - 2009

HDP PPP/USD	2004	2005	2006	2007	2008	2009
EU	25 536	26 900	28 100	29 900	32 900	33 400
USA	39 959	40 100	42 000	43 800	46 000	47 000
Japonsko	28 000	29 400	30 700	33 100	33 800	34 200
Čína	5 000	5 600	6 300	7 800	5 300	6 000
Ruská federácia	8 900	9 800	10 700	12 200	14 600	15 800
India	2 900	3 100	3 400	3 800	2 700	2 800
Brazília	7 600	8 100	8 400	8 800	9 700	10 100

Zdroj: CIA World Factbook in www.photius.com/rankings/economy/

Zdroj: autor spracoval na základe CIA World Factbook in www.photius.com/rankings/economy/